

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Ústav politologie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Teorie a praxe krajského zřízení v České republice
Jihomoravský kraj (případová studie)

Theory and practices of the system of regional self-government in the Czech Republic
The South Moravian Region (a case study)

Autor práce

Stanislav Caletka

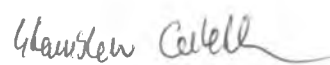
Vedoucí práce

PhDr. Jan Bureš, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité prameny a literaturu.

V Brně dne 1. září 2008

Stanislav Caletka

Poděkování:

Mé poděkování patří především vedoucímu diplomové práce PhDr. Janu Burešovi, Ph.D. za cenné rady a metodické vedení při zpracovávání tématu práce.

Také děkuji všem vrcholným krajským politikům, tajemníkům politických stran a dalším osobnostem, kteří mi věnovali čas pro osobní rozhovory. Bez jejich informací a názorů by tato práce nebyla tematicky ucelená.

OBSAH

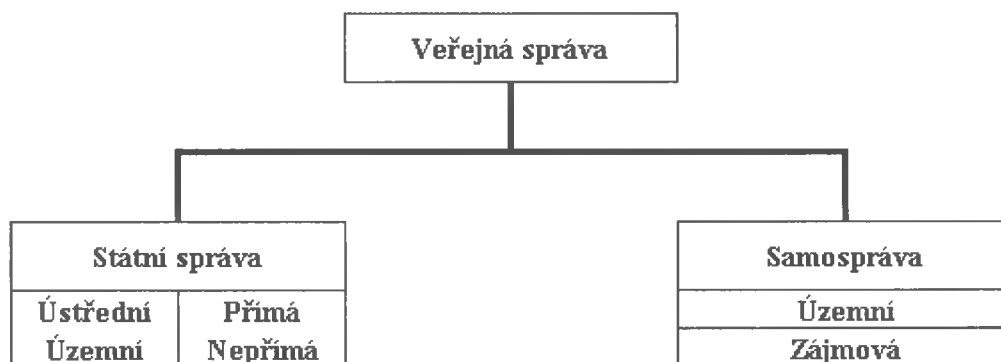
OBSAH	4
SEZNAM TABULEK.....	5
1. ÚVOD	6
2. VZNIK KRAJŮ A JEJICH PRAVOMOCI	9
3. KRAJSKÉ ORGÁNY	19
3.1 Zastupitelstvo kraje	20
3.2 Rada kraje	25
3.3 Hejtman a náměstci hejtmána	29
3.4 Krajský úřad	31
4. KRAJSKÝ VOLEBNÍ SYSTÉM A KRAJSKÉ VOLBY	32
5. SPOLUPRÁCE KRAJŮ	41
5.1 Asociace krajů České republiky	44
5.2 Regiony soudržnosti	46
6. JIHOMORAVSKÝ KRAJ – PŘÍPADOVÁ STUDIE	48
7. CHARAKTERISTIKA JIHOMORAVSKÉHO KRAJE.....	49
8. KRAJSKÉ ORGÁNY	52
8.1 Zastupitelstvo Jihomoravského kraje	52
8.2 Rada Jihomoravského kraje	64
8.3 Hejtman Jihomoravského kraje	73
8.4 Krajský úřad Jihomoravského kraje	74
8.5 Ostatní orgány	85
9. KRAJSKÉ VOLBY V JIHOMORAVSKÉM KRAJI.....	86
9.1 Volby v roce 2000	86
9.2 Volby v roce 2004	97
9.3 Volby v roce 2008	109
10. ZÁVĚR.....	122
11. RESUMÉ.....	125
12. LITERATURA A ZDROJE	128
13. PŘÍLOHY.....	135

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 - Kraje České republiky	16
Tabulka 2 - Krajské koalice po volbách v roce 2000	28
Tabulka 3 - Krajské koalice po volbách v roce 2004	28
Tabulka 4 - Hejtmani krajů v letech 2000 – 2008	30
Tabulka 5 - Strany a volební účast v roce 2000	37
Tabulka 6 - Strany a volební účast v roce 2004	39
Tabulka 7 - Partnerské regiony Jihomoravského kraje	43
Tabulka 8 - Regiony soudržnosti	47
Tabulka 9 - Okresy Jihomoravského kraje	50
Tabulka 10 - Volby 2000 a zisk mandátů stran, které překročily 5% hranici	53
Tabulka 11 - Volby 2004 a zisk mandátů stran, které překročily 5% hranici	53
Tabulka 12 - Předsedové politických klubů v Zastupitelstvu Jihomoravského kraje	54
Tabulka 13 - Volba náměstků hejtmána a radních při prvním zasedání krajského zastupitelstva v roce 2000	59
Tabulka 14 Volba náměstků hejtmána a radních při prvním zasedání krajského zastupitelstva v roce 2004	60
Tabulka 15 - Výbory zastupitelstva v letech 2000 – 2004	63
Tabulka 16 - Výbory zastupitelstva v letech 2004 – 2008	64
Tabulka 17 - Rada Jihomoravského kraje a oblast působnosti radních v letech 2000 – 2004	66
Tabulka 18 - Rada Jihomoravského kraje a oblast působnosti radních v letech 2004 – 2008	69
Tabulka 19 - Shody a rozdíly v programech koaličních stran po volbách 2004	69
Tabulka 20 - Komise rady v letech 2000 – 2004	71
Tabulka 21 - Komise rady v letech 2004 – 2008	73
Tabulka 22 - Volby 2000 – preferenční hlasy nejúspěšnějších kandidátů	88
Tabulka 23 - Volby 2000 – kandidáti podle okresů	89
Tabulka 24 - Profesní zaměření kandidátů podle stran	89
Tabulka 25 - Volby 2000 – výsledky Čtyřkoalice podle okresů	90
Tabulka 26 - Volby 2000 – výsledky KSČM podle okresů	92
Tabulka 27 - Volby 2000 – výsledky ODS podle okresů	93
Tabulka 28 - Volby 2000 - výsledky ČSSD podle okresů	94
Tabulka 29 - Volby 2000 - výsledky NpM podle okresů	95
Tabulka 30 - Volby 2004 – kandidáti podle okresů	98
Tabulka 31 - Volby 2004 – profesní zaměření kandidátů podle stran	99
Tabulka 32 - Volby 2004 – preferenční hlasy nejúspěšnějších kandidátů	99
Tabulka 33 - Volby 2004 - výsledky KDU-ČSL podle okresů	101
Tabulka 34 - Volby 2004 - výsledky ODS podle okresů	102
Tabulka 35 - Volby 2004 - výsledky KSČM podle okresů	103
Tabulka 36 - Volby 2004 - výsledky ČSSD podle okresů	105
Tabulka 37 - Volby 2004 – výsledky ZpM podle okresů	107
Tabulka 38 - Volby 2008 – kandidáti podle okresů	120
Tabulka 39 - Volby 2008 – profesní zaměření kandidátů podle stran	121

1. ÚVOD

Tématem mé diplomové práce je, z širšího pohledu, problematika veřejné správy v České republice. Veřejnou správu obecně dělíme na státní správu a samosprávu. Systém veřejné správy znázorňuje následující schéma:¹

Z užšího pohledu se v práci zabývám samosprávou a to samosprávou územní. Územní samospráva se tedy, jak už z jejího názvu vyplývá, uplatňuje na úrovni územních samosprávných celků. Ty konstitovala Ústava České republiky (Článek 99), když za územní samosprávné celky označila obce, tedy tradiční a přirozené substátní jednotky. Obce samotné pak představují základní jednotky územní samosprávy. Kromě toho však zakotvila také vyšší jednotky územní samosprávy, těmi se měly stát buď země nebo kraje. Na základě diskusí v Parlamentu nakonec byly zřízeny jako vyšší územně samosprávné celky kraje. Tyto celky jsou ale často vytvářeny uměle, tedy z vůle státu. Takovéto jednotky představují jakési střední jednotky mezi obcí a státem. „Příčiny existence vyšších územních samosprávných celků jsou spatřovány v těchto oblastech:

- samosprávně je třeba řešit řadu otázek, výrazně přesahujících hranice územních obvodů obcí,
- potřeba koordinace samosprávných aktivit obcí v určitých větších zájmových územích,
- potřeba přiblížit mechanismus nápravy nesprávných opatření obcí v samostatné působnosti samosprávným principům.“²

¹ Nunvářová, Svatava: *Veřejná politika a územní správa a samospráva*, 1. vydání, Brno, Ekonomicko správní fakulta Masarykovy univerzity, 2006, 112 str., ISBN 80-210-3958-2, str. 74.

² tamtéž, str. 94.

A právě o vyšších územně samosprávných celcích - o krajích - pojednává tato diplomová práce. Důvodem zpracování tohoto tématu je především skutečnost, že komunální i regionální politice je v rámci současné politologie v České republice věnováno poměrně málo prostoru, i když tyto dvě substáttní úrovně politiky představují významné jednotky v rámci politického systému České republiky. Na druhou stranu ale musím podotknout, že v poslední době se touto problematikou postupně začíná zabývat čím dál tím více odborníků, a to nejen z řad právníků (správní právo, veřejná správa), ekonomů (veřejné finance), sociologů (společenské změny), geografů (demografie, politická, regionální a sociální geografie), ale také politologů. O samosprávě byla napsána celá řada odborné literatury, zejména právnické. Jako příklad mohou sloužit práce Zdeňky Koudelky, Jiřího Grospiče, Roberta Pomahače či Petra Průchy, z nichž některé budou citovány při zpracování tématu této diplomové práce. Jsou uvedeny na konci práce v seznamu použité literatury. V poslední době bylo předními odborníky z řad historiků či právníků sepsáno také několik knih zabývajících se vývojem veřejné správy na českém území. Za zmínku stojí zejména práce Karla Schelleho, Karla Malého, Zdeňky Hladíkové či Vladimíra Čecháka. Stejně tak existuje celá řada odborných knih zaměřených na veřejné finance, ale také práce orientované na regionální rozvoj a regionální politiku. Právě regionální rozvoj, který je s krajskou úrovní velmi úzce spjat, je v poslední době velmi často diskutovaným i zpracovávaným tématem.

Kromě toho se ale komunální a regionální politikou zabývají také politologové. Z celé řady jmen bych na tomto místě chtěl jmenovat především Stanislava Balíka, Petra Jüptnera, Lukáše Valeše, Jaroslava Čmejra nebo Víta Dočkala. Stejně tak je třeba zmínit Ladislava Mrklase, Pavla Šaradína, kteří vydali sborníky zaměřené na krajské volby. Tato část politologie, respektive veřejná správa obecně, je také předmětem studia na celé řadě univerzit a vysokých škol v České republice, ať už státních, či soukromých. Komunální a regionální politice se můžeme věnovat v rámci několika politologických subdisciplin a z několika úhlů pohledu. Pokud pro zjednodušení vezmeme v rámci politologie podobory česká politika, komparativní politologie, mezinárodní vztahy a politická filosofie, zjistíme, že substáttní úroveň politiky se dá zkoumat a analyzovat úplně stejně jako úroveň státní. V rámci studia české politiky, respektive českých politických systémů, lze obecně sledovat vývoj obcí, regionů či zemí. Můžeme popsat jejich konstituování, historické okolnosti a důvody vzniku, fungování orgánů apod. Stejně tak lze zkoumat vývoj každé jednotlivé lokality či regionu, zmínit se o výrazných osobnostech, institucích či orgánech a jejich vývoji v čase. V rámci komparativní politologie pak můžeme nejen studovat komunální

a regionální politické systémy v jednotlivých zemích, ale také porovnávat určité lokality a analyzovat tak společné či rozdílné faktory, které ovlivňují jejich fungování. Zaměřit se můžeme na instituce, stranické systémy, volební systémy atd. Stejně jako se dají porovnat z hlediska fungování politických systémů dvě země, tak se dají porovnat i dvě obce či města. Vždy je v podstatě zaručeno, že nikdy nebudou výsledky zkoumání stejné. Diskutovat se samozřejmě dá o decentralizaci jako takové, o vhodnosti nebo nevhodnosti užití různých volebních systémů na komunální či regionální úrovni, uplatnění přímé demokracie apod. Zaměřit se lze na komunální a regionální stranické systémy, teorie a vytváření koalic, programatiku politických stran, politický marketing v souvislosti s předvolebními kampaněmi, formování elit (komunální a regionální politika jako předstupeň politiky celostátní), vztahy centra a periferie a takhle bychom mohli pokračovat dále. V rámci mezinárodních vztahů se pak dají zkoumat třeba mezinárodní aktivity měst a regionů, které v poslední době nabývají stále na intenzitě. Tzv. paradiplomacii, jak se tyto aktivity odborně označují, pak lze analyzovat také z teoretického hlediska. V rámci politické filosofie se pak obec, město či region může dostat do předmětu zájmu z hlediska teorie komunitarismu, multikulturalismu, deliberativní demokracie. Stejně tak se lze zabývat otázkou identity a vztahu občanů k území, ve kterém žijí, a ve kterém tráví své každodenní životy. Zkrátka nejen státy, ale i substátní jednotky mohou být velmi zajímavým předmětem analýzy, a to hned z několika úhlů pohledu. Při tomto výčtu mi šlo o nastínění různých témat, které lze na komunální a regionální úrovni zkoumat a analyzovat. Každá obec, každé město a každý region představují hodnotný a zcela jedinečný politický subsystém, kterým stojí za to se zabývat, ať už z hlediska praxe (jako případová studie), nebo naopak z hlediska teorie (zákonné normy, teoretické koncepty).

Moje práce se zaměřuje výhradně na otázku krajského zřízení v České republice, přičemž se bude jednat o případovou studii. Orientována je jak na teorii, tak na praxi. Jejím cílem je popsání praktického fungování krajské samosprávy na příkladu Jihomoravského kraje. Práci jsem rozdělil na dvě části – teoretickou a praktickou. První část bude obecnější a věnovat se bude ve stručnosti fungování krajské samosprávy. K tomuto tématu byla během několika posledních let napsána celá řada odborných publikací, proto nepovažuji za příliš důležité se jí detailněji zabývat. Na druhou stranu je důležité ji zmínit, protože je v podstatě důležitá pro druhou, ryze praktickou část práce. V první části vycházím z níže uvedené odborné právnické a politologické literatury, z příslušných zákonů a z internetových stránek celé řady institucí. Ve druhé části práce jsou klíčovými zdroji pro zpracování opět jednak odborné politologické publikace zaměřené na krajské volby, ale

zejména pak internetové stránky Jihomoravského kraje, stránky politických stran, Českého statistického úřadu i jednotlivých politiků. Neopomenutelné místo budou mít také informace uveřejněné v regionálních i celostátních médiích, ale především osobní rozhovory s významnými krajskými politiky, poslanci, tajemníky relevantních politických stran, zastoupených v zastupitelstvu kraje a s - v krajské politice - jinak zainteresovanými osobnostmi.

Následující kapitola je věnována stručnému popsání reformy veřejné správy a vzniku krajů. Uvádím v ní vývoj krajského zřízení zejména ve druhé polovině 20. století a diskuse ohledně ustavení vyšších územněsprávních celků v Poslanecké sněmovně. V neposlední řadě uvádím také definitivní přijetí ústavního zákona o vytvoření vyšších územněsprávních celků a zákona o krajích. Zmíním se také o působnosti a pravomocích krajů. Následující kapitola by tak měla představit nejen vývoj krajského zřízení, ale také kraj a jeho kompetence. Třetí kapitola pojednává o orgánech krajů, tedy o zastupitelstvu, radě, hejtmanovi a krajském úřadě. Ve čtvrté kapitole se věnuji krajskému volebnímu systému a výsledkům krajských voleb v letech 2000 a 2004. Poslední kapitola první části diplomové práce bude zaměřena na otázku spolupráce krajů na vnitrostátní i mezinárodní úrovni. Řeč bude zejména o meziregionální spolupráci, spolupráci v rámci Asociace krajů České republiky a v rámci regionů soudržnosti. Jak jsem již uvedl, druhá část bude praktičtější, přičemž bude v podstatě kopírovat kapitoly předešlé s tím rozdílem, že bude zaměřena výhradně na Jihomoravský kraj. Po představení kraje budou následovat dvě nejobsáhlejší kapitoly zaměřené na orgány Jihomoravského kraje a krajské volby.

2. VZNIK KRAJŮ A JEJICH PRAVOMOCI

Krajské zřízení není v rámci české veřejné správy žádnou novinkou. Ve vší stručnosti se zaměřím na popsání vývoje krajského zřízení, zejména pak na vznik krajů a debaty s tím spojené po roce 1989. Podobné správní jednotky jako kraje existovaly v podstatě již ve středověku, stejně tak kraje v různé podobě a s různými kompetencemi existovaly i po nástupu Habsburků na český trůn. Zrod moderní veřejné správy na území českých zemí lze datovat do druhé poloviny 18. století, tedy do doby vlády Marie Terezie a Josefa II. Tato modernizace byla prosazena především v souvislosti s nutností přebudovat tehdy již zastaralý systém feudálního správního aparátu. Samotné kraje se následně staly poměrně významnou jednotkou státní správy. V rámci konstituční éry habsburské

monarchie a následně Rakouska – Uherska ale začaly na důležitosti nabývat místo krajů politické okresy, na které byla převedena část agendy krajských úřadů. To vše vedlo ke zrušení krajů, ke kterému došlo na Moravě roku 1860 a v Čechách roku 1862. Na počátku 20. století se uvažovalo o obnově krajského zřízení v Předlitavsku, nicméně vzhledem k válečným událostem v letech 1914 – 1918 a následnému rozpadu rakouského soustátí tato reforma nebyla provedena.³

Po 28. říjnu 1918 a vzniku samostatného Československa se prosazovala myšlenka vytvoření nového a racionálnějšího systému veřejné správy. Na území republiky byla situace z hlediska správy poměrně složitá, protože v českých zemích fungoval „rakouský“ systém, na Slovensku systém „uherský“ a na Podkarpatské Rusi byla situace nejsložitější, protože zde veřejná správa nebyla pořádně zakotvena. Na základě zákona č. 126/1920 Sb. mělo dojít ke vzniku žup, státní správu měly vykonávat župní úřady. Tento systém ale nakonec nebyl realizován, především díky složitým národnostním poměrům v českých zemích, župy existovaly pouze na Slovensku. Do roku 1927 tak existovaly samosprávné obce a okresy, vykonávající státní správu. V roce 1927 došlo k ustavení čtyř zemí, a sice České, Moravskoslezské, Slovenska a Podkarpatské Rusi. Systém s okresními úřady a zeměmi pak vydržel až do začátku druhé světové války. Krajské zřízení ale v období první republiky vůbec neexistovalo.

Po roce 1945 došlo na území Československa ke vzniku Národních výborů. Ty byly vytvořeny dekretem prezidenta Beneše, přičemž představovaly prozatímní orgány veřejné správy. V letech 1945 – 1948 zůstala v platnosti struktura z dob první republiky, existovaly tedy obce, okresy a země, nicméně již v této době se diskutovalo o možnosti vzniku krajů. Ty byly nakonec ustaveny až po komunistickém převratu v únoru 1948 na základě Ústavy 9. května, která vytvořila novou správní soustavu republiky na bázi obce – okresy – kraje. Příslušné národní výbory tak měly být nositeli státní moci právě v obcích, okresech a nově vzniklých krajích. Krajské zřízení tak nahradilo zřízení zemské a země byly tím pádem zrušeny. Samotné krajské zřízení (zákon č. 280/1948 Sb.) definovalo 13 krajů na území Čech, Moravy a Slezska (Pražský, Českobudějovický, Plzeňský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Hradecký, Pardubický, Jihlavský, Brněnský,⁴ Olomoucký, Gottwaldovský a Ostravský), postavení Prahy upravoval zvláštní zákon,

³ Cogan, Rudolf: *Krajské zřízení*, 1. vydání, Praha, ASPI, 2004, 440 str., ISBN 80-7357-041-6, str. 68, 69.

⁴ Vzhledem k tématu práce uvádím, že Brněnský kraj byl tvořen tehdejšími okresy Blansko, Boskovice, Brno, Břeclav, Bučovice, Bystřice nad Pernštejnem, Hustopeče, Mikulov, Moravská Třebová, Moravský Krumlov, Rosice, Slavkov, Svitavy, Tišnov, velká Bíteš, Vyškov, Znojmo a Židlochovice. Zdroj: Čechák, Vladimír: *Vývoj veřejné správy v Československu a České republice (1945 – 2004)*, str. 219.

a 6 krajů slovenských (Bratislavský, Nitrianský, Banskobystrický, Žilinský, Košický a Prešovský). Krajské národní výbory začaly fungovat od 1. ledna 1949. Zavedení krajského zřízení „v podmínkách totalitního politického systému nevedlo k uplatnění samosprávy a demokratické decentralizace správy, ale naopak pod heslem jednotné státní moci a lidové správy vedlo k odstranění územní samosprávy a k plnému podřízení místní správy ústředním orgánům státní správy. Demokratický obsah a smysl krajského zřízení se v tehdejších podmínkách nemohl realizovat.“⁵ Volby do národních výborů se poprvé konaly až v roce 1954 a vzhledem k redukovanému stranickému systému a jednotné kandidátce Národní fronty, které dominovali zpravidla komunisté, se tak staly pouze formální záležitostí, čímž komunisté uplatňovali totalitní moc právě v obcích, okresech a krajích. Fungování a složení nejen krajských národních výborů upravil zákon č. 12/1954 Sb., který stanovil, že „národní výbory jsou místními orgány státní moci pracujícího lidu Československa“ a zákon č. 13/1954 Sb. Změnu v počtu krajů připravil zákon č. 36/1960 Sb. o územním členění státu, kdy bylo dosavadních 19 československých krajů nahrazeno 10 novými. Ty vznikly sloučením krajů vzniklých roku 1949. Republika se tak opět členila na kraje, okresy a obce. V českých zemích vzniklo 7 krajů a sice: Středočeský kraj se sídlem v Praze, Jihočeský kraj se sídlem v Českých Budějovicích, Západočeský kraj se sídlem v Plzni, Severočeský kraj se sídlem v Ústí nad Labem, Východočeský kraj se sídlem v Hradci Králové, Jihomoravský kraj se sídlem v Brně⁶ a Severomoravský se sídlem v Ostravě. Území Prahy pak tvořilo samostatnou územní jednotku. Na Slovensku vznikl Západoslovenský kraj se sídlem v Bratislavě, Středoslovenský se sídlem v Banské Bystrici a Východoslovenský se sídlem v Košicích. Zákon o územním členění státu je stále v platnosti a v podstatě komplikuje současné krajské zřízení. O tom se ale zmíním níže. Vzhledem k tradičním hranicím českých zemí se jeví jako problematické nerespektování historických hranic mezi Čechami a Moravou, které nově vytvořené kraje na několika místech absolutně nerespektovaly. Šlo například o oblasti na Vysočině a zejména pak na Svitavsku, kde se některé obce a města staly součástí českých krajů. Příkladem budiž historicky na Moravě ležící města jako Svitavy, Jevíčko nebo Moravská Třebová, které se staly součástí Východočeského kraje. Další změnu postavení a pravomocí národních výborů následně upravil zákon č. 69/1967 Sb.

⁵ Svoboda, Karel; Grospič, Jiří; Vedral, Josef; Kužvart Ladislav: *Zákony o územní samosprávě (texty zákonů s výkladem*, 1. vydání, Praha, Eurounion, 2003, 507 str., ISBN 80-7317-017-5, str. 255.

⁶ Jihomoravský kraj byl tvořen okresy Blansko, Brno-město, Brno-venkov, Břeclav, Gottwaldov, Hodonín, Jihlava, Kroměříž, Prostějov, Třebíč, Uherské Hradiště, Vyškov, Znojmo a Žďár nad Sázavou. Zdroj: Čechák, Vladimír: *Vývoj veřejné správy v Československu a České republice (1945 – 2004)*, str. 222.

Po roce 1989 a po pádu komunistického režimu byla nutnost provést reformu veřejné správy. Ta se, v širším slova smyslu, „v České republice odehrávala v následujících etapách: 1) obnova samosprávy a veřejné správy (1990 – 1992); 2) mezidobí (1992 – 1997); 3) reforma veřejné správy (1997 – 2006). Třetí etapu je možno dále rozdělit do tří dílčích úseků: 1) vznik krajské úrovně samosprávy; 2) vznik obcí tzv. třetího typu a zánik okresních úřadů; 3) reforma státní správy, zejména na úrovni centrálních státních orgánů.“⁷ Samospráva byla obnovena na základě ústavního zákona č. 294/1990 Sb., který nahradil sedmou hlavu ústavy z roku 1960, která byla věnována národním výborům. Zákon se týkal v podstatě výlučně obcí, když ustanovil základem místní samosprávy obec. Na okresní a krajské úrovni došlo po roce 1989 ke zrušení národních výborů. Místo nich byly v okresech zřízeny okresní úřady⁸ se širokou působností v oblasti státní správy, ale v krajích nové demokratické úřady zřízeny nebyly. Vzhledem k vyostřené atmosféře vyvolané potřebou nového státoprávního uspořádání mezi Čechy a Slováky nebyla otázka náhrady krajů a vytvoření vyšších územně samosprávných celků (VÚSC) nijak řešena. Obrat přišel po rozpadu společné československé federace a po schválení nové české ústavy, která tak otevřela cestu pro decentralizaci veřejné správy a vznik krajů, který představoval první krok při reformě veřejné správy. Ústava České republiky předznamenala zřízení VÚSC, kterými se – podle článku 99 - měly stát země nebo kraje. Ústava také stanovila, že vytvoření či zrušení takového územně samosprávného celku lze jen pomocí ústavního zákona.

Při konstituování uměle vytvořených vyšších územně samosprávných substátních jednotek, jakými české kraje bezesporu jsou, je třeba dbát na některá základní kritéria, za které se považuje zejména:⁹

⁷ Valeš, Lukáš: *Politologické aspekty veřejné správy*, 1. vydání, Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, 246 str., ISBN 80-7380-010-1, str. 73.

⁸ Obce a okresy prošly po roce 1989 také svoji proměnou, která byla součástí celkové reformy veřejné správy. V rámci její druhé části došlo ke zrušení okresních úřadů (ukončily činnost k 31. prosinci 2000) a jimi vykonávané kompetence přešly na jiné orgány veřejné správy. Okresy tak v současnosti představují pouze územní obvody například policie, soudů a celé řady dalších státních institucí. Kompetence okresních úřadů byly následně delegovány na obce s rozšířenou působností. Jejich stanovení formuloval zákon č. 314/2002 Sb. (o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a rozšířenou působností). Těch je celkem 205 a vykonávají v rámci přenesené působnosti státní správu v širším územním obvodu. Zákon také stanovil 388 obcí s pověřeným obecním úřadem. V rámci legislativního procesu došlo k aplikaci smíšeného systému veřejné správy, kdy kraje i některé obce představují sice samosprávné jednotky, ale v rámci přenesené působnosti vykonávají také státní správu. Bližší informace o reformě veřejné správy viz Kol. autorů: *Veřejná správa v České republice*, 2. vydání, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, úsek veřejné správy, 2005, 118 str., ISBN 80-239-4709-5 nebo Valeš, Lukáš: *Politologické aspekty veřejné správy*, str. 72 – 92.

- přirozenost vyšších územně samosprávných celků a jejich relativně integrovanou vztahovou uzavřenost
- kvalifikovaná kritéria, jakými jsou například počet a hustota obyvatel, dojížděka do zaměstnání, dojížděka za veřejnými službami, migrace, ekonomická kritéria (daňová výtěžnost nebo odvětvová charakteristika území) apod.
- fyzickogeografické charakteristiky území, kterými je myšlena konfigurace terénu, vodní toky, horské masivy apod.
- existující sociální vztahy v území v jejich historicky podmíněné kulturní a sociální souvislosti s určitými centry osídlení a respektování těchto přirozeně vzniklých kulturních a společenských center v území
- politická kritéria, která souvisí jednak s kulturně historickou tradicí minulosti, i se současnou politickou situací a angažovaností obyvatel ve státě, ale i s reálnou možností a efektivností uplatnění principu subsidiarity
- kritérium srovnatelnosti s obdobnými celky v Evropské unii

V následujícím stručném přehledu snah o prosazení některé koncepce podoby VÚSC se v plné míře ukazuje, jak komplikovaně se podoba dnešních krajů rodila. Debaty ohledně jejich vzniku byly poměrně složité, bylo těžké najít takovou variantu uspořádání, která by vyhovovala všem poslancům. Svoji roli hrály také regionální zájmy zákonodárců, které byly často rozporné a protichůdné, ale roli sehrály také obavy o jednotu republiky a o účinnost celostátní moci. V Poslanecké sněmovně se tak postupně objevila celá řada lepších či horších návrhů ohledně vytvoření nových VÚSC. Otázka tehdy nestála jaké kompetence celky budou mít, ale kolik jich bude, a jakou budou mít podobu. Diskuse ohledně krajského či zemského zřízení započaly již po volbách v roce 1992. „Vzhledem k politickému složení Poslanecké sněmovny prvního volebního období (Poslaneckou sněmovnou se stala Česká národní rada, jejíž složení vyplynulo z voleb v roce 1992 a byla v ní poměrně silně zastoupena i politická strana prosazující specifické postavení a zájmy Moravy a Slezska), bylo v tomto období předloženo několik nakonec nepřijatých návrhů poslaneckých i vládních.“¹⁰ V roce 1994 byl předložen návrh poslance Kačenky (ČMUS) a dalších 64 poslanců na vydání ústavního zákona o územní samosprávě a státní správě v České republice. Návrh počítal se vznikem tří celků, kterými se měla stát Praha a také

⁹ Blíže více v důvodových zprávách sněmovního tisku 194 (1997), 201 (1999) a také 218 (1997) – ústavní zákon č. 347/1997 Sb.

Čechy, Morava a Slezsko a to v historických hranicích. Tento návrh (Sněmovní tisk 836, PSP 1994) ale nebyl úspěšný. Ve stejném roce 1994 předložila vláda nový návrh ústavního zákona o vytvoření VÚSC (Sněmovní tisk 1077, PSP 1994),¹¹ který naopak předpokládal vznik celkem 17 krajů. Vzniknout měl například VÚSC Pražský na území Prahy a okresů Praha-východ a Praha-západ, střední Čechy měly být rozděleny na celky Kladenský, Mladoboleslavský a Kolínský a vytvořen měl být také celek Opavský. Ostatní celky byly podobné současným krajům. Po přijetí pozměňovacího návrhu mělo VÚSC vzniknout jen 9. I tento návrh byl ale zamítnut. O rok později byly předloženy další návrhy ze série ústavních zákonů o vytvoření VÚSC. Prvním byl návrh poslance Josefa Ježka (ODA) a dalších (Sněmovní tisk 1912, PSP 1995), podle něhož mělo vzniknout 9 krajů, které de facto kopírovaly hranice krajů z roku 1960, výjimkou bylo pouze vytvoření nového Středomoravského kraje se sídlem v Olomouci a krajem se měla stát také Praha. Tento návrh ústavního zákona byl zamítnut ve třetím čtení. Se zajímavou koncepcí přišel návrh poslanců Jiřího Drápely a Jaroslava Sýkory (oba ČMUS), který předpokládal vytvoření 5 celků, které nerespektovaly ani historické hranice českých zemí, ani hranice krajů z let 1949 a 1960. V Čechách měly být vytvořeny 3, na Moravě pak 2. Návrh zákona byl zamítnut v prvním čtení (Sněmovní tisk 1915, PSP 1995).

Po volbách v roce 1996 se z hlediska politického spektra změnilo složení Poslanecké sněmovny, zastoupeny v ní již nebyly například moravistické strany. V roce 1997 předložil poslanec Dušan Kulka (ODA) další návrh ústavního zákona o vytvoření VÚSC (Sněmovní tisk 194, PSP 1997), který stanovoval vznik 13 celků v podstatě totožných s později schváleným a dnes platným vládním návrhem zákona. Rozdíl byl pouze v tom, že dnešní Středočeský kraj by se nazýval Pražský a zahrnoval by i území hlavního města a okres Hodonín by spadal pod Zlínský kraj. Tento návrh byl předkladatelem vzat zpět ve druhém čtení. V květnu 1997 byl předložen návrh ústavního zákona o vytvoření VÚSC, který předložila skupina sociálně demokratických poslanců v čele s Václavem Grulichem z ČSSD (Sněmovní tisk 201, PSP 1997). Ten požadoval vytvoření 9 krajů, které byly totožné s kraji z roku 1960, navíc doplněné o Středomoravský kraj. Co se týče územního vymezení, tak byl tento návrh v podstatě totožný s návrhem poslance Ježka, o kterém jsem se zmínil výše. Návrh zákona dále předkládal 2 další varianty možného krajského uspořádání. Varianta A měla dát vzniknout 14 krajům, které

¹⁰ Sládeček, Vladimír; Mikule, Vladimír; Syllová, Jindřiška: *Ústava České republiky: komentář*, 1. vydání, Praha, C. H. Beck, 2007, 935 str., ISBN 978-80-7179-869-9, str. 845.

měly být v podstatě stejné jako později schválená podoba krajů, obsahoval také vznik Jihlavského kraje. Varianta B pak zakotvovala vznik 11 krajů. Tento návrh zákona byl předkladateli během druhého čtení vzat zpět, nicméně v modifikované podobě byla právě varianta A nakonec schválena. 16. června 1997 totiž vláda předložila vládní návrh ústavního zákona o vytvoření VÚSC (Sněmovní tisk 218, PSP 1997). Při projednávání tohoto ústavního zákona byly předloženy také některé pozměňovací návrhy (Sněmovní tisk 218/5, PSP 1997), které předpokládaly několik variant možného uspořádání – poslanci Václav Frank (KSČM) a Václav Grulich (ČSSD) předpokládali vznik 9 krajů (v hranicích z roku 1960, vzniknout měl kraj Praha a Středomoravský kraj). Poslanec Robert Kolář (ODS) navrhl vznik 27 krajů. Tyto pozměňovací návrhy ale nebyly schváleny. Zákon byl nakonec v Poslanecké sněmovně dne 23. října 1997 schválen, když pro něj hlasovalo 128 poslanců a 57 bylo proti, a po projednání v Senátu a po podpisu prezidenta Havla byl dne 31. prosince téhož roku vyhlášen ve sbírce zákonů jako zákon č. 347/1997 Sb. Ten měl nabýt účinnosti až 1. ledna 2000. Problémem bylo, že ústavní zákon o VÚSC sice kraje vytvořil, ale vyřešil tak pouze otázku jejich počtu a územní podoby, nicméně v tehdejší době vůbec neexistoval zákon, který by definoval kraj, jako takový, vymezil jeho pravomoci, kompetence, orgány, volby apod. Vzhledem k účinnosti ústavního zákona č. 347/1997 Sb. tak v Poslanecké sněmovně byly nadále předkládány další návrhy zákonů na vytvoření VÚSC. Za zmínku stojí návrh poslanců SPR-RSČ v čele s Miroslavem Sládkem (Sněmovní tisk 230, PSP 1997), který navrhoval pro českou republiku zemské zřízení, kdy měly vzniknout 3 země – Země Praha, Země Česká a Země Moravskoslezská. Tento návrh byl ale v prvním čtení zamítnut.

Po volbách v roce 1998 následovalo předložení posledního návrhu ústavního zákona o VÚSC, který předložila skupina poslanců v čele se Zdeňkem Koudelkou z ČSSD (Sněmovní tisk 174, PSP 1999). Tento návrh předpokládal 2 varianty, kdy mělo vzniknout buď 8 krajů (podobné krajskému zřízení z roku 1960 při částečném respektování historických hranic mezi Čechami a Moravou, kdy byl okres Svitavy součástí Jihomoravského kraje, a s Prahou jako samostatným krajem) nebo 9 krajů (podobné jako předcházející varianta, ale vzniknout měl Středomoravský kraj se sídlem v Olomouci, respektována byla také historická hranice, kdy byl okres Svitavy začleněn právě do Středomoravského kraje). Důvodem podání tohoto návrhu zákona byla podle předkladatelů nerovnoměrnost mezi 14 nově vzniklými kraji, úspora finančních prostředků při zřizování

¹¹ vláda zároveň předložila návrh ústavního zákona o působnosti vyšších územně samosprávných celků (Sněmovní tisk 1129, PSP 1994), návrh nebyl schválen

nových krajů nebo rozdělení správních orgánů do hranic krajů z roku 1960. Tento návrh sociálně demokratických poslanců byl ale ve třetím čtení zamítnut. V září 1999 byla skupinou poslanců v čele s komunistou Vojtěchem Filipem předložena novela zákona o VÚSC (Sněmovní tisk 351, PSP 1999), jehož jediným smyslem bylo odložit počátek platnosti popisovaného ústavního zákona až na 1. leden 2002. Předkladatele k tomuto kroku podle důvodové zprávy vedl fakt, že v době předložení návrhu nebyl stále schválen zákon, který by upravoval fungování krajů a schváleny nebyly také další zákony s krajským zřízením související. Tento návrh byl ale v prvním čtení zamítnut a požadované zákony byly postupně schvalovány od roku 2000 (viz níže).

Od 1. ledna 2000 tak na území České republiky vzniklo na základě schváleného ústavního zákona č. 347/1997 Sb. 14 krajů. Původní vládní návrh zmiňovaného zákona počítal s vytvořením pouze 13 krajů. Nicméně během projednávání zákona v rámci legislativního procesu v Poslanecké sněmovně ústavněprávní výbor a výbor pro veřejnou správu, regionální rozvoj a životní prostředí doporučil navíc také vznik Jihlavského kraje, což bylo zákonodárci akceptováno. Krajem se stalo také hlavní město Praha a zákon stanovil, že hranice krajů se mohou měnit pouze zákonem.

Přehled nově zřízených krajů s doplňujícími údaji uvádím v následující tabulce:

Tabulka 1 – Kraje České republiky

Základní geografické údaje krajů za rok 2007							
Kraje ČR	Rozloha v km ²	Počet obyvatel k 31.12.2007	Krajské město	Počet obyvatel krajského města k	Hustota osídlení (obyv./km ²) rok 2006	Počet obcí	Z toho: se statutem města
Česká republika	78 867	10 381 130			130	6 249	559
Hlavní město Praha	496	1 212 097	Praha	1188126	2 395	1	1
Středočeský kraj	11 015	1 201 827			107	1 146	77
Jihočeský kraj	10 057	633 264	Č.Budějovice	94 747	63	623	52
Plzeňský kraj	7 561	561 074	Plzeň	163 392	73	501	50
Karlovarský kraj	3 315	307 449	Karlovy Vary	50 691	92	132	30
Ústecký kraj	5 335	831 180	Ústí n/Labem	94 565	154	354	53
Liberecký kraj	3 163	433 948	Liberec	98 781	136	215	39
Královéhradecký kraj	4 758	552 212	Hradec Králové	94 255	116	448	44
Pardubický kraj	4 518	511 400	Pardubice	88 316	112	451	33
Vysočina	6 796	513 677	Jihlava	50 916	75	704	33
Jihomoravský kraj	7 196	1 140 534	Brno	366 680	157	673	48
Olomoucký kraj	5 267	641 791	Olomouc	100 168	121	398	30
Zlínský kraj	3 963	590 780	Zlín	78 122	149	304	30
Moravskoslezský kraj	5 427	1 249 897	Ostrava	309 098	230	299	39

Zdroj: <http://www.risy.cz/index.php?pid=202&sid=1288&mid=615>

K zákonnému vymezení pravomocí krajů došlo na základě přijetí vládního návrhu zákona o krajích č. 129/2000 Sb., který předložil tehdejší sociálnědemokratický ministr vnitra Václav Grulich. Zákon byl sněmovně předložen 17. listopadu 1999 a po schválení v dolní i horní parlamentní komoře a podpisu prezidenta byl vyhlášen 15. května 2000 s účinností od 12. listopadu téhož roku. S fungováním a pravomocemi krajů souvisí celá řada dalších zákonů, které byly schváleny zejména v letech 2000 – 2002.¹² Vzhledem k tomu, že některé kraje nesouhlasily s jejich novými názvy, tak krajská zastupitelstva dotyčných krajů odhlasovala změny jejich názvů, které ale musely být schváleny v Poslanecké sněmovně. V první polovině roku 2001 tak byl schválen návrh ústavního zákona č. 176/2001 Sb., který změnil názvy krajů. I když kraje na základě zákona o krajích dostaly pravomoc předkládat návrhy zákonů Poslanecké sněmovně, názvy krajů byly upraveny na základě poslaneckého návrhu, který předložila skupina jihočeských poslanců. Původní návrh počítal se změnou názvu Budějovického kraje na Jihočeský, nicméně v rámci legislativního procesu ve Sněmovně byl návrh rozšířen o změnu názvu dalších tří krajů. S účinností od 31. května téhož roku tak kromě Budějovického kraje změnil název také Jihlavský kraj na Kraj Vysočina, Brněnský kraj na Jihomoravský kraj a Ostravský kraj na Moravskoslezský kraj.¹³

Zákon o krajích¹⁴ definuje kraj jako územní společenství občanů, které má právo na samosprávu, je veřejnoprávní korporací, která má vlastní majetek a vlastní příjmy vymezené zákonem. Hospodaří tak za podmínek stanovených zákonem dle vlastního rozpočtu. Otázka financování krajů, a vůbec územní samosprávy, je poměrně často diskutovaným tématem. Kraje totiž získaly celou řadu kompetencí a jsou také zřizovateli celé řady institucí v několika specifických oblastech, které vyžadují dostatek finančních prostředků k zajištění veřejných služeb pro občany kraje. Financování krajů prošlo od roku 2000 poměrně zajímavým vývojem, nicméně téma financování samospráv dalece

¹² Ke krajskému zřízení a postavení krajů se vztahují například tyto zákony: zákon o obcích č. 128/2000 Sb., zákon o volbách do zastupitelstev krajů č. 130/2000 Sb., zákon o hlavním městě Praze č. 131/2000 Sb., zákon o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů č. 157/2000 Sb., zákon o rozpočtovém určení daní č. 243/2000 Sb., zákon o podpoře regionálního rozvoje č. 248/2000 Sb., zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů č. 250/2000 Sb., zákon o přechodu některých věcí, práv a závazků České republiky na kraje a obce č. 290/2002 Sb., zákon o úřednicích územních samosprávných celků č. 312/2002 Sb., zákon o územním členění státu č. 36/1960 Sb., zákon o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků č. 420/2004 Sb. a další (bližší viz: Balík, str. 15; Cogan, str. 80; Svoboda, Grospič, Vedral, Kužvart, str. 259).

¹³ Bližší viz Sládeček, Mikule, Syllová: *Ústava České republiky: komentář*, str. 844 – 846 a také jednotlivé zmíněné sněmovní tisky dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/sntisk.sqw>.

¹⁴ Samotný zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) se dělí do 9 hlav a 99 § (Hlava I Obecná ustanovení, Hlava III Působnost kraje, Hlava IV Orgány kraje, Hlava V Orgány zastupitelstva a rady, Hlava

přesahuje téma této diplomové práce. Proto zde uvedu jen několik velmi stručných informací souvisejících s financováním. Kraje nemohou rozhodovat o uložení a výši daní, to má v pravomoci pouze Parlament. Hospodaření krajů bylo ovlivněno některými reformami (reformou veřejné správy a reformou veřejných financí). Kraje byly v prvních dvou letech existence odkázány na příjmy z dotací ze státního rozpočtu a ze státních fondů. Na základě zákona č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení daní byly krajům vyčleněny některé daňové příjmy, nicméně i tak byly nadále financovány ve velké míře pomocí dotací ze státního rozpočtu. Významnou změnu v rámci financování krajů představoval rok 2005, kdy na počátku ledna nabyla účinnosti novela zmíněného zákona o rozpočtovém určení daní. Díky této novele došlo k navýšení podílu krajů na sdílených daních z 3,1% na 8,92%. Je důležité také zmínit, že kraje zaznamenaly nárůst výdajů zejména v souvislosti se spolufinancováním projektů z evropských fondů.

Kraj vykonává jak samostatnou, tak přenesenou působnost. Současný systém veřejné správy tak „zahrnuje úkoly:

- a) které kraje vykonávají samostatně (samostatná či přirozená působnost kraje) – v této oblasti nemají kraje žádnou nadřízenou instanci, rozhodují v rámci platných zákonů podle své vůle, jejich orgány v této oblasti vystupují jako orgány samosprávy – stát může do zasahovat do výkonu samostatné působnosti, jen vyžaduje-li to ochrana zákona a jen způsobem zákonem dovoleným;
- b) které kraj plní za stát na základě delegace (přenesená působnost kraje) – v této oblasti plní krajské orgány funkci orgánů státní správy, funguje zde princip nadřízenosti (vůči obecním úřadům), resp. podřízenosti (centrálním orgánům státní správy).¹⁵

V rámci samostatné působnosti kraje může zastupitelstvo kraje vydat obecně závaznou vyhlášku, která musí být v souladu se zákony. V rámci své přenesené působnosti může rada vydat nařízení kraje, je-li k tomu kraj zmocněn. Jak uvádí zákon, nařízení musí být v souladu se zákony a právními předpisy vydanými vládou a ústředními správními orgány. Kraj může mít také své symboly, kterými jsou zejména vlajka a znak.¹⁶ Mezi

VI Dozor, Hlava VIII Vztah ministerstev a vlády k územním samosprávným celkům a Hlava IX Ustanovení společná, přechodná a závěrečná.

¹⁵ Balík, Stanislav; Kylvoušek, Jakub (ed.): *Krajské volby v České republice 2004*, 1. vydání, Brno, Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005, 235 str., ISBN 80-210-3880, str. 18.

¹⁶ Symboly Jihomoravského kraje – vlajku a znak - jejich popis uvádím v závěru práce v sekci Přílohy.

pravomoci a povinnosti krajů, které byly na kraje delegovány ze státu, patří v současné době zejména zdravotnictví (na kraje byly roku 2003 převedeny všechny nemocnice kromě fakultních, soukromých a vojenských), školství (kraje jsou zřizovateli středních škol, v oblasti školství mají i jiné kompetence), oblast kultury a památkové péče (zejména údržba a obnova kulturních památek), údržby silnic (kraje jsou vlastníky silnic II. a III. třídy a také mají na starosti dopravní obslužnost na svém území), sociální péče (zřizovatel ústavů sociální péče), životního prostředí (kraj má na starosti ochranu přírody a důležitou roli sehrává při krizových situacích) a v neposlední řadě také oblast cestovního ruchu (kraje vytváří specifické programy rozvoje cestovního ruchu, na starosti mají také propagaci turistických aktivit nacházejících se na jejich území) a regionálního rozvoje (kraje vytváří územní a rozvojové plány).¹⁷

Podrobněji krajské zřízení formuluje zejména zákon o krajích, celou řadu dalších informací lze najít v odborné literatuře, zejména právnické. Seznam některých zajímavých titulů, zaměřených na problematiku samosprávy či krajského zřízení, je uveden v závěru práce. Právě z těchto odborných publikací vycházím při zpracovávání dalších kapitol. Nechci se v této práci příliš detailně zabývat právními otázkami souvisejícími s krajským zřízením a pravomocemi krajů. Důvodem je jednak existence celé řady odborné literatury, jednak by toto téma rozšířilo tuto práci, jejímž cílem je především popsání fungování krajské politiky na příkladu Jihomoravského kraje.

3. KRAJSKÉ ORGÁNY

V této kapitole se zaměřím na jednotlivé orgány krajů. Ve stručnosti popíši zejména jejich nejvýznamnější pravomoci. Podle zákona o krajích jsou krajskými orgány zastupitelstvo, rada, hejtman, krajský úřad a zvláštní orgány. Rád bych nastínil fungování těchto jednotlivých orgánů, na případě Jihomoravského kraje pak níže popíši jejich praktické fungování. V této kapitole mi nepůjde o nějaký podrobný popis krajských orgánů, ale spíše o uvedení základních a zásadních faktů o nich.

¹⁷ Blíže viz Valeš, Lukáš: *Politologické aspekty veřejné správy*, str. 200 – 202, ale také Balík, Stanislav: *Krajské volby v České republice 2004*, str. 18.

U krajů můžeme rozeznávat orgány z hlediska¹⁸:

1. jejich složení:

- a) kolegiální složené z více osob – zastupitelstvo, rada, výbory zastupitelstva, komise rady
- b) individuální, tvořené jedincem – hejtman

2. demokratické legitimacy

- a) přímo volené občany - zastupitelstvo
- b) volené zastupitelstvem – rada, hejtman, výbory
- c) ustanovené jinak – komise, zvláštní orgány kraje

3. právního základu

- a) prvotně ústavně zakotvené – zastupitelstvo
- b) prvotně zákonně zakotvené – ostatní orgány kraje

3.1 Zastupitelstvo kraje¹⁹

Zastupitelstvo je jediným orgánem kraje, který je zakotven také v Ústavě České republiky. V článku 101 je uvedeno, že „vyšší územně samosprávný celek je samostatně spravován zastupitelstvem.“ To je voleno občany ve volbách na čtyřleté funkční období a má tak přímou demokratickou legitimitu. Podrobnosti ohledně voleb do krajských zastupitelstev uvádím v následující kapitole. Počet členů zastupitelstva krajů se liší v závislosti na počtu obyvatel daného kraje, přičemž pro stanovení počtu volených zastupitelů je rozhodující počet obyvatel v kraji k 1. lednu roku, ve kterém se volby konají (§ 31 zákona o krajích).

¹⁸ Koudelka, Zdeněk: *Samospráva*, Praha, Linde, 2007, 399 str., ISBN 978-80-7201-665-5, str. 288, 289.

¹⁹ Bližší informace o zastupitelstvu kraje viz zákon o krajích č. 129/2000 (§ 31 - § 55) Podrobné informace o krajském zřízení jsou obsaženy zejména v odborné právní literatuře. Za všechny jmenujme například: Koudelka, Zdeněk: *Samospráva*, 2007 (str. 289 – 309); Cogan, Rudolf: *Krajské zřízení*, 2004 (str. 119 – 170), Svoboda, Grospič, Vedral, Kužvart: *Zákony o územní samosprávě*, 2003 (str. 279 – 291). Stručnější informace o krajském zastupitelstvu lze nalézt například v politologicky zaměřené literatuře, například: Valeš, Lukáš: *Politologické aspekty veřejné správy*, 2006 (str. 202 – 205); Čmejrek, Bubeníček, Luhanová: *Politika v regionálním rozvoji, úvod do studia*, 2006 (str. 64 – 68) nebo Balík, Kyloušek: *Krajské volby v České republice 2004, 2005* (str. 20 – 22). Informace k výborům zastupitelstva jsou uvedeny v zákoně o krajích (§ 76 - § 79) a také ve výše uvedené literatuře.

do 600 000 obyvatel	45 členů ²⁰
nad 600 000 do 900 000 obyvatel	55 členů ²¹
nad 900 000 obyvatel	65 členů ²²

Na rozdíl od obcí si kraje samy nemohou určit počet členů zastupitelstva, který je tedy stanoven zákonem.²³ Zvláštní je přitom postavení Zastupitelstva hlavního města Prahy, jež má spolu s charakterem zastupitelstva města rovněž postavení zastupitelstva kraje. Toto zastupitelstvo může mít 55 – 70 členů (zákon o hlavním městě Praze č. 131/2000 Sb.: § 48, odst.1).²⁴ Zastupitelstvo hlavního města Prahy je voleno na čtyřleté období v rámci komunálních voleb. Mandát zastupitele vzniká zvolením a tato funkce je funkcí veřejnou. Na prvním jednání zastupitelstva, kterého se nově zvolený zastupitel účastní, je povinen složit slib, který zní: „*Slibuji věrnost České republice. Slibuji na svou čest a svědomí, že svoji funkci budu vykonávat svědomitě, v zájmu kraje a jeho občanů a řídit se Ústavou a zákony České republiky.*“ Tento slib skládá do rukou předsedajícího pronesením slova „slibuji“. Slib následně stvrdí svým podpisem.²⁵ Mandát zastupitele zaniká zvolením nového zastupitelstva, odmítnutím složení slibu nebo složením slibu s výhradou, doručením písemné rezignace hejtmanovi kraje, úmrtím. Nebo také vyslovením ztráty mandátu zastupitelstvem z důvodu neslučitelností funkcí, ztráty volitelnosti nebo pravomocného rozsudku soudu odsuzujícího člena zastupitelstva k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.²⁶ Mandát zastupitele je volný, což znamená, že svá práva a povinnosti vykonává pouze podle své vůle. Tím je myšlena úplná nezávislost v souvislosti s výkonem práv a povinností krajského zastupitele. Při výkonu mandátu (zejména během hlasování) tak zastupitel není vázán na žádná rozhodnutí politické strany či klubu, jehož je členem. Stejně tak není vázán názory jeho voličů.

²⁰ 45 zastupitelů bylo v letech 2000 a 2004 voleno v Plzeňském kraji, Karlovarském kraji, Libereckém kraji, Královéhradeckém kraji, Pardubickém kraji, Kraji Vysočina (Jihlavském kraji) a Zlínském kraji.

²¹ 55 zastupitelů bylo v letech 2000 a 2004 voleno v Jihočeském kraji (Budějovickém kraji), Ústeckém kraji a Olomouckém kraji.

²² 65 zastupitelů bylo v letech 2000 a 2004 voleno ve Středočeském kraji, Jihomoravském kraji (Brněnském kraji) a Moravskoslezském kraji (Ostravském kraji).

²³ Blíže například Valeš, Lukáš: *Politologické aspekty veřejné správy*, str. 202.

²⁴ Balík, Stanislav; Kyloušek, Jakub (ed.): *Krajské volby v České republice 2004*, str. 20 (poznámka pod čarou číslo 9).

²⁵ Koudelka, Zdeněk: *Samospráva*, str. 291.

²⁶ Blíže viz tamtéž, str. 294, 295.

Krajský zastupitel má při výkonu své funkce právo:

- a) *iniciativy* – předkládat návrhy zastupitelstvu, radě, výborům a komisím.
- b) *interpelace* – vznášet dotazy, připomínky a podněty na radu, její jednotlivé členy, na předsedy výborů, na statutární orgány právnických osob, jejichž zakladatelem je kraj, a na vedoucí příspěvkových organizací a organizačních složek, které kraj založil nebo zřídil. Písemná odpověď musí být dána do 30 dnů.
- c) *informace* – požadovat od zaměstnanců kraje zařazených do krajského úřadu, jakož i od zaměstnanců právnických osob, které kraj zřídil, informace ve věcech, které souvisí s výkonem jejich funkce. Informace musí být poskytnuta do 30 dnů.

Krajský zastupitel má při výkonu své funkce povinnost:

- a) *aktivní účasti* – musí se účastnit zasedání zastupitelstva a jiných orgánů, jichž je členem, plnit úkoly, které mu tyto orgány uloží, hájit zájmy občanů kraje a jednat a vystupovat tak, aby nebyla ohrožena vážnost jeho funkce.
- b) *vyvarovat se střetu zájmů* – pokud u zastupitele skutečnosti nasvědčují tomu, že jeho podíl na projednávání a rozhodování určité záležitosti v orgánech kraje může znamenat výhodu nebo škodu pro něj samotného, osobu blízkou nebo pro fyzickou nebo právnickou osobu, kterou zastupuje na základě zákona nebo plné moci (střet zájmů), je povinen sdělit tuto skutečnost před zahájením jednání orgánu kraje, který má danou záležitost projednávat.²⁷

Pokud bychom se zaměřili na pravomoci zastupitelstva, tak krajská zastupitelstva rozhodují převážně ve věcech, které spadají do jejich samostatné působnosti. Ve věcech přenesené působnosti rozhodují zastupitelstva pouze v případech, kdy tak stanoví zákon.

²⁷ Zákon o krajích 129/2000, § 34. Blíže viz Koudelka, Zdeněk: *Samospráva*, str. 296, 297, popřípadě Cogan, Rudolf: *Krajské zřízení*, str. 134 – 143.

Pravomoci zastupitelstva jsou uvedeny v § 35 a § 36 zákona o krajích. Rozdělit je lze například tímto způsobem:²⁸

- a) *pravomoci vztažené k celostátní legislativě* (právo předkládat návrhy zákonů Poslanecké sněmovně a právo předkládat návrhy Ústavnímu soudu na porušení právních předpisů v případě domněni, že jsou v rozporu se zákonem).
- b) *pravomoc vlastní normotvorby* (právo vydávat obecně závazné vyhlášky kraje)
- c) *pravomoc rozpočtová* (schvalovat rozpočet a závěrečný účet kraje)
- d) *pravomoci v majetkové oblasti* (například poskytovat dotace občanským sdružením, poskytovat dotace obcím, nabytí a převod nemovitých věcí, poskytování věcných a peněžních darů do určité hodnoty, emise vlastních obligací)
- e) *pravomoci vztažené k rozvoji kraje* (například právo koordinovat rozvoj územního obvodu, schvalovat programy rozvoje kraje a koncepce cestovního ruchu, stanovit rozsah základní dopravní obslužnosti pro území kraje)
- f) *pravomoci kreační* (například volit a odvolávat hejtmana, jeho náměstky, stanovit počet uvolněných členů rady, zřizovat a rušit výbory, volit další členy rady, předsedy a členy výborů, volit zástupce do regionálních rad soudržnosti, rozhodovat o založení a rušení právnických osob, rozhodovat o účasti v již založených právnických osobách, zřizovat a rušit příspěvkové organizace a organizační složky kraje apod.)
- g) *pravomoci vlastní sebeorganizace* (rozhodovat o odměnách zastupitelů, stanovit zásady pro poskytování cestovních náhrad zastupitelům)
- h) *pravomoci v oblasti mezinárodní spolupráce* (rozhodovat o spolupráci kraje s jinými kraji a o mezinárodní spolupráci)
- i) *funkce ceremoniální* (udělovat ceny kraje)

²⁸ Balík, Stanislav; Kyloušek, Jakub (ed.): *Krajské volby v České republice 2004*, str. 20, 21. Například v titulu Krajské zřízení Rudolf Cogan uvádí jako základní okruhy působnosti krajského zastupitelstva právo tvorbu, schvalování rozpočtu a majetkoprávních úkonů, kreaci a kontrolu krajských ústavů, kreaci a kontrolu orgánů (včetně své interní samosprávy), další rozhodnutí a také koaliční a opoziční politické střety (str. 148).

- j) *komunikační funkce* (zastupitelstvo se může vyjádřit k jakémukoli problému, který se týká kraje, aniž by o něm mělo pravomoc hlasovat)
- k) *ostatní pravomoci* (plnit další úkoly stanovené zákonem)

Krajské zastupitelstvo se podle zákona schází podle potřeby, minimálně však jednou za tři měsíce. Jeho jednání zpravidla svolává a řídí hejtman kraje. Usnášeníschopné je v případě, je-li přítomna nadpoloviční většina všech jeho členů, stejně tak je nadpoloviční většina hlasů členů zastupitelstva potřebná k platnému přijetí usnesení, rozhodnutí či při volbě.²⁹ Nestačí tedy pouhá většina hlasů zastupitelů přítomných v jednacím sále. Při ustavujícím zasedání nově zvoleného zastupitelstva je jeho svolavatelem dosavadní hejtman, jeho předsedajícím je pak zpravidla nejstarší zvolený zastupitel. A to do doby, než je zvolen hejtman nebo náměstek hejtmána. Během ustavujícího zasedání se tedy zvolí hejtman, náměstci hejtmána a členové rady. Jednání zastupitelstva se řídí jednacím řádem, který schválí vždy zastupitelstvo příslušného kraje, jednací řády krajů se tedy od sebe liší. Zasedání zastupitelstva jsou veřejná, informace o místě, době a navrženém programu zasedání je umístěna minimálně 10 dnů předem na úřední desce kraje. Návrh pořadu jednání zastupitelstva připravuje a předkládá rada, o zařazení případných dalších bodů programu, které jsou předneseny v průběhu zasedání, rozhodne zastupitelstvo. Úvod zasedání zastupitelstva vypadá tak, že po zahájení následuje volba předsedajícího, stanovení pořadu zasedání, projednání zápisu z předešlé schůze (zejména rozhodnutí o námitkách proti zápisu), volba ověřovatelů zápisu a kontrola plnění usnesení. Poté se projednávají jednotlivé návrhy, o kterých se následně hlasuje.³⁰ O průběhu jednání zastupitelstva se pořizuje zápis, který musí obsahovat údaj o počtu přítomných zastupitelů, schválený program jednání, průběh a výsledek hlasování a přijatá usnesení. Takový zápis je podepsán hejtmanem nebo náměstkem hejtmána a zvolenými ověřovateli. Zápis musí být uložen k nahlédnutí na krajském úřadě.

Zastupitelé jsou pro výkon své funkce buď uvolněnými nebo neuvolněnými členy zastupitelstva. Za výkon funkce uvolněného člena zastupitelstva je krajským zastupitelům poskytnuta odměna, která se vyplácí z rozpočtových prostředků kraje. Neuvolnění členové

²⁹ Potřeba nadpoloviční většiny členů zastupitelstva při schvalování jakéhokoli rozhodnutí je poměrně problematická - zejména vzhledem k vytváření koalic. Koalice s těsnou většinou jednoho hlasu se musí spolehnout na přítomnost všech zastupitelů daných politických stran v době zasedání zastupitelstva. V případě absence (nemoc, zahraniční cesta) jediného zastupitele z koaliční strany pak může způsobit neusnesení se zastupitelstva na program svého jednání. Srovnej například s Balík, Stanislav, Kyloušek, Jakub (ed.): *Krajské volby v České republice 2004*, str. 22.

³⁰ Podrobněji viz například Cogan, Rudolf: *Krajské zřízení*, str. 156 – 162.

zastupitelstva mohou za výkon funkce dostat také měsíční odměnu. Odměnou je podle zákona myšlena právě buď měsíční odměna nebo odměna při skončení funkčního období.³¹

Zastupitelstvo může jako své iniciativní a kontrolní orgány zřídit výbory. Výbory jsou ze své činnosti odpovědny zastupitelstvu a svá stanoviska a návrhy předkládají taktéž zastupitelstvu. Každý výbor má svého předsedu a místopředsedu/y. Předsedou musí být vždy člen zastupitelstva kraje. Výbory plní úkoly, kterými je pověřilo zastupitelstvo, schází se podle potřeby a k přijetí jejich usnesení je nutná nadpoloviční většina všech jeho členů. Počet členů výborů je pak vždy lichý. Podle zákona krajská zastupitelstva musí zřídit výbor finanční, kontrolní a výbor pro výchovu, vzdělání a zaměstnanost. „Finanční výbor kontroluje: hospodaření s majetkem a financemi kraje, hospodaření právnických osob a zařízení zřízených krajem a využití dotací poskytnutých krajem obcím. Kontrolní výbor kontroluje plnění usnesení zastupitelstva a rady a dodržování právních předpisů kraje na úseku samostatné působnosti. Výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost se vyjadřuje ke školské síti, předkládá návrhy na zkvalitnění péče poskytované školami a školskými zařízeními, projednává zprávy o výchovně vzdělávací činnosti škol, školských a předškolních zařízení, které kraj zřizuje, a vyjadřuje se k záměrům na poskytování dotací v oblasti mládeže, tělovýchovy a sportu.“³² V kraji, na jehož území žije podle posledního sčítání lidu alespoň 5% občanů, kteří se hlásí k jiné národnosti než české, se zřizuje také výbor pro národnostní menšiny. Bývá zvyklostí, že nově zvolené zastupitelstvo zřídí a obsadí výbory podle svého uvážení.

3.2 Rada kraje³³

Rada kraje je jeho výkonným orgánem v oblasti samostatné působnosti. Ve věcech přenesené působnosti rada může rozhodovat jen v případech, kdy tak stanoví zákon. Rada je při výkonu své působnosti odpovědna zastupitelstvu. Radu volí a odvolává krajské zastupitelstvo. Tato volba může být tajná nebo veřejná, záleží vždy na rozhodnutí

³¹ Odměňování členů zastupitelstva je specifikováno v § 46 - § 55 zákona o krajích. Jednotlivé finanční částky jsou upraveny nařízením vlády č. 79/2008 o odměnách za výkon funkce členům zastupitelstev, ve znění pozdějších předpisů (ke dni 23.7.2008).

³² Balík, Stanislav, Kyloušek, Jakub (ed.): *Krajské volby v České republice 2004*, str. 24, 25.

³³ Podrobněji o radě kraje například zákon o krajích § 57 - § 60; Cogan, Rudolf: *Krajské zřízení*, 2004 (str. 171 - 210); Koudelka, Zdeněk: *Samospráva*, 2007 (str. 310 - 313); Svoboda, Grospič, Vedral, Kužvart: *Zákony o územní samosprávě (texty zákonů s výkladem)*, 2003 (str. 291 - 293); Valeš, Lukáš: *Politologické aspekty veřejné správy*, 2006 (str. 205 a 206); Čmejrek, Bubeníček, Luhanová: *Politika v regionálním rozvoji, úvod do studia*, 2006 (str. 68 a 69) nebo Balík, Kyloušek: *Krajské volby v České republice 2004*,

zastupitelů. O radě se nejčastěji hlasuje jako o celku, lze ale hlasovat o každém členovi zvlášť. Rada jako taková je tvořena hejtmánem, náměstkem/y hejtmána a dalšími členy rady, kteří musí být členy zastupitelstva. Členové rady mohou být zastupitelstvem pro výkon své funkce uvolněni. Pro zvolení rady je potřebná nadpoloviční většina všech členů zastupitelstva. „I když má o složení rady rozhodnout zastupitelstvo, ve skutečnosti mají zásadní slovo povolební vyjednávání a tvorba krajských koalic, ve kterých si politické strany rozdělí v koaliční smlouvě jednotlivé funkce a kompetence. Koalice většinou tvoří v zastupitelstvu pohodlnou většinu, takže není těžké prosadit její vizi rady.“³⁴ Počet členů rady v jednotlivých krajích je opět odvislý od počtu obyvatel v daném kraji.

do 600 000 obyvatel	9 členů
nad 600 000 obyvatel	11 členů

Rada se schází dle potřeby, její schůzi zpravidla svolává a řídí hejtmán kraje. Jednání rady jsou neveřejná, nicméně na tato jednání mohou být pozváni i další členové zastupitelstva nebo jiné osoby. K přijetí usnesení rady je nutná nadpoloviční většina všech jejích členů. Jednání rady se řídí jejím jednacím řádem. Při jednání rady dojde na úvod zasedání k formálnímu zahájení schůze, ustanovení předsedajícího, volbě ověřovatelů zápisu, stanovení programu schůze a na kontrolu plnění usnesení. Poté se projednávají jednotlivé návrhy, o kterých se následně hlasuje.³⁵ Podobně jako při jednání zastupitelstva se také o průběhu schůze rady pořizuje zápis (§ 58 zákona o krajích). V něm je uveden počet přítomných členů rady, schválený program, průběh a výsledky hlasování, stejně tak i jednotlivá přijatá usnesení. Zápis je podepsán hejtmánem, popřípadě jeho náměstkem, a ověřovateli. Zápis je uložen na krajském úřadě a je k dispozici k nahlédnutí pro členy zastupitelstva. Pravomoci rady jsou uvedeny v § 59 zákona o krajích. Rozdělit se dají do několika oblastí:³⁶

- a) *pravomoci v hospodářské oblasti* (například zabezpečovat hospodaření podle schváleného rozpočtu, provádět rozpočtová opatření v mantinelech stanovených zastupitelstvem, rozhoduje o poskytování dotací občanským sdružením,

2005 (str. 22 a 23). Informace o komisích rady jsou uvedeny v zákoně o krajích (§ 80) a také ve výše uvedené literatuře.

³⁴ Valeš, Lukáš: *Politologické aspekty veřejné správy*, str. 205

³⁵ Blíže viz Cogan, Rudolf: *Krajské zřízení*, str. 193 - 196

³⁶ Balík, Stanislav; Kyloušek, Jakub (ed.): *Krajské volby v České republice 2004*, str. 22, 23

humanitárním organizacím a jiným právníckým a fyzickým osobám – tyto dotace nesmí převýšit 200 000 Kč konkrétnímu subjektu v kalendářním roce apod.)

- b) *pravomoci normotvorné* (vydávat nařízení kraje)
- c) *pravomoci kreační* (na návrh ředitele krajského úřadu jmenovat a odvolávat vedoucí odborů krajského úřadu, stanovit počet zaměstnanců kraje zařazených do krajského úřadu a prostředky na platy, vykonávat zakladatelské a zřizovatelské funkce ve vztahu k právníckým osobám, organizačním složkám zřízeným nebo založeným krajem, případně na kraj převedených, včetně jmenování a odvolávání ředitelů a stanovení jejich platu, zřizovat a rušit komise, jmenovat a odvolávat jejich předsedy a členy)
- d) *pravomoci vztahované k činnosti krajského úřadu v oblasti samostatné působnosti* (ukládat úkoly krajskému úřadu v oblasti samostatné působnosti, kontrolovat jejich plnění, přezkoumávat opatření přijatá krajským úřadem v oblasti samostatné působnosti)
- e) *pravomoci petiční a návrhové* (stanovit pravidla pro přijímání a vyřizování petic a stížností, vyřizovat návrhy, připomínky a podněty obcí a právníckých osob, projednávat a řešit návrhy, připomínky a podněty předložené jí zastupiteli nebo komisemi rady)
- f) *ostatní pravomoci* (rozhodovat o ostatních záležitostech patřících do samostatné působnosti kraje, pokud nejsou vyhrazeny zastupitelstvu nebo pokud si je zastupitelstvo nevyhradilo)

Podobně jako zastupitelstvo zřizuje výbory, rada může jako své iniciativní a poradní orgány zřídit komise. V zákoně nejsou uvedeny žádné povinně zřizované, je tedy na radě, jaké komise zřídí. Svá stanoviska předkládají radě, které jsou ze své činnosti odpovědné. Komise se scházejí dle potřeby, usnávají se většinou hlasů svých členů. Počet jejich členů určuje rada, přičemž tento počet nemusí být lichý. Členové komisí také nemusí být krajskými zastupiteli ani členy politických stran, bývá na politických stranách, koho do komisí delegují. Každá komise má svého předsedu a místopředsedu/y.

Tabulka 2 – Krajské koalice po volbách v roce 2000

KRAJSKÉ KOALICE PO VOLBÁCH V ROCE 2000		
Kraj	Koalice	Velikost koalice
Hlavní město Praha	ODS + ČSSD	42 ze 70 mandátů
Středočeský kraj	ODS + 4K	37 ze 65 mandátů
Budějovický kraj	ODS + 4K + ČSSD + SNK	43 z 55 mandátů
Plzeňský kraj	ODS + 4K + Nez.	26 ze 45 mandátů
Karlovarský kraj	ODS + ČSSD + Mutinský	24 ze 45 mandátů
Ústecký kraj	ODS + ČSSD	28 z 55 mandátů
Liberecký kraj	ODS + 4K + ČSSD	28 z 45 mandátů
Královéhradecký kraj	ODS + 4K	28 z 45 mandátů
Pardubický kraj	4K + ODS	27 ze 45 mandátů
Jihlavský kraj	4K + ODS + ČSSD + SNK	35 ze 45 mandátů
Brněnský kraj	4K + ODS	36 ze 65 mandátů
Olomoucký kraj	4K + ODS + Nez.	32 z 55 mandátů
Zlínský kraj	4K + ODS + ZHN	30 ze 45 mandátů
Ostravský kraj	ODS + 4K + SNK	36 ze 65 mandátů

Tabulka 3 – Krajské koalice po volbách v roce 2004

KRAJSKÉ KOALICE PO VOLBÁCH V ROCE 2004		
Kraj	Koalice	Velikost koalice
Hlavní město Praha	ODS+SNK-ED+SZ	51 ze 70 mandátů
Středočeský kraj	ODS + KSK (KDU-ČSL a US-DEU) + SNK-ED	39 ze 65 mandátů
Jihočeský kraj	ODS + KDU-ČSL + SNK	36 z 55 mandátů
Plzeňský kraj	ODS + KDU-ČSL	25 ze 45 mandátů
Karlovarský kraj	ODS + ČSSD	28 ze 45 mandátů
Ústecký kraj	ODS + ČSSD	38 z 55 mandátů
Liberecký kraj	ODS + ČSSD	28 ze 45 mandátů
Královéhradecký kraj	ODS + SNK	24 ze 45 mandátů
Pardubický kraj	ODS + KPK (KDU-ČSL, US-DEU a nestraníci)	30 ze 45 mandátů
Kraj Vysočina	ODS + KDU-ČSL + SNK	28 ze 45 mandátů
Jihomoravský kraj	KDU-ČSL + ODS	39 ze 65 mandátů
Olomoucký kraj	ODS + KDU-ČSL	30 z 55 mandátů
Zlínský kraj	ODS + KDU-ČSL + ČSSD	34 ze 45 mandátů
Moravskoslezský kraj	ODS + KDU-ČSL	37 ze 65 mandátů

Zdroj: Cabada, Vodička – Politický systém České republiky, 2007, str. 315, 316 a www.volby.cz

3.3 Hejtman a náměstci hejtmana³⁷

Hejtman zastupuje kraj navenek. Stejně jako celá rada jsou hejtman a jeho náměstci voleni zastupitelstvem z řad zastupitelů a za výkon své funkce odpovídají zastupitelstvu. Hejtman nemá „povahu statutárního orgánu právnické osoby a úkony, které vyžadují schválení zastupitelstva nebo rady, může učinit až po jejich předchozím schválení, jinak jsou absolutně neplatné.“³⁸ Rada kraje jim může ukládat úkoly jen v rozsahu své působnosti. Pravomoci hejtmana ale nejsou příliš rozsáhlé, záleží vždy na osobnosti a síle mandátu hejtmana, jak výrazně dokáže krajskou politiku ovlivnit. Mezi pravomoci hejtmana patří:³⁹

- a) *organizování práce rady a zastupitelstva*
- b) *pozastavení výkonu rozhodnutí rady*
- c) *vykonávání úkolů uložených mu radou a zastupitelstvem*
- d) *ověřování některých písemných produktů činnosti rady a zastupitelstva*
- e) *zřizování orgánů a jmenování členů orgánů kraje a řízení jejich činnosti*
- f) *činí navenek právní úkony jménem kraje*
- g) *rozhoduje v samostatné působnosti kraje*
- h) *plní další úkoly stanovené mu zákonem*
- i) *v přechodných obdobích zastává činnost některých orgánů kraje ve stanoveném rozsahu*

Potenciálně silná je pravomoc hejtmana „vůči řediteli krajského úřadu, jemuž stanovuje plat a ukládá úkoly. Nemá však stoprocentní vliv na jeho ustavení do funkce – sice ho může vybrat (fakticky však tento výběr probíhá na základě jednání uvnitř krajské koalice), jmenovat a případně odvolat, ke jmenování a odvolání je však nutný souhlas ministra vnitra. Ačkoli je toto ustanovení ospravedlnitelné souběhem státní správy a samosprávy v jednom úřadu, který ředitel zastřešuje, jde o problematické ustanovení. Po

³⁷ Postavení hejtmana (a náměstků hejtmana) je upraveno zákonem o krajích § 61 - § 64c. Další informace jsou obsaženy v odborné literatuře, například Cogan, Rudolf: *Krajské zřízení*, 2004 (str. 211 - 235); Koudelka, Zdeněk: *Samospráva*, 2007 (str. 313 - 316); Svoboda, Grospič, Vedral, Kužvart: *Zákony o územní samosprávě (texty zákonů s výkladem)*, 2003 (str. 293 - 295); Valeš, Lukáš: *Politologické aspekty veřejné správy*, 2006 (str. 206 a 207); Čmejrek, Bubeníček, Luhanová: *Politika v regionálním rozvoji, úvod do studia*, 2006 (str. 70) nebo Balík, Kylvoušek: *Krajské volby v České republice 2004, 2005* (str. 23 a 24).

³⁸ Koudelka, Zdeněk: *Samospráva*, str. 313.

³⁹ Blíže viz Cogan, Rudolf: *Krajské zřízení*, str. 217 - 230

volbách a změně politické reprezentace totiž nemusí mít nová rada svobodný prostor pro výměnu ředitele, pokud s tím nesouhlasí ministr vnitra.“⁴⁰

Hejtmana zastupuje v době jeho nepřítomnosti - popřípadě v době, kdy nevykonává funkci - jeho náměstek. Maximální počet náměstků hejtmana není zákonem přesně určen, minimálně jeden náměstek hejtmana však musí být zastupitelstvem zvolen. Je-li náměstků hejtmana více, zastupitelstvo určí, v jakém pořadí hejtmana jeho náměstci zastupují. Zastupitelstvo také může jednotlivým náměstkům hejtmana svěřit některé úkoly.

Tabulka 4 – Hejtmani krajů v letech 2000 – 2008

HEJTMANI			
KRAJ	VOLEBNÍ OBDOBÍ 2000 - 2004	VOLEBNÍ OBDOBÍ 2004 - 2008	KRAJ
Středočeský kraj	Ing. Petr Bendl (ODS)	Ing. Petr Bendl (ODS)	Středočeský kraj
Budějovický kraj	RNDr. Jan Zahradník (ODS)	RNDr. Jan Zahradník (ODS)	Jihočeský kraj
Plzeňský kraj	MUDr. Petr Zimmermann (ODS)	MUDr. Petr Zimmermann (ODS)	Plzeňský kraj
Karlovarský kraj	JUDr. Josef Pavel (ODS)	JUDr. Josef Pavel (ODS)	Karlovarský kraj
Ústecký kraj	Ing. Jiří Šulc (ODS)	Ing. Jiří Šulc (ODS)	Ústecký kraj
Liberecký kraj	RNDr. Pavel Pavlík (ODS)	Petr Skokan (ODS)	Liberecký kraj
Královéhradecký kraj	Ing. Pavel Bradík (ODS)	Ing. Pavel Bradík (ODS)	Královéhradecký kraj
Pardubický kraj	Ing. Roman Línek (4K,KDU-ČSL)	Ing. Michal Rabas Ing. Ivo Toman (oba ODS)	Pardubický kraj
Jihlavský kraj	Ing. František Dohnal (4K, BEZ PP)	RNDr. Miloš Vystrčil (ODS)	Kraj Vysočina
Brněnský kraj	Ing. Stanislav Juránek (4K,KDU-ČSL)	Ing. Stanislav Juránek (KDU-ČSL)	Jihomoravský kraj
Olomoucký kraj	Ing. Jan Březina (4K,KDU-ČSL)	RNDr. Ivan Kosatík (ODS)	Olomoucký kraj
Zlínský kraj	František Slavík (4K,KDU-ČSL)	Libor Lukáš (ODS)	Zlínský kraj
Ostravský kraj	Ing. Evžen Tošenovský (ODS)	Ing. Evžen Tošenovský (ODS)	Moravskoslezský kraj

Zdroj: internetové stránky krajů a www.volby.cz

⁴⁰ Balík, Stanislav; Kysloušek, Jakub (ed.): *Krajské volby v České republice 2004*, str. 24

3.4 Krajský úřad ⁴¹

Podle zákona o krajích plní krajský úřad v samostatné působnosti úkoly, které jsou mu uloženy zastupitelstvem a radou, stejně tak napomáhá činnosti výborů a komisí. Administrativně a organizačně zajišťuje chod celého kraje. Rada může krajskému úřadu ukládat úkoly jen v rozsahu své působnosti svěřené jí zákonem. Krajský úřad vykonává také přenesenou působnost, a to s výjimkou věcí, které jsou zákonem svěřeny zastupitelstvu, radě nebo zvláštnímu orgánu. Krajský úřad „má významné pravomoci vůči obcím – vykonává totiž dozor nad výkonem samostatné a přenesené působnosti obcí:⁴² přezkoumává rozhodnutí vydaná orgány obce, poskytuje obcím odbornou a metodickou pomoc, organizuje kontroly výkonu přenesené působnosti obcí, vyhodnocuje jejich výsledky a předkládá příslušnému ministerstvu, příp. vládě návrhy na opatření a kontroluje činnost orgánů obcí při výkonu přenesené působnosti. Kromě působností svěřených zákonem dále může ukládat sankce.“⁴³ Krajský úřad jako takový je tvořen ředitelem a zaměstnanci zařazenými do krajského úřadu. Pokud zaměstnanci úřadu mají na starosti výkon správní činnosti, tak se na ně vztahuje zákon o úřednících územních samosprávných celků,⁴⁴ na ostatní zaměstnance se pak vztahuje zákoník práce. Plat zaměstnanců je stanoven na základě předpisů o platu zaměstnanců ve veřejné správě. Každý krajský úřad se člení na odbory a oddělení. „Počet a charakter jednotlivých odborů a oddělení určuje rada kraje. K vytvoření struktury krajského úřadu slouží organizační řád, podle kterého se dělí jednotlivé působnosti. ... V organizačním řádu jsou velmi podrobně rozepsány kompetence a povinnosti jednotlivých odborů. Agenda odborů se týká jak samostatné, tak i přenesené působnosti. To znamená, že krajští úředníci jsou vázáni nejen ke kraji a řediteli krajského úřadu (potažmo hejtmanovi), ale také ke státní správě.“⁴⁵ To se projevuje například tak, že pravomoc jmenovat a odvolávat vedoucí jednotlivých odborů a oddělení má rada kraje. Takové rozhodnutí ale podléhá souhlasu ředitele krajského úřadu.

⁴¹ Postavení krajského úřadu je upraveno zákonem o krajích § 66 - § 71. Další informace jsou obsaženy v odborné literatuře, například Cogan, Rudolf: *Krajské zřízení*, 2004 (str. 236 - 330); Koudelka, Zdeněk: *Samospráva*, 2007 (str. 316 - 321); Svoboda, Grospič, Vedral, Kužvart: *Zákony o územní samosprávě (texty zákonů s výkladem)*, 2003 (str. 295 - 298); Valeš, Lukáš: *Politologické aspekty veřejné správy*, 2006 (str. 207 a 208); Čmejrek, Bubeniček, Luhanová: *Politika v regionálním rozvoji, úvod do studia*, 2006 (str. 70 - 72) nebo Balík, Kyloušek: *Krajské volby v České republice 2004, 2005* (str. 25).

⁴² Dozor je zaměřen výhradně na následné posuzování dodržování zákonnosti a nemá být při něm omezena samostatná působnost a rozhodovací pravomoc orgánů obce.

⁴³ Balík, Stanislav; Kyloušek, Jakub (ed.): *Krajské volby v České republice 2004*, str. 25.

⁴⁴ Zákon č. 312/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů

⁴⁵ Valeš, Lukáš: *Politologické aspekty veřejné správy*, str. 207, 208

V čele krajského úřadu stojí jeho ředitel. Ředitel je zaměstnancem kraje a za plnění úkolů svěřených krajskému úřadu v samostatné a přenesené působnosti je odpovědný hejtmanovi, je zároveň nadřízeným všech zaměstnanců úřadu a zároveň stanovuje jejich platy. Jak bylo uvedeno výše, ředitele krajského úřadu jmenuje a odvolává hejtman, ale za předchozího souhlasu ministra vnitra. Zajímavé jsou některé pravomoci ředitele krajského úřadu ve vztahu k obcím. Ministerstvu vnitra může podat návrh na pozastavení obecně závazných vyhlášek či nařízení obce a během delší krize v obci může jmenovat správce obce. Jak udává zákon, ředitel krajského úřadu má také právo se zúčastňovat zasedání zastupitelstva a schůzí rady s hlasem poradním. Ředitel může být sice členem politické strany či hnutí, ale nesmí v ní vykonávat žádné funkce. Tato funkce je zároveň neslučitelná s funkcí poslance či senátora a s funkcí člena zastupitelstva územního samosprávného celku.

4. KRAJSKÝ VOLEBNÍ SYSTÉM A KRAJSKÉ VOLBY⁴⁶

Jediný orgán krajské samosprávy, který je přímo volen občany je krajské zastupitelstvo. To je uvedeno také v Ústavě České republiky, kde se v článku 102 píše, že „členové zastupitelstev jsou voleni tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva“. Platí to jak pro zastupitelstva krajů, tak také zastupitelstva obcí. Funkční období zastupitelstva (opět krajského i obecního) je čtyřleté. Volby do zastupitelstev krajů jsou upraveny zákonem č. 130/2000 Sb. Krajské volby se konají ve lhůtě počínající třicátým dnem před uplynutím volebního období a končící dnem jeho uplynutí. Volby se konají v pátek (od 14:00 do 22:00) a sobotu (od 8:00 do 14:00),⁴⁷ ve stejnou dobu, jako první kolo voleb senátních. Volby do zastupitelstva hlavního města Prahy se přitom konají společně s komunálními volbami a řídí se zákonem č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí. Volby vyhlašuje prezident republiky, a to nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Volebními orgány, které zajišťují chod voleb jsou Státní

⁴⁶ Blíže ke krajským volbám viz zákon o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů č. 130/2000 Sb. Krajským volbám se věnuje také odborná literatura, například Balík, Stanislav; Kyloušek, Jakub (ed.): *Krajské volby v České republice 2004, 2005*; Šaradín, Pavel (ed.): *Krajské volby v České republice*, 2006; Mrklas, Ladislav (ed.): *Krajské volby 2000: fakta, názory, komentáře*, 2001; Cogan, Rudolf: *Krajské zřízení*, 2004 (str. 102 – 118); Čmejrek, Bubeníček, Luhanová: *Politika v regionálním rozvoji: Úvod do studia*, 2006 (str. 87 – 132). Obecné informace ke krajským volbám jsou umístěny na stránkách Ministerstva vnitra České republiky (<http://www.mvcr.cz/clanek/volby-do-zastupitelstev-kraju.aspx>), výsledky voleb jsou zveřejněny na volebním serveru Českého statistického úřadu www.volby.cz. Zejména z těchto zdrojů vycházím také při zpracovávání této kapitoly

volební komise, ministerstvo vnitra, Český statistický úřad, krajský úřad, ředitel krajského úřadu, obecní úřady, starostové a okrskové volební komise.⁴⁸ Jak jsem uvedl v předešlé kapitole, počet zastupitelů je odvislý od počtu obyvatel v daném kraji k 1. lednu roku, kdy se volby konají. Občané tak volí buď 45, 55 nebo 65 krajských zastupitelů. Aktivní volební právo, tedy právo volit, má občan starší 18 let (stejně jako u voleb sněmovních, senátních či obecních). Existují však také překážky k výkonu volebního práva.⁴⁹ Pasivní právo, tedy právo být volen, je stejné jako právo aktivní, tedy 18 let (stejně jako ve volbách komunálních, odlišné od voleb sněmovních – 21 let a od voleb senátních – 40 let). Aktivní i pasivní volební právo při krajských volbách je vázáno k trvalému pobytu v obci, která náleží do územního obvodu kraje. Volební obvod představuje vždy celé území kraje, v tomto obvodu jsou tedy voleni všichni budoucí členové zastupitelstva. Podle výše uvedeného zákona není funkce člena zastupitelstva slučitelná s „funkcí:

- a) vzniklou jmenováním, vykonávanou na orgánu státní správy s alespoň částečnou územní působností pro daný kraj,
- b) vykonávanou zaměstnancem kraje zařazeným do krajského úřadu příslušného kraje a zaměstnancem obce zařazeným do obecního úřadu na území příslušného kraje,
- c) statutárního zástupce právnické osoby zřízené nebo založené krajem, a nebo v níž má kraj majetkovou účast.“⁵⁰

Kandidátní listiny do krajských voleb mohou podávat pouze registrované politické strany a hnutí, které nemají pozastavenou činnost a také koalice registrovaných politických stran a politických hnutí. Nemohou tedy kandidovat jednotliví nezávislí kandidáti jako v případě komunálních voleb. Pokud nezávislí chtějí uspět, musí se spojit do nějakého politického subjektu. Nezávislí kandidáti mohou také kandidovat na kandidátkách politických stran, hnutí a koalic.⁵¹ Každá politická strana, hnutí či koalice podává pro

⁴⁷ První krajské volby v roce 2000 se podle původního znění zákona konaly pouze v jednom dni - neděli od 8:00 do 22:00 hod.

⁴⁸ Cogan, Rudolf: *Krajské zřízení*, str. 103.

⁴⁹ Překážkami k výkonu volebního práva jsou podle § 4 a § 5 zákona o volbách do krajských zastupitelstev (a) zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu výkonu trestu odnětí svobody, (b) zbavení způsobilosti k právním úkonům.

⁵⁰ Koudelka, Zdeněk: *Samospráva*, str. 290.

⁵¹ Blíže viz Mrklas, Ladislav (ed.): *Krajské volby 2000: fakta, názory, komentáře*, 1. vydání, Praha, CEVRO, 2001, 164 str., ISBN 80-238-6750-4, str. 21.

volby do téhož zastupitelstva pouze jednu kandidátní listinu, přičemž pokud strana či hnutí podávají kandidátní listiny samostatně, tak již nemohou být součástí nějaké koalice. Strana nebo hnutí tak může být členem pouze jedné koalice. Na kandidátní listině koalice musí být uvedeny názvy všech politických subjektů, které koalici tvoří, stejně tak musí uvést i přesný název koalice. Kandidátní listiny se podávají na krajském úřadě příslušného kraje nejpozději 66 dnů přede dnem voleb. Kandidátní listina musí obsahovat zejména název kraje, dále název politické strany, hnutí nebo koalice a jejího složení. Na kandidátní listině musí být také uvedena celá jména kandidátů, jejich věk, povolání, obec (kde jsou hlášeni k trvalému pobytu), název strany či hnutí, jehož jsou členy nebo údaj, že kandidáti jsou bez politické příslušnosti (v případě koalice název strany či hnutí, které kandidáta navrhl). Jednotliví kandidáti jsou na kandidátních listinách seřazeni v tom pořadí, v jakém vzešli z primárních voleb v rámci politických stran či – v případě koalic - dohod mezi stranami a hnutími. V takové podobě jsou následně kandidátní listiny, jakožto hlasovací lístky, distribuovány voličům. Na hlasovacích lístcích je uvedeno také číslo, které strana, hnutí či koalice obdržela při losování. Je důležité zmínit, že volební nabídka v jednotlivých krajích je odlišná. Strany, hnutí či koalice mohou kandidovat pouze v některých krajích. Na kandidátní listině, která je doručena na krajský úřad je navíc uvedeno jméno a přesná adresa zmocněnce politické strany, hnutí či koalice a jeho náhradníka. Prostřednictvím zmocněnce strany, hnutí, či koalice činí úkony ve věcech týkajících se právě voleb. Také se uvádí jméno, funkce a podpis osoby, která je oprávněna jednat jménem strany, hnutí či koalice. Ke kandidátní listině je navíc přiloženo vlastnoručně podepsané prohlášení kandidáta, že se svou kandidaturou souhlasí. Kandidující subjekty mohou na kandidátní listině uvést maximálně o 5 kandidátů více, než jaký je počet volených zastupitelů v příslušném kraji. Volič na hlasovacím lístku může zakroužkovat pořadové číslo u maximálně čtyř kandidátů. Pokud kandidátů označí více, tak se hlasovací lístek počítá ve prospěch strany, hnutí či koalice. Kandidátní listiny do krajských voleb jsou vázané, volič tedy nemůže své preferenční hlasy rozdělit mezi kandidáty z různých politických stran, jak je tomu u voleb komunálních. Listiny na druhou stranu nejsou přísně vázané, volič má tedy výše zmíněnou možnost přidělení až 4 preferenčních hlasů jemu vybraným kandidátům.

Do skrutinia postupují ty politické strany, hnutí a koalice, které překonaly 5% uzavírací klauzuli. Ta je stejná jak pro strany a hnutí, tak pro koalice.⁵² Jak uvádí Rudolf Cogan v knize Krajské zřízení (str. 116), uzavírací klauzuli bychom mohli označit

⁵² Zde je rozdíl v porovnání s volbami do Poslanecké sněmovny. Uzavírací klauzule je pro politické strany či hnutí 5%, ale pro kandidující koalice dvou subjektů 10%, tří subjektů 15%, čtyř a více subjektů 20%.

jako účelovou, ve smyslu vyloučení malých politických stran či hnutí na krajské úrovni a pomyslnou zábranu jejich etablování. Oficiálním zdůvodněním je snaha nepřipustit rozdrobení politické scény na substátní úrovni a vyloučení neakceschopných koalic. Stejně účelová 5% klauzule byla v roce 2001 uplatněna také ve volbách do zastupitelstev obcí. „Rozdělování mandátů probíhá v jediném skrutiniu pomocí modifikované D’Hondtovy formule. Jedná se o metodu volebního dělitele, která dělí řadou čísel 1,42; 2; 3; 4;...⁵³ Formule přikáže každé kandidátní listině výsledný počet mandátů. Jednotliví kandidáti získávají mandáty podle pořadí, v jakém byli uvedeni na kandidátní listině. Ke změně pořadí může dojít na základě preferenčních hlasů. Pokud některý kandidát získá více jak 10% preferenčních hlasů, přesouvá se na první místo. Pokud tuto podmínku splní více kandidátů z jedné listiny, o jejich pořadí na prvních místech rozhoduje počet získaných hlasů.“⁵⁴ Nezvolení kandidáti se stávají náhradníky na členy zastupitelstva z příslušné strany, hnutí nebo koalice. Při uvolnění mandátu v průběhu funkčního období zastupitelstva nastupuje náhradník podle výsledného pořadí na kandidátní listině. Pokud strana, hnutí nebo koalice nemá náhradníka na uvolněný post zastupitele, tak tento post zůstává neobsazen až do nových voleb. V případě uvolnění více jak poloviny mandátů z celkového počtu zastupitelů, které nelze doplnit náhradníky, se vypíší nové volby. Pokud politická strana, hnutí nebo koalice ve volbách uspěje a její kandidáti jsou zvoleni, získá podle zákona o politických stranách ročně za každého člena krajského zastupitelstva ze státního rozpočtu částku 250 000 Kč.

Volby do krajských zastupitelstev se v České republice konaly prozatím pouze dvakrát. Vůbec první volby proběhly v neděli 12. listopadu 2000. Tyto krajské volby „byly pro jednotlivé strany neznámou, především kvůli určování strategií. Hlavní otázka zněla, zda pojmout kampaň jako ve volbách komunálních, nebo ji přizpůsobit kampani před volbami parlamentními? Oslovit voliče regionálními a lokálními politiky a stejně

⁵³ Klasická D’Hondtova metoda představuje řadu 1; 2; 3; 4;... Zdeněk Koudelka v knize *Obce a kraje* z roku 2001 na str. 178 označuje výslednou upravenou metodu jako kompromis mezi řadou D’Hondtovou a systémem Imperiali (řada 2; 3; 4; 5;...). Systém vznikl na základě dohody mezi ČSSD a ODS v roce 1998 a 2000 v období tzv. opoziční smlouvy (v letech 1998 – 2002). Tato dohoda směřovala mimo jiné k prosazení volební reformy a ústavních změn tak, aby byl eliminován význam malých stran a naopak posílen systém stran velkých (v podstatě ČSSD a ODS). Takový záměr byl vtělen do novelizace zákona č. 247/1995 Sb. o volbách do Parlamentu České republiky. Pro porušení pravidel systému poměrného zastoupení byla dohoda omezena nálezem Ústavního soudu č. 64/2001 Sb. Systém ale zůstal platný pro volby krajské, pro volby komunální je používán tradiční D’Hondtův systém (zdroj: Cogan, Rudolf: *Krajské zřízení*, str. 109).

⁵⁴ Mrklas, Ladislav (ed.): *Krajské volby 2000: fakta, názory, komentáře*, str. 17.

zaměřeným programem, nebo zdůrazňovat úspěšnost či neúspěšnost vlády?“⁵⁵ Ve volbách kandidovalo celkem 41 politických stran, hnutí či koalic, přičemž ve všech krajích kandidovalo pouze 5 z nich – ODS, Čtyřkoalice, Republikáni Miroslava Sládka, KSČM, a ČSSD. Předvolební průzkum⁵⁶ ukázal, že favoritem voleb byla ODS, která měla největší šanci v 8 krajích (Karlovarský, Plzeňský, Středočeský, Budějovický, Liberecký, Královéhradecký, Pardubický a Jihlavský). Druhým favoritem voleb byla Čtyřkoalice tvořená KDU-ČSL, US-DEU a ODA, která podle průzkumu měla být úspěšná zejména v moravských krajích Brněnském a Olomouckém. Ve třech zbývajících krajích (Ústecký, Zlínský a Ostravský) pak situace byla v podstatě vyrovnaná. Průzkum také ukázal, že pravicově zaměřené subjekty ODS a Čtyřkoalice by měly mít v zastupitelstvech, až na některé výjimky, většinu. Volby neměly znamenat nějaký výraznější otřes v rámci politických stran, protože průzkum nepředpovídal ani nějakou drtivou porážku některé z parlamentních stran, ani drtivé vítězství některé z nich. Volby také neměly znamenat ohrožení pozic parlamentních stran některými menšími subjekty. Přesto však i ony měly v některých krajích šanci na úspěch. Zajímavý byl údaj o volební účasti. Podle průzkumu se k volebním urnám chystalo přijít až 64% občanů.

Samotné volby některé z nastíněných trendů potvrdily, některé vyvrátily. Vítězem voleb se skutečně stala ODS s celkovým ziskem 23,80% hlasů, která vyhrála v 7 krajích (Karlovarský, Plzeňský, Středočeský, Budějovický, Liberecký, Královéhradecký a Ostravský). Druhá skončila ve 3 krajích (Ústecký, Pardubický a Zlínský) a třetí ve zbývajících třech krajích (Jihlavský, Brněnský a Olomoucký). Celkem získala 185 mandátů zastupitelů a stala se součástí všech krajských rad, v 7 krajích obsadili kandidáti ODS posty hejtmanů (viz tabulka v předešlé kapitole). Druhým neúspěšnějším subjektem se stala Čtyřkoalice (22,86% hlasů), která zvítězila v 5 vesměs moravských krajích (Pardubický, Jihlavský, Brněnský Olomoucký a Zlínský), druhá skončila ve dvou krajích (Budějovický a Královéhradecký), třetí v pěti (Karlovarský, Plzeňský, Středočeský, Liberecký a Ostravský) a čtvrtá v kraji Ústeckém. Své zastoupení získala na základě povolebních vyjednávání v 11 krajích (kromě Karlovarského a Ústeckého). Svého hejtmana měla Čtyřkoalice v 5 krajích (viz tabulka v předešlé kapitole), celkem získala 171 zastupitelů. Poměrně silná vzešla z krajských voleb KSČM, která se ziskem 21,14%

⁵⁵ Šaradín, Pavel (ed.): *Krajské volby v České republice*, 1. vydání, Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, 259 str. ISBN 80-244-1555-0, str. 9.

⁵⁶ Předvolební průzkum pro Českou televizi, Český rozhlas, MF Dnes a idnes.cz vypracovaný agenturami SCaC a STEM. Byl pořízen ve dnech 1. – 6. 11. ve všech 13 krajích na vzorku 11 917 respondentů, kde v každém kraji bylo osloveno 800 až 1 000 občanů. Podrobnosti v MF Dnes, 8. 11. 2000, str. 1 a 4.

hlasů zaznamenala nejlepší polistopadový výsledek. Získala celkem 161 mandátů krajských zastupitelů. Komunisté vyhráli v Ústeckém kraji, druzí skončili v osmi krajích (Karlovarský, Plzeňský, Středočeský, Liberecký, Jihlavský, Brněnský, Olomoucký a Ostravský) a třetí ve třech krajích (Budějovický, Královéhradecký a Pardubický). Vzhledem k tomu, že již před volbami deklarovali představitelé ostatních parlamentních stran, že na krajské úrovni nebudou s komunisty spolupracovat, tak se KSČM ocitla ve všech krajích v opozici. Neúspěšně skončily krajské volby pro vládní ČSSD (14,66% hlasů), která skončila nejlépe třetí v Ústeckém kraji, v 11 krajích byla čtvrtá a v Jihlavském dokonce pátá, když zde více hlasů získalo SNK. Celkem obsadili sociální demokraté v krajských zastupitelstvech 111 mandátů a stali se součástí pěti krajských koalic. V krajských volbách uspěly kromě výše zmíněných parlamentních stran také menší stranické subjekty či kandidátky nezávislých kandidátů. Celkem ostatní strany získaly 47 křesel krajských zastupitelů a v některých krajích se staly součástí koalice.

Zklamáním byla volební účast, která byla oproti zmíněnému průzkumu de facto poloviční. K urnám se nakonec dostavilo 33,64% oprávněných voličů, krajské volby představují tzv. volby druhého řádu.

Tabulka 5 – Strany a volební účast v roce 2000

PŘEHLED KANDIDUJÍCÍCH STRAN A VOLEBNÍ ÚČAST (2000)			
Kraj	Počet kandidujících stran	Počet stran s více jak 5 % hlasů	Volební účast v %
Středočeský	14	4	32,77
Budějovický	12	5	34,33
Plzeňský	15	5	35,55
Karlovarský	11	4	28,40
Ústecký	14	4	29,68
Liberecký	15	6	33,07
Královéhradecký	13	4	34,74
Pardubický	10	5	36,46
Jihlavský	12	5	35,86
Brněnský	13	5	34,93
Olomoucký	12	5	36,07
Zlínský	11	5	32,24
Ostravský	15	5	33,64

Zdroj: www.volby.cz a Šaradín, Pavel (ed.): Krajské volby v České republice, str. 14

V pořadí druhé krajské volby se konaly v pátek 5. a sobotu 6. listopadu 2004. Ve volbách kandidovalo celkem 55 politických stran, hnutí či koalic. Ve všech krajích

kandidovaly tyto subjekty: Nezávislí, ODS, Pravý blok, ČSSD a KSČM. Jednoznačným vítězem voleb se stala ODS, která zvítězila jednoznačně ve 12 krajích. Celkem ODS od voličů obdržela 36,35% hlasů a obsadila 291 mandátů z 687 možných. ODS tak získala o 106 mandátů více než v předešlých volbách. Občanští demokraté skončili druzí pouze v Jihomoravském kraji (viz níže), nicméně obsadili posty 12 hejtmanů a na jihu Moravy se stali součástí koalice. Druhou nejsilnější stranou vzešlou z krajských voleb byli komunisté. Ti získali celkem 19,68% hlasů a 157 mandátů, což představovalo pokles o 4 mandáty oproti roku 2000. I tak to byl úspěch, ale již před volbami deklarovaly všechny parlamentní strany, že s komunisty na krajské úrovni spolupracovat nebudou, strana tedy zůstala opět v opozici. KSČM skončila druhá v 10 krajích (Karlovarský, Plzeňský, Ústecký, Liberecký, Středočeský, Jihočeský, Královéhradecký, Vysočina, Olomoucký a Moravskoslezský) a třetí ve třech (Pardubický, Jihomoravský a Zlínský). Třetí v pořadí byla vládní ČSSD, která v krajských volbách opět zcela propadla. Získala celkem 14,03% hlasů, což znamenalo 105 mandátů. Když porovnáme zisk strany v roce 2000 a 2004, tak sociální demokraté ztratili v krajských volbách 6 mandátů. ČSSD skončila v 8 krajích třetí (Karlovarský, Plzeňský, Ústecký, Středočeský, Jihočeský, Královéhradecký, Olomoucký a Moravskoslezský) a v 5 čtvrtá (Liberecký, Pardubický, Vysočina, Jihomoravský a Zlínský). Voleb se již neúčastnila Čtyřkoalice, druhý nejsilnější subjekt v krajských volbách v roce 2000. Ze Čtyřkoalice se prosadila pouze KDU-ČSL, která skončila celkově čtvrtá. V některých krajích kandidovala v rámci koalicí (Karlovarský, Středočeský a Pardubický kraj). Výsledek druhého silného člena bývalé Čtyřkoalice – US-DEU - ukázal její strmě klesající preference a předznamenal pád, který završily parlamentní volby v roce 2006. Unionisté získali pouze několik mandátů zastupitelů ve Středočeském a Pardubickém kraji, kde byli součástí Koalice pro Středočeský kraj, respektive Koalice pro Pardubický kraj. KDU-ČSL tedy obdržela celkem 10,67% hlasů a získala tak 84 mandátů, včetně koalic, v nichž byli lidovci zastoupeni. I když v předešlých volbách získala Čtyřkoalice celkem 171 mandátů, na představitele KDU-ČSL tehdy zbylo 72 mandátů. Strana si tedy o 12 mandátů polepšila, i když její vliv nebyl tak silný, jako po volbách v roce 2000. Lidovci vyhráli volby na jižní Moravě, druzí skončili ve Zlínském kraji a Pardubickém kraji, kde ale kandidovali v rámci Koalice pro Pardubický kraj společně s US-DEU a nestraníky. Třetí byli lidovci na Vysočině a ve většině krajů skončili čtvrtí (Plzeňský, Středočeský – v rámci Koalice pro Středočeský kraj s US-DEU a nestraníky, Královéhradecký, Olomoucký a Moravskoslezský), pátí byli v Karlovarském kraji v rámci Koalice pro Karlovarský kraj, kde spolu s lidovci kandidovala také Strana

zelených a nestraníci. KDU-ČSL neuspěla v Ústeckém a Libereckém kraji, kde se do zastupitelstva kraje vůbec nedostala. Menší politické strany, hnutí či jejich koalice získaly celkem 32 mandátů zastupitelů (když nepočítám zisk koalic, kde byla klíčovým subjektem KDU-ČSL). Celkem 7 těchto subjektů překročilo 5% hranici nutnou k zisku krajských mandátů.

Volební účast byla opět zklamáním. Činila přibližně 29,8%, což představovalo pokles asi o 4%.

Tabulka 6 – Strany a volební účast v roce 2004

PŘEHLED KANDIDUJÍCÍCH STRAN A VOLEBNÍ ÚČAST (2004)			
Kraj	Počet kandidujících stran	Počet stran s více jak 5% hlasů	Volební účast v %
Středočeský	15	5	30,73
Jihočeský	14	5	30,45
Plzeňský	15	5	31,34
Karlovarský	13	5	24,99
Ústecký	20	3	25,37
Liberecký	16	4	30,83
Kralovéhradecký	15	6	32,56
Pardubický	11	4	32,60
Vysočina	12	5	31,82
Jihomoravský	16	5	29,71
Olomoucký	15	4	28,44
Zlínský	12	5	30,63
Moravskoslezský	21	4	27,55

Zdroj: www.volby.cz a Šaradín, Pavel (ed.): Krajské volby v České republice, str. 18

Třetí volby do krajských zastupitelstev vyhlásil dne 16. července 2008 prezident republiky Václav Klaus na pátek 17. října (od 14:00 do 22:00) a sobotu 18. října 2008 (od 8:00 do 14:00). Budou se tedy, stejně jako v roce 2004, konat společně s prvním kolem voleb třetiny senátorů. Jednotlivé politické strany, hnutí a koalice tak musí své kandidátní listiny odevzdat na příslušných krajských úřadech do 12. srpna, registrace pak proběhne 30. srpna. Své posty bude obhajovat 12 hejtmanů ODS a jeden lidovecký hejtman. Sociální demokraté půjdou do krajských voleb, ve kterých v letech 2000 a 2004 neuspěli, poprvé jako opoziční strana. Politické strany se samozřejmě budou snažit získat vliv na politiku na krajské úrovni, každá vsadí na jiný druh kampaně. Některé budou akcentovat problémy celorepublikové (zejména opoziční strany), některé problémy čistě regionální (zejména

ODS a zelení). Prezentace a kampaň kandidujících politických subjektů je ponechána čistě na jejich vůli.

V krajských volbách hraje významnou roli nejen program a předvolební kampaň, ale zejména pak otázka osobností zastoupených na jednotlivých kandidátních listinách a role lídra kandidátky. Velice často se na kandidátních listinách objevují starostové obcí či oblíbení komunální politici, ale také úspěšní lokální podnikatelé, ředitelé škol, lékaři, zástupci různých neziskových organizací apod. Je samozřejmě na každé politické straně, hnutí či koalici, koho na kandidátní listiny deleguje. Zaměřím se nyní ve stručnosti na jednotlivé parlamentní politické strany a jejich strategii při nominaci lídrů kandidátek. ODS povedou do voleb všichni stávající hejtmani až na Liberecký kraj, kde se bude o post hejtmana ucházet náměstek hejtmana Skokana Radim Zika, a na Plzeňský kraj, kde byl lídrem kandidátky zvolen plzeňský primátor Pavel Rödl. Hejtman Libereckého kraje Petr Skokan kandiduje do Senátu, proto nebude svůj post v krajských volbách obhajovat. Na jižní Moravě, kde ODS dosud hejtmana neměla, povede stranu do voleb náměstek hejtmana Milan Venclík.

ČSSD vybrala za krajské lídry některé známé stranické osobnosti, které se prosadily také na parlamentní úrovni. Jde o bývalou ministryni zdravotnictví Miladu Emmerovou, která je stranickou jedničkou v Plzeňském kraji, bývalého ministra pro místní rozvoj Radko Martínka v Pardubickém kraji nebo bývalého ministra zemědělství Jaroslava Palase v Moravskoslezském kraji. Sociální demokraté do čela kandidátek navolili také některé komunální politiky. Takovými osobnostmi jsou bývalý primátor Olomouce a současný poslanec Martin Tesařík, který se bude ucházet o hlasy voličů jako lídr v Olomouckém kraji, starosta Nové Bystřice Jiří Zimola – lídr v Jihočeském kraji nebo místostarosta Broumova Lubomír Franc – lídr v Královéhradeckém kraji. Nejvíce sledovanými sociálně demokratickými kandidáty ale budou bývalý ministr zdravotnictví a předseda sněmovního zdravotního výboru David Rath ve středních Čechách a předseda poslaneckého klubu strany a stínový ministr zemědělství Michal Hašek v Jihomoravském kraji.

Komunisty, pro které skončily předcházející krajské volby úspěchem, i když ve všech krajích zůstali v opozici, povedou do voleb někteří současní poslanci. V Plzeňském kraji Karel Šidlo, v Jihočeském kraji Petr Braný a v Olomouckém kraji Alexandr Černý. Ve dvou krajích KSČM vsadila na známé komunální politiky – ve Středočeském kraji povede kandidátku nestranický starosta Rožmitálu pod Třemšínem Josef Vondrášek stavějící se ostře, ostatně jako celá strana, proti výstavbě americké radarové základny

v Brdech. Na jižní Moravě byl lídrem zvolen taktéž nestraník, starosta Ivančic a bývalý ředitel tamní nemocnice, Vojtěch Adam. Kandidátky KSČM v krajských volbách povede 5 kandidátů bez politické příslušnosti.

KDU-ČSL bude v některých krajích kandidovat v rámci koalice, ve čtyřech krajích půjde o koalici s SNK-ED (v Plzeňském kraji jako Koalice pro Plzeňský kraj, ve Středočeském jako Koalice pro Středočeský kraj, v Libereckém jako Koalice pro Liberecký kraj a v Pardubickém jako Koalice pro Pardubický kraj⁵⁷). V Karlovarském kraji vytvoří lidovci Koalici pro Karlovarský kraj společně s Hnutím nezávislých za harmonický rozvoj měst a v Královéhradeckém kraji bude strana kandidovat společně s nestraníky v rámci Koalice pro Královéhradecký kraj. Zcela odlišná je situace v Ústeckém kraji, kde má KDU-ČSL jedny z nejhorších volebních výsledků v rámci republiky. V tomto kraji se budou straničtí kandidáti ucházet o hlasy voličů na kandidátce politické strany Severočeši.cz, nepůjde tedy o koalici. Lidovci budou obhajovat post jediného hejtmana, a sice na jižní Moravě (viz níže), kde se o hlasy voličů bude ucházet oblíbený hejtman a místopředseda strany Stanislav Juránek. Lídry stranických kandidátek v krajích budou většinou náměstci hejtmanů⁵⁸.

Strana zelených do krajských voleb nenominovala žádné výrazné - a široké veřejnosti celorepublikově známé - osobnosti. Většinou jde o stranické funkcionáře,⁵⁹ ekology apod.

5. SPOLUPRÁCE KRAJŮ

Kraje mohou také vzájemně spolupracovat mezi sebou, ale také s obcemi, územními samosprávnými celky jiných států nebo s ostatními subjekty. Tuto spolupráci upravuje § 23 - § 28 zákona o krajích. Úprava otázek týkajících se spolupráce krajů je poměrně komplikovaná, nutno dodat, že neodůvodněně. Podle zákona (§ 24, odst. 2) totiž na spolupráce krajů s ostatními kraji a obcemi nelze použít ustanovení občanského zákoníku o zájmových sdruženích právnických osob a o smlouvě o sdružení. Kraj také nemůže být členem občanského sdružení nebo členem svazku obcí (§ 26). „Sdružování

⁵⁷ Koalice pro Pardubický kraj je koalicí KDU-ČSL, SNK-ED a nestraníků.

⁵⁸ Z náměstků hejtmanů povedou kandidátku KDU-ČSL, popřípadě koalice v krajích: první místopředseda strany Roman Línek v Pardubickém kraji, Josef Vacek ve Středočeském kraji, Václav Červený v Plzeňském kraji, Vladimír Pavelka v Jihočeském kraji, Václav Kodet na Vysočině, Pavel Horák v Olomouckém kraji a starosta dynamicky se rozvíjející obce Čeladná Pavol Lukša v Moravskoslezském kraji.

výlučně krajů, a snad i krajů a obcí, by mělo být ovlivněno minimálně. Regulaci těchto vztahů ze strany zákonodárce lze považovat za závažný zásah do systému samosprávy.⁶⁰ Omezení lze chápat jako snahu zákonodárců zabránit možnému vzniku paralelního mocenského centra v regionech. Spolupráce krajů spadá do jejich samostatné působnosti, v rámci které mohou vzájemně spolupracovat buď bez vytvoření nového právního subjektu na základě smlouvy uzavřené ke splnění konkrétního úkolu nebo popřípadě založením právnických osob dvěma nebo více kraji.⁶¹

Kraje mohou spolupracovat s územně samosprávnými celky jiných států a být členy jejich mezinárodních sdružení. Po vzniku krajů došlo k navazování mezinárodních kontaktů a vůbec k vytváření zahraniční politiky našich VÚSC. Z hlediska teorie mezinárodních vztahů se jedná o koncept paradiplomacie, která představuje právě zahraniční aktivity substátních jednotek, zejména tedy měst a regionů. Kraje tak mezi sebou spolupracují podobně jako města v rámci tzv. *town-twinningu*, kdy města mezi sebou uzavírají partnerské vazby. Otázka paradiplomacie jako takové je poměrně zajímavá, ale překračuje téma této diplomové práce. V podstatě každý kraj má jinou koncepci zahraničních vztahů, ale celkově je takováto meziregionální spolupráce pro kraje poměrně výhodná. Krajští politici, úředníci, ale i občanská sdružení, neziskové organizace či občané mohou díky různým projektům a aktivitám získat cenné zkušenosti či know-how v celé řadě oblastí a následně se s novými informacemi dělit s jinými partnerskými regiony. Nejčastěji v rámci meziregionálních vztahů dochází ke vzájemné spolupráci v oblasti cestovního ruchu (například propagace na veletrzích cestovního ruchu), školství a vzdělávání (především výměnné pobyty studentů a učitelů), vědy a techniky (podpora moderních technologií), hospodářství (navázání spolupráce mezi průmyslovými a hospodářskými komorami, spolupráce malých a středních firem nebo podpora zahraničních investic), dopravy a dopravní infrastruktury (zajištění kvalitního a rychlého dopravního spojení mezi vybranými regiony), kultury (účast na specifických festivalech, ochrana památek), životního prostředí (ochrana před přírodními katastrofami, odpadové hospodářství), využívání strukturálních fondů Evropské unie či otázky týkající se veřejné správy (například regionální politika nebo výměny úředníků územních samosprávných celků). Celkově tak kraje díky meziregionální spolupráci posilují svůj význam v mezinárodním měřítku. Kraje mohou se svými zahraničními partnery spolupracovat na

⁵⁹ Například předsedové krajských organizací strany: místopředseda SZ Martin Tichý v Olomouckém kraji, Pavel Křivka v Pardubickém kraji nebo Jiří Čejka ve Středočeském kraji.

⁶⁰ Cogan, Rudolf: *Krajské zřízení*, str. 342.

základě smlouvy (která musí obsahovat zákonem stanovené náležitosti) nebo zřízením právnické osoby, přičemž zřízení či členství v právnické osobě blíže upravuje zákon (§ 28, odst. 3 a 4). Smlouva musí mít písemnou formu a musí být schválena zastupitelstvem kraje. Překážkou plnohodnotné a smysluplné spolupráce ale může být různá velikost, počet obyvatel a odlišné kompetence jednotlivých územně samosprávných celků nejen evropských zemí. Každá země má své specifické tradice samosprávy, tedy komunální či regionální politiky. Je také fakt, že v některých zemích vznikaly regiony zcela uměle jen pro potřeby čerpání finančních prostředků ze zdrojů Evropské unie (například v Irsku a Řecku). Také pro české kraje může být problematické najít odpovídajícího zahraničního partnera. Těžko lze plnohodnotně spolupracovat například mezi Karlovarským krajem a německou spolkovou zemí Bavorsko nebo mezi Libereckým krajem a německou spolkovou zemí Sasko.

Vzhledem k tématu práce v následující tabulce uvádím přehled územních samosprávných celků, které v rámci meziregionálních vztahů spolupracují s Jihomoravským krajem.

Tabulka 7 – Partnerské regiony Jihomoravského kraje

PARTNERSKÉ REGIONY JIHOMORAVSKÉHO KRAJE	
Název regionu	Datum uzavření smlouvy
Provincie Bergamo (Itálie)	25. května 2002
Region Toskánsko (Itálie)	5. června 2003
Provincie Utrecht (Nizozemí)	4. října 2006
Dolní Rakousko (Rakousko)	5. září 2002
Nižnonovgorodská oblast (Rusko)	20. listopadu 2003
Leningradská oblast (Rusko)	21. října 2004
Lodžské vojvodství (Polsko)	13. ledna 2005
Trnavský samosprávný kraj (Slovensko)	28. listopadu 2006
Bratislavský samosprávný kraj (Slovensko)	16. června 2003
Zadarská župa (Chorvatsko)	16. dubna 2007
Department Gers (Francie)	1. října 2007
Chanty-Mansijský autonomní okruh (Rusko)	25. ledna 2008
Šumadijský okruh (Srbsko)	23. června 2003
Region Varna (Bulharsko)	bez smluvního základu
Region Kaunas (Litva)	bez smluvního základu

Zdroj: Krajský úřad Jihomoravského kraje⁶²

⁶¹ Blíže viz Koudelka, Zdeněk: *Samospráva*, str. 279 a 280.

⁶² Spolupráce se srbským Šumadijským okruhem má ze strany Jihomoravského kraje charakter zahraniční rozvojové pomoci. Realizují se projekty v oblasti veřejné správy, vzdělávání, kultury a podpory

Zajímavou a poměrně důležitou zahraničněpolitickou aktivitou krajů je také jejich zastoupení v Bruselu. V Bruselu má své zastoupení převážná většina českých a moravských krajů. Jedním z nich je také Jihomoravský kraj. Cílem zastoupení je například navazování spolupráce Jihomoravského kraje s ostatními regionálními zastoupeními, propagace kraje v zahraničí, zprostředkování kontaktů a poskytování informací o aktuálním dění v evropské politice, prezentování a prosazování zájmů Jihomoravského kraje u institucí Evropské unie apod. Jedním z očekávaných přínosů aktivit zastoupení je přímý přístup k aktuálním informacím o politice, legislativě a dotacích EU.⁶³

5.1 Asociace krajů České republiky⁶⁴

Spolupráce krajů v rámci nějaké asociace či sdružení není ustanovena v žádném zákoně. Podnětem vzniku Asociace krajů bylo pracovní setkání hejtmanů v červnu 2001. Vznikla na základě § 27 zákona o krajích jako zájmové sdružení právnických osob. Jejými členy se postupně staly všechny kraje a hlavní město Praha.⁶⁵ Asociace je sice poměrně mladým zájmovým sdružením, i tak si ale za dobu své existence dokázala vybudovat pověst respektované organizace, i když zpočátku existovaly pochybnosti nad její smysluplností. Jejými členy je všech 13 hejtmanů a primátor hlavního města Prahy. „Asociace poskytuje krajským samosprávám služby sahající od zastupování zájmů krajů vůči parlamentu, vládě a evropským institucím, až k vypracování různorodých zpráv, stanovisek a iniciativ v celé škále činnosti krajů, které zajišťují ze zákona (např. v oblasti regionálních rozvojových programů). Asociace si klade za cíl usnadňovat svým členům výměnu zkušeností v mnoha oblastech veřejné správy, od systému vzdělávání přes zdravotnictví, informační technologie, oblast sociálního zabezpečení a jeho reformu až po

infrastruktury. Kraj také spolupracuje v rámci evropského regionu CENTROPE, jehož ambicí je vytvoření silného regionu ve střední Evropě, který bude schopen konkurovat podobným evropským regionálním uskupením. Společně je složen z rakouských spolkových zemí, českých a slovenských krajů a maďarských regionů, které spolu v podstatě sousedí.

⁶³ Bližší informace zastoupení Jihomoravského kraje v Bruselu a o zahraničních vztazích kraje jsou umístěny na internetových stránkách <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=39393&TypeID=12>.

⁶⁴ Informace o Asociaci krajů České republiky vycházejí zejména z internetové stránky www.asociacekraju.cz, z brožury Asociace krajů a osobního rozhovoru s jejím ředitelem RNDr. Jiřím Maškem, CSc.

⁶⁵ Zakládajícími členy Asociace jsou Karlovarský, Liberecký, Moravskoslezský, Pardubický, Ústecký, Zlínský kraj a Kraj Vysočina (od 8. června 2001). 14. září téhož roku se připojily kraje Jihočeský, Královéhradecký, Olomoucký, Plzeňský a Středočeský. Jako předposlední se členem Asociace stal dne 13. června 2002 Jihomoravský kraj a jako poslední se ke stávajícím 13 členům připojilo hlavní město Praha (21. března 2003).

životní prostředí apod.“⁶⁶ Mezi její programové cíle patří podle stanov hájit společně zájmy a práva krajů, vytvářet podmínky pro řešení problémů a otázek společných pro její členy, podílení se na vytváření podmínek pro vzdělávání členů zastupitelstev a zaměstnanců krajů nebo výpomoc krajům při jejich zahraničních aktivitách. Asociace tedy významně ovlivňuje politické a společenské dění. Podporuje společné zájmy a práva krajů v souladu s Evropskou chartou místních samospráv. Financována je pomocí pravidelných členských příspěvků, které jsou určeny především pro provoz administrativního zázemí. Vrcholným orgánem Asociace je Rada, jejímiž členy jsou všichni hejtmani a pražský primátor. Rada se schází za 6 až 8 týdnů a její jednání je zaměřeno především na otázky, které souvisí s vládní politikou vůči krajům. Jedním z nejvýznamnějších aspektů zasedání je možnost diskutovat o problémech krajů a přijímat k nim rozhodnutí. Rada je při zasedání usnášeníschopná, pokud je přítomna nadpoloviční většina všech členů, stejně tak je nadpoloviční většina členů potřebná k přijetí usnesení (souhlas všech je podle stanov potřebný k přijetí usnesení, kterým se mění stanovy, přijímá nový člen a při stanovování členského příspěvku). Rada volí ze svého středu předsedu a místopředsedy,⁶⁷ jejich volební období je dvouleté. Předseda svolává a řídí zasedání Rady, které je také odpovědný. Rada rozhoduje o zřízení komisí, které jsou jejími iniciativními a poradními orgány, jmenuje a odvolává jejich členy. Těmi jsou vždy volení krajszí zastupitelé, přičemž každý kraj je v dané komisi zastoupen jedním zastupitelem. Každá komise má svého předsedu a místopředsedy, schází se podle potřeby, nejméně však jednou za 3 měsíce. Zasedání komisí vytváří a zároveň poskytuje „v oblastech své působnosti pracovní prostor pro monitorování a zpracovávání stanovisek k hlavním národním a evropským otázkám. V poslední době byla projednávána např. reforma veřejné správy, reforma systému veřejných financí a financování krajů, změny v systému poskytovatelů veřejných zdravotnických služeb, problematika škol a školských zařízení zřizovaných kraji, problematika oprav a údržby silnic atd.“⁶⁸ Organizační a technické zabezpečení činnosti Asociace a zajištění výkonu rozhodnutí Rady má na starosti Kancelář

⁶⁶ Brožura Asociace krajů České republiky.

⁶⁷ Poslední volba předsednictva Rady Asociace krajů se uskutečnila 15. prosince 2006, předsedou byl zvolen moravskoslezský hejtman Evžen Tošenovský, prvním místopředsedou středočeský hejtman Petr Bendl a místopředsedy karlovarský hejtman Josef Pavel, plzeňský hejtman Petr Zimmermann (všichni ODS) a hejtman Jihomoravského kraje Stanislav Juránek (KDU-ČSL).

⁶⁸ Brožura asociace krajů České republiky. V současné době (červenec 2008) působí v rámci Asociace tyto komise: Komise pro veřejnou správu, pro školství a sport, pro kulturu a památkovou péči, pro regionální rozvoj a evropské záležitosti, pro dopravu, pro životní prostředí a zemědělství, pro cestovní ruch, pro sociální záležitosti, pro zdravotnictví, pro financování krajů, pro vztahy s veřejností a také Komise – Grémium ředitelů krajských úřadů. Zřízeny také byly tyto pracovní skupiny: Pracovní skupina pro legislativu, Výkonná koordinační skupina a Pracovní skupina pro evropské fondy.

asociace krajů. V jejím čele stojí ředitel, má dvě oddělení – legislativní a zahraniční. Asociací krajů je jmenováno také 7 členů Výboru regionů (konzultativního orgánu EU), kde má Česká republika celkem 12 zástupců. Zbývajících 5 je delegováno Sdružením měst a obcí České republiky.

5.2 Regiony soudržnosti

Česká republika má samozřejmě v Ústavě zakotveny jako vyšší územně samosprávné celky kraje, nicméně navíc ještě existují tzv. regiony soudržnosti. Ty vznikly na základě zákona č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje. V České republice těchto regionů existuje 8. Tyto regiony jsou nesmírně důležité při využívání finančních prostředků z fondů Evropské unie. Jejich území je totožné s územními statistickými jednotkami NUTS 2. Evropský statistický úřad v roce 1988 zavedl klasifikaci územních jednotek NUTS, kterých je celkem 6 úrovní (*La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques – Klasifikace územních statistických jednotek*). „Tato klasifikace je určena pro sběr, přípravu a harmonizaci regionálních statistik členských států EU; pro sociálně-ekonomickou analýzu regionů a určování dopadů regionální politiky v rámci EU a pro poskytování pomoci ze strukturálních fondů takto definovaným jednotkám, které spadají pod jednotlivé Cíle strukturální politiky.“⁶⁹ V rámci České republiky jednotlivé NUTS představují:

NUTS 0	stát Česká republika
NUTS 1	území České republiky
NUTS 2	celkem 8 regionů soudržnosti
NUTS 3	13 VÚSC, tedy krajů
NUTS 4	celkem 91 okresů (včetně 15 pražských obvodů)
NUTS 5	cca 6 300 obcí

Podle § 15 zákona o podpoře regionálního rozvoje tedy byly zřízeny regiony soudržnosti „pro potřeby spojené s koordinací a realizací hospodářské a sociální soudržnosti,“ spočívající zejména ve využívání finančních prostředků z předstupních a strukturálních fondů Evropských společenství. Tyto regiony byly ustaveny právě tak, aby územně odpovídaly právě výše zmíněným statistickým jednotkám NUTS 2. Důvodem byl

⁶⁹ Balík, Stanislav; Kyloušek, Jakub (ed.): *Krajské volby v České republice 2004*, str. 16

fakt, že většina českých krajů je příliš malá a musely se tak sdružit do větších regionů. Přehled českých regionů soudržnosti uvádím v následující tabulce.

Tabulka 8 – Regiony soudržnosti

REGIONY SOUDRŽNOSTI	
Region NUTS 2	Kraj
Praha	Hlavní město Praha
Střední Čechy	Středočeský
Jihozápad	Jihočeský, Plzeňský
Severozápad	Karlovarský, Ústecký
Severovýchod	Liberecký, Královéhradecký, Pardubický
Jihovýchod	Jihomoravský, Vysočina
Střední Morava	Olomoucký, Zlínský
Moravskoslezsko	Moravskoslezský

.Zákonem o podpoře regionálního rozvoje byla v každém regionu zřízena Rada regionu soudržnosti jako implementační agentura a řídicí orgán pro regionální operační programy příslušných krajů. Rada je volena krajskými zastupitelstvy a hospodaří podle vlastního rozpočtu. Orgány rady jsou výbor, předseda a úřad. Výbor regionální rady regionu soudržnosti sleduje a vyhodnocuje realizaci pomoci poskytnuté z fondů a předkládá radě návrhy postupu a dalšího řešení. Výbor je opět volen zastupitelstvem kraje ze svých členů. V případě, že je region soudržnosti tvořen jediným krajem, má 15 členů. Je-li region soudržnosti tvořen více kraji, pak je každý kraj zastoupen 8 zastupiteli. Předseda a místopředseda/ové jsou voleni výborem z řad jeho členů. Kraj je zastoupen buď předsedou nebo místopředsedou. Úřad regionální rady regionu soudržnosti například plní úkoly spojené s odborným, organizačním a technickým zabezpečením činnosti regionální rady.⁷⁰

Pro potřeby práce uvádím, že Jihomoravský kraj tvoří společně s Krajem Vysočina region soudržnosti Jihovýchod. Předsedou výboru je hetman Kraje Vysočina Miloš Vystrčil, hejtman Jihomoravského kraje Stanislav Juránek je místopředsedou.⁷¹ Na programové období 2007 – 2013 je v regionálním operačním programu k dispozici přibližně 704 milionů eur na investiční projekty v oblasti dopravní infrastruktury,

⁷⁰ Blíže viz Zákon č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje; Dočkal, Vít (ed.): *Šest let regionální politiky v ČR: šance a limity*, 1. vydání, Brno, Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2006, 115 str., ISBN 80-210-3983-3, str. 11 - 33 nebo Koudelka, Zdeněk: *Samospráva*, str. 280 - 283

⁷¹ Členy Výboru Regionální rady regionu soudržnosti Jihovýchod jsou za Jihomoravský kraj kromě hejtmana Juránka také Václav Horák a František Adamec (oba KDU-ČSL), Milan Venclík a Jiří Kadrnka (oba ODS), Václav Božek (ČSSD) a Stanislav Navrkal (KSČM)

cestovního ruchu a rozvoje měst a venkova.⁷² Právě setrvání Jihomoravského kraje v regionu soudržnosti Jihovýchod společně s Krajem Vysočina se stalo předmětem diskusí krajských politiků na konci prvního funkčního období. „Řada čelných představitelů kraje včetně hejtmána Juránka argumentovala, že Jihomoravský kraj je jedním ze 4 největších krajů v zemi a splňuje podmínky pro region typu NUTS 2 (především kritérium počtu obyvatel více jak 800 tisíc). Na rozdíl od srovnatelných krajů Moravskoslezského, Středočeského a hlavního města Prahy však není samostatným NUTS 2.“⁷³ Tuto myšlenku podporovali zejména představitelé tehdejší krajské koalice (Čtyřkoalice a ODS), ale také opoziční Nestraníci pro Moravu.

6. JIHOMORAVSKÝ KRAJ – PŘÍPADOVÁ STUDIE

Po obecnější první části diplomové práce, se dostávám k samotné její podstatě, tedy k případové studii o Jihomoravském kraji. Tato druhá část práce má 5 částí. Nejdříve se zaměřím ve stručnosti na charakteristiku kraje. I když nepůjde čistě o politologické téma, přece jen považuji za důležité tuto kapitolu uvést. Při charakterizování kraje se budu snažit popsat nejvýznamnější faktory, které ovlivňují současnou situaci v kraji. Zmíním se o struktuře kraje z hlediska veřejné správy, text bude doplněn tabulkami se statistickými údaji ať už o kraji samotném, nebo o jednotlivých okresech. Charakterizovat budu jak jednotlivé oblasti kraje, tak zejména pozici krajského města Brna, které má pro celý kraj klíčový význam. Zaměřím se také na otázku cestovního ruchu, který je jednou z nejdynamičtěji se rozvíjejících oblastí celé krajské politiky. Tematické mapy kraje uvádím na konci práce. V další kapitole se budu obsáhleji věnovat krajským orgánům, tedy zastupitelstvu, radě, hejtmánovi a krajskému úřadu. V této kapitole vycházím zejména z předchozích kapitol, ve kterých jsem ve stručnosti prezentoval fungování krajské samosprávy z teoretického, zejména právního, hlediska. Zdrojem informací při zpracovávání kapitoly mi budou jednak internetové stránky kraje a měst či obcí, ale zejména pak osobní rozhovory s významnými představiteli krajské politiky. Po popsání praktického fungování krajských orgánů na jižní Moravě bude následovat kapitola věnovaná krajským volbám v kraji. Analyzuji volby v roce 2000 i v roce 2004 ať už z hlediska volebních výsledků, ale zejména z hlediska analýzy kandidátních listin významných subjektů, které ovlivňovaly a ovlivňují krajskou politiku. Uvedu také

⁷² Pro bližší informace o regionu soudržnosti Jihovýchod viz www.jihovychod.cz

prozatím dostupné informace o krajských volbách v tomto roce. Vzhledem k době sepisování této diplomové práce (jaro a léto 2008) tyto informace vychází pouze z článků v tištěných či elektronických médiích, ale také z osobních rozhovorů s lídry kandidátek parlamentních stran a s jejich tajemníky. Zdrojem mi byl také internetový volební server Českého statistického úřadu a některá níže uvedená odborná literatura. Cílem této druhé části diplomové práce je popsání nejvýznamnějších aspektů praktického fungování krajské politiky. Nechci tuto část zaměřovat příliš teoreticky. Zdroji, ze kterých vycházím, není odborná právnícká, ekonomická či politologická literatura, ale především internetové stránky a osobní rozhovory s lidmi, kteří mají chod kraje na starosti.

7. CHARAKTERISTIKA JIHMORAVSKÉHO KRAJE

Jihomoravský kraj je čtvrtým největším krajem co se týče rozlohy, ale také počtem obyvatel, počítáme-li také Prahu. Kraj tak patří v rámci České republiky k tzv. větším krajům, které mají více jak milion obyvatel. Jižní Morava má poměrně bohatou historii. Připomeňme jen, že území kraje bylo osídleno již v době prehistorické, což dokládají cenné archeologické nálezy, z nichž je nejhodnotnější soška Věstonické Venuše. V 8. a 9. století bylo území součástí Velkomoravské říše, prvního státního útvaru na našem území. Na tuto dobu upomínají archeologické nálezy a vykopávky v Mikulčicích na Hodonínsku nebo v Pohansku u Břeclavi. Po připojení Moravy k českému státu byla zakládána mimo jiné královská města, mezi nejvýznamnější patřilo Brno a Znojmo. Dnešní Jihomoravský kraj je dynamicky se rozvíjejícím regionem, který může těžit zejména ze své polohy. Kraj sousedí s Krajem Vysočina, s Pardubickým krajem s kraji Olomouckým a Zlínským. Důležitější ale je, že se v jeho blízkosti nachází významné středoevropské metropole – Praha, Vídeň, Bratislava, ale také Budapešť. Kraj na jihu sousedí se spolkovou zemí Dolní Rakousko, na východě pak s Trnavským samosprávným krajem. Přes Jihomoravský kraj procházejí dva evropské železniční koridory a také pro republiku klíčové dálniční komunikace D1 a D2. Jižní Morava může těžit také ze svých hodnotných architektonických a přírodních památek, ale také z pozice města Brna. Na území kraje, který je jinak znám spíše zemědělstvím, se nachází celá řada významných průmyslových podniků a průmyslových zón lákajících zahraniční investory. Výrazný potenciál pro další rozvoj kraje však představuje zejména sektor služeb, především cestovní ruch, pro který

⁷³ Balík, Stanislav; Kyloušek, Jakub (ed.): *Krajské volby v České republice 2004*, str. 162

má kraj zcela ideální podmínky. Jižní Morava je známa jako „kraj vína“ a nezaměnitelný charakter jí dodávají různé folklórní tradice a stále živá lidová kultura (v kraji se pořádají fašanky, lidové slavnosti, poutě či jarmarky). Nelze opomenout také vyšší míru religiozity, která je společně se Zlínským krajem a Krajem Vysočina nejvyšší v republice. To dokládá také hojnost sakrálních staveb.

Jihomoravský kraj vznikl společně s ostatními českými kraji na základě reformy veřejné správy v roce 2000. Je tvořen 7 okresy – Blansko, Brno-město, Brno-venkov, Břeclav, Hodonín, Vyškov a Znojmo. Z bývalého Jihomoravského kraje, tak jak vypadal v letech 1960 – 1990, byly vyčleněny okresy Jihlava, Třebíč a Žďár nad Sázavou (Kraj Vysočina), Zlín, Kroměříž a Uherské Hradiště (Zlínský kraj) a Prostějov (Olomoucký kraj). V kraji se nachází celkem 673 obcí, z toho 1 vojenský újezd. V rámci druhé fáze reformy veřejné správy bylo v kraji ustaveno 21 obcí s rozšířenou působností a k nim dalších 13 obcí s pověřeným obecním úřadem. 162 obcí plní funkci matričního úřadu a 63 obcí funkci stavebního úřadu. Statutární město Brno je pak rozděleno na 29 městských částí. 1. ledna 2005 došlo k rozšíření území kraje o 25 obcí, které byly dříve součástí Kraje Vysočina. Šlo zejména o 24 obcí z okresu Žďár nad Sázavou (v okolí Tišnova) a 1 obec z okresu Třebíč. Od 1. ledna 2007 pak došlo ke úpravě hranic okresů v rámci kraje. Za zmínku stojí také fakt, že se na území Jihomoravského kraje nachází celkem 64 mikroregionů. Jihomoravský kraj je zřizovatelem více jak 330 organizací působících v oblasti zdravotnictví, sociálních služeb, kultury, dopravy a školství.

Tabulka 9 – Okresy Jihomoravského kraje

Meziokresní srovnání vybraných ukazatelů v Jihomoravském kraji v 1. čtvrtletí 2008			
Okres	Rozloha v km²	Obce	Počet obyvatel
Blansko	863	116	105 885
Brno-město	230	1	368 864
Brno-venkov	1499	187	196 411
Břeclav	1038	63	113 214
Hodonín	1099	82	157 110
Vyškov	876	80	87 640
Znojmo	1590	144	112 889
Celkem kraj	7196	673	1 142 013
<i>Základní údaje (k 1. 1. 2008)</i>			

Zdroj: http://www.brno.czso.cz/xb/edicniplan.nsf/kapitola/13-6402-08-1__ctvrtleti_2008-021

Jihomoravský kraj není zcela homogenní, v jeho rámci existují zejména socio-ekonomické rozdíly mezi jednotlivými oblastmi kraje. Ty bychom mohli rozdělit do tří poměrně odlišných celků: Brno a okolí, zemědělský jih (Dyjsko-svratecký úval a Dolnomoravský úval) a výše položené oblasti na severu a okrajích kraje (Drahanská vysočina, Chřiby, Bílé Karpaty, Českomoravská vysočina). Významnou a klíčovou pozici nejen v rámci kraje má druhé největší město České republiky, Brno. Toto historické město, jehož střed je městskou památkovou rezervací, má bohatou průmyslovou tradici (textilní a strojírenský průmysl), je také společenským a kulturním centrem (divadla, muzea, galerie, knihovny), centrem obchodu a služeb (nová obchodní a nákupní centra, kancelářské budovy apod.). Město má tedy výrazný nadregionální význam. Brno je významnou dopravní křižovatkou s dálničním spojením na Prahu, Olomouc (potažmo Ostravu) a Bratislavu. Důležité jsou také rychlostní, dnes problematické, komunikace na sever směrem na Moravskou Třebovou (R43) a na jih směrem na Vídeň (R52), s jejichž rozšířením se do budoucna počítá. Nedostatečné silniční spojení s Vídní je ale jedním z problémů kraje. Kromě toho je město také důležitou železniční křižovatkou, tuto jeho funkci podporuje kontroverzní přestavba železničního uzlu Brno, která se několikrát stala výrazným tématem komunálních i krajských voleb a také referenda. Důležitou pozici má také modernizované mezinárodní letiště v Brně-Tuřanech, které je vlastnictvím kraje, díky němuž je Brno spojeno pravidelnými lety s Prahou, Londýnem, Moskvou a Barcelonou. Na okraji Brna byl vystavěn Masarykův okruh, na kterém se ročně pořádá několik mezinárodních motoristických akcí. Město je mimo jiné sídlem několika významných státních institucí, jakými jsou například Ústavní soud, Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, Nejvyšší státní zastupitelství, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Veřejný ochránce práv apod. Brno je také centrem mezinárodních veletrhů s jedním z největších veletržních areálů ve střední Evropě, což z města činí rušné centrum mezinárodního obchodu. Je ale především významným centrem vzdělání, ve městě působí šest veřejných vysokých škol (Masarykova univerzita, Vysoké učení technické, Veterinární a farmaceutická univerzita, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, Univerzita obrany, Janáčkova akademie musických umění) a několik vysokých škol soukromých. Okresy na jih od Brna, tedy Znojmo, Břeclav a Hodonín jsou známy zejména produkcí zemědělských výrobků, především ovoce, zeleniny a vína. Na území Jihomoravského kraje se nachází 90% plochy vinic v České republice, vinohradnictví je nejvíce rozšířeno v okrese Břeclav (48% plochy všech vinic), ale také na Znojemsku, Hodonínsku a v jižní

části okresu Brno-venkov. Severovýchodní okresy Blansko a Vyškov jsou typicky venkovskými oblastmi s horšími podmínkami pro zemědělství.

Jižní Morava představuje v rámci České republiky významnou turistickou destinaci. Na území kraje se vzhledem k bohaté minulosti dochovala celá řada stavebních kulturních památek. Nachází se zde hodnotné historické urbanistické celky - městské památkové rezervace Brno, Znojmo a Mikulov nebo městské památkové zóny – například Boskovice, Vyškov, Ivančice, Lomnice aj., středověké hrady (například Bítov, Veverí, Pernštejn), zámky (například Lednice, Valtice, Bučovice, Slavkov u Brna, Vranov nad Dyjí, Lysice), poutní místa (například Křtiny, Vranov u Brna, Sloup), klášterní komplexy (Předklášteří, Rajhrad), unikátní vinařské stavby (například sklepy v Petrově a Pavlově), skanzeny (Strážnice). Turisticky nejpřitažlivějšími a nejnavštěvovanějšími oblastmi jsou ale přírodní krajinné areály jako Národní park Podyjí, Lednicko-valtický areál, Pálava, Bílé Karpaty, Moravský kras s propastí Macochou nebo Slavkovské bojiště. Na jižní Moravě je populární také vinařská turistika. Výše zmíněný Lednicko-valtický areál je společně s brněnskou funkcionalistickou vilou Tugendhat zapsán na seznam světového kulturního dědictví UNESCO, na seznamu biosferických rezervací UNESCO jsou CHKO Bílé Karpaty a oblast Dolní Moravy.⁷⁴

8. KRAJSKÉ ORGÁNY

V této kapitole se zaměřím na praktickou činnost orgánů Jihomoravského kraje. Řeč bude o zastupitelstvu a radě kraje, o hejtmanovi a krajském úřadu. Celá tato kapitola navazuje na předcházející kapitoly, které se věnovaly krajskému zřízení a krajským orgánům. V těch jsem obecně popsal fungování výše zmíněných orgánů tak, jak jsou stanovena zákonem o krajích.

8.1 Zastupitelstvo Jihomoravského kraje

Jak bylo uvedeno, zastupitelstva krajů jsou sestavována na základě výsledků voleb. A obdobně je tomu také u Jihomoravského kraje. Kraj je samostatně spravován zastupitelstvem, které má vzhledem k počtu jeho obyvatel celkem 65 volených

⁷⁴ Blíže viz *Význam města Brna značně překračuje hranice regionu*, MF Dnes, 6 listopadu 2000, str. 7 a *Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2007*, Brno, Český statistický úřad, str. 19 - 21

zastupitelů.⁷⁵ Jak v roce 2000, tak v roce 2004 se do zastupitelstva dostalo pět politických stran či koalic. Mandáty zastupitelů tak byly rozděleny následovně:

Tabulka 10 – Volby 2000 a zisk mandátů stran, které překročily 5% hranici

VOLBY 2000			
Subjekt	Platné hlasy		Mandáty Počet
	počet	v %	
4K	98 290	31,64	23
KSČM	64 620	20,80	15
ODS	56 630	18,22	13
ČSSD	41 803	13,45	9
NpM	21 005	6,76	5

Zdroj: www.volby.cz

Tabulka 11 - Volby 2004 a zisk mandátů stran, které překročily 5% hranici

VOLBY 2004			
Subjekt	Platné hlasy		Mandáty Počet
	počet	v %	
KDU-ČSL	70 549	26,18	20
ODS	69 524	25,80	19
KSČM	51 580	19,14	14
ČSSD	32 143	11,93	9
ZpM	13 699	5,08	3

Zdroj: www.volby.cz

Zastupitelstvo Jihomoravského kraje jedná v podstatě každé dva měsíce mimo letní prázdniny. Za rok tedy zastupitelstvo zasedá zhruba šestkrát s tím, že se může svolat mimořádné zastupitelstvo (například v případě povodní, čerpání finančních prostředků z Evropské unie a při různých dalších výjimečných událostech).⁷⁶ Jednací doba zasedání

⁷⁵ Seznam zastupitelů podle politických stran ve funkčním období 2000 – 2004 a 2004 – 2008 uvádím na konci práce v sekci Přílohy

⁷⁶ V roce 2000 jednalo zastupitelstvo Jihomoravského kraje poprvé dne 20. prosince
V roce 2001 ve dnech: 15. února, 19. dubna, 21. června, 13. září, 15. listopadu a 20. prosince
V roce 2002 ve dnech: 14. února, 11. dubna, 16. května, 20. června, 22. července, 19. a 20. září, 3. října, 7. listopadu a 17. prosince
V roce 2003 ve dnech: 13. února, 10. dubna, 19. června, 18. září, 6. a 7. listopadu a 18. prosince
V roce 2004 ve dnech: 19. února, 15. dubna, 20. května, 17. června, 23. září a 4. listopadu / dne 16. prosince se konalo jednání nově zvoleného zastupitelstva
V roce 2005 ve dnech: 17. února, 14. dubna, 16. června, 22. září, 8. listopadu a 15. prosince
V roce 2006 ve dnech: 23. února, 27. dubna, 19. května, 15. června, 1. července, 21. září, 9. listopadu a 14. prosince

zastupitelstva kraje je 8:30 – 13:00 hod. a 14:30 - 18:30 hod. Přestávky v průběhu jednání jsou vyhlášovány předsedajícím. Na žádost minimálně dvou politických klubů je předsedajícím vyhlášena přestávka v délce požadované jednotlivými kluby, maximálně však 30 minut. Zastupitelstvo také může na základě hlasování rozhodnout o prodloužení či zkrácení doby jednání a následně stanovit jiný určený čas jeho ukončení. Jednání zastupitelstva se řídí jednacím řádem Zastupitelstva Jihomoravského kraje,⁷⁷ který má celkem 9 částí a 27 článků. Jednací řád byl schválen během prvních jednání zastupitelstva kraje. Řád upravuje, jak je uvedeno v úvodním ustanovení, průběh jednání, hlasování a další náležitosti související s jednáním zastupitelstva. Současný jednací řád byl aktualizován ke dni 28. února 2008. Zastupitelé se mohou, zejména v souvislosti s příslušností k politickým stranám, hnutím či koalicím, za které kandidovali, sdružovat v politických klubech. Každý člen zastupitelstva může být členem pouze jednoho klubu, přičemž ale v průběhu volebního období může vzniknout klub nový. Podrobnosti upravuje jednací řád. K ustavení politického klubu je potřeba minimálně 3 mandátů zastupitelů, pokud během volebního období klesne počet členů klubu pod tuto hranici, klub zaniká. Každý klub si zvolí svého předsedu a místopředsedy. Předseda jedná jménem celého politického klubu, v případě jeho nepřítomnosti ho zastupují místopředsedové v tom pořadí, v jakém byli zvoleni.

Tabulka 12 – Předsedové politických klubů v Zastupitelstvu Jihomoravského kraje

PŘEDSEDOVÉ POLITICKÝCH KLUBŮ V ZASTUPITELSTVU KRAJE	
Strana	Předseda
KDU-ČSL	Václav Horák
ODS	Jiří Kadrnka
KSČM	Stanislav Navrkal
ČSSD	Václav Božek
ZpM	Jana Drápalová

V roce 2007 ve dnech: 22. února, 19. dubna, 14. června, 28. června, 13. září, 8. listopadu a 13. prosince
V roce 2008 ve dnech: 28. února, 17. dubna a 12. června, 3. července, 18. září a poslední jednání zastupitelstva kraje v jeho druhém funkčním období je naplánováno na 16. října
Informace o výpisech usnesení, zasedání krajského zastupitelstva jsou umístěny na internetových stránkách kraje (<http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=32&TypeID=1>).

⁷⁷V této podkapitole diplomové práce vycházím zejména z jednacího řádu (www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=1482&TypeID=2), staženo 13.5.2008, a webové prezentace kraje (www.kr-jihomoravsky.cz), převážná většina informací v této části práce vychází přímo z textu jednacího řádu. Vycházím také z informací, které mi byly sděleny jednotlivými vrcholnými krajskými politiky při osobních rozhovorech, zaměřených nejen na praktické fungování krajských orgánů a z osobních zkušeností při účasti na některých jednáních zastupitelstva kraje.

Politické kluby dostávají příspěvek z rozpočtu kraje na svoji činnost. Ten je ustaven tak, že klubům je dáвана konkrétní paušální částka a navíc ještě částka za každého zastupitele. Informace ohledně finančních příspěvků všech klubů zastupitelů jsou všem stranám k dispozici, když dostávají přehled financování všech klubů. Na třetím zasedání zastupitelstva byla pro druhé funkční období stanovena výše příspěvků politickým klubům tak, že každý klub získává 4 600 Kč měsíčně, plus 1 300 Kč na každého člena.⁷⁸ Za zmínku stojí fakt, že v prvním funkčním období, tedy v letech 2000 – 2004, byl minimální počet zastupitelů nutný k ustavení klubu 5, ale vzhledem k počtu zastupitelů za koalici Zelená pro Moravu byl jednací řád upraven tak, aby klub mohli vytvořit minimálně 3 zastupitelé. Změnu navrhla předsedkyně klubu koalice Zelená pro Moravu na prvním jednání nově zvoleného zastupitelstva dne 16. prosince 2004. V podstatě všechny politické kluby se schází před jednáním zastupitelstva, kdy se domlouvá postup při hlasování o konkrétních bodech, které zastupitelstvo projednává. Před jednáním zastupitelstva se pak zvlášť schází také předsedové všech politických klubů. Jednání klubu svolává jeho předseda. Například klub KDU-ČSL se celý schází před zasedáním zastupitelstva, většinou v pondělí a v úterý. Každý týden před zasedáním rady kraje se pak schází užíší vedení klubu, které tvoří hejtman, předsednictvo klubu a 1 zástupce z každého okresu. U ODS je situace obdobná. Klub se schází vždy před jednáním zastupitelstva, předsednictvo klubu se pak schází častěji, v podstatě každý týden. U KSČM se schází všichni členové klubu vždy v úterý před jednáním zastupitelstva a během tohoto setkání se projednávají jednotlivé body programu, připravují se diskusní příspěvky a vystoupení na zasedání.

Pokud bychom se dostali k samotnému průběhu jednání, tak přípravu organizuje hejtman podle programu navrhovaného radou. Svolání jednání zastupitelstva má na starosti také hejtman, a to písemným pozváním, které je společně s písemnými materiály, odbornými podklady a navrženým programem zasedání doručeno každému členu zastupitelstva. Návrhy na projednávání v zastupitelstvu může prostřednictvím krajského úřadu předložit samozřejmě rada kraje, členové zastupitelstva, výbory anebo občané Jihomoravského kraje. Zasedání zastupitelstva se účastní také ředitel krajského úřadu, který disponuje poradním hlasem. Program jednání navrhuje rada kraje. Samotní zastupitelé jsou pak povinni se účastnit každého zasedání. V případě neúčasti na jednání jsou povinni se předem omluvit hejtmanovi kraje s uvedením důvodu nepřítomnosti.

⁷⁸ Ročně tak klub KDU-ČSL získává 367 200 Kč, klub ODS 351 600 Kč, klub KSČM 273 600 Kč, klub ČSSD 195 600 Kč a klub ZpM 102 000 Kč (zdroj: Zápis ze 3. Zasedání zastupitelstva Jihomoravského kraje ze 14. dubna 2005).

Na světelné tabuli v hlavním jednacím sále je během zasedání uveden počet přítomných zastupitelů. Každý zastupitel má v sále své stálé místo, u kterého je umístěn štítek se jménem, fotografií a jeho stranickou příslušností. Jednání zastupitelstva se musí účastnit také všichni vedoucí jednotlivých odborů krajského úřadu, kteří mají v jednacím sále zastupitelstva také své stálé místo. Přítomnost vedoucích odborů je důležitá v případě vysvětlení či upřesnění nějakého podkladového materiálu, který odbory vypracovaly a na svém zasedání se jím zastupitelstvo zabývá. Tito vrcholní úředníci ale samozřejmě nemohou hlasovat.

Schéma zasedacího pořádku v jednacím sále:

3 Radní ODS	Hejtman	Ředitel KrU	2 Radní KDU-ČSL
2 Radní ODS	Rečnický pult	3 Radní za KDU-ČSL	
Levice - opozice KSČM, ČSSD, Zelená pro Moravu		Pravice - opozice KDU-ČSL, ODS	
Vedoucí odborů Krajského úřadu		Vedoucí odborů Krajského úřadu	

Na úvod zasedání je předsedajícím sdělen návrh programu, následně o něm hlasuje zastupitelstvo. Zasedání řídí zpravidla hejtman, popřípadě pověřený člen zastupitelstva. Zastupitelstvo je usnášeníschopné, je-li přítomen nadpoloviční počet jeho členů. Projednávání jednotlivých bodů, které má zastupitelstvo na dané schůzi schválit či zamítnout lze zahájit uvedením věci. Následuje vystoupení předkladatele nebo zpracovatele, poté předsedající zahájí rozpravu nad projednávaným bodem. Svá stanoviska k projednávaným bodům mají podle jednacího řádu (článek 11, odstavec 2) právo vyjadřovat a) členové zastupitelstva, b) starostové obcí na území kraje, c) občané kraje starší 18-ti let, d) fyzické osoby starší 18-ti let vlastníci na území kraje nemovitost, e) fyzické osoby starší 18-ti let, které jsou cizími státními příslušníky, ale jsou v kraji přihlášení k trvalému pobytu, stanoví-li tak mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena, f) mluvčí organizované skupiny občanů k dané problematice a g) statutární zástupci organizací založených nebo zřízených krajem, obchodních společností s 50% a vyšší majetkovou účastí kraje, vedoucí organizačních složek a útvarů kraje.

Do rozpravy se zastupitelé přihlašují zvednutím ruky nebo písemně, stejně tak mohou vystoupit i pozvaní hosté.⁷⁹ V rozpravě k projednávanému bodu má každý zastupitel možnost vystoupit nanejvýš dvakrát, k případnému dalšímu vystoupení dává hlasováním souhlas zastupitelstvo. To se ale netýká předkladatele nebo zpracovatele projednávaného návrhu. Předkladatel či zpracovatel může k projednávané problematice vystoupit po dobu 10-ti minut, ostatní po dobu 3 minut. Předsedající uděluje slovo řečníkům podle pořadí, v jakém se přihlásili do rozpravy k projednávanému bodu, přednostně je slovo uděleno hejtmanovi, jeho náměstkovi a předsedovi politického klubu či jeho pověřenému zástupci. V rozpravě mohou také členové zastupitelstva předkládat k projednávaným bodům jednotlivé pozměňovací a doplňující návrhy. Návrh na změnu programu zasedání může podat kterýkoliv zastupitel se zdůvodněním a písemným návrhem, o kterém se následně hlasuje po vyjádření stanovisek politických klubů.

O každém bodu jednání rozhoduje výhradně zastupitelstvo kraje hlasováním, kdy je potřebná nadpoloviční většina všech členů zastupitelstva. V případě, když byly předloženy některé pozměňovací návrhy nebo protinávry, tak se nejdříve hlasuje o nich a to v tom pořadí, v jakém byly podány, následuje hlasování o předloženém návrhu usnesení. Pokud předložený návrh nezískal při hlasování většinu hlasů zastupitelů, může se, podle článku 17, odstavce 6, jednacího řádu, „zastupitelstvo na návrh předsedajícího usnést na dohodovacím řízení. Předsedající v tomto případě vyzve politické kluby, aby jmenovaly po jednom zástupci pro toto řízení a zasedání zastupitelstva přeruší. Součástí dohodovacího řízení je i porada klubů. Dohodovací řízení vede předsedající. Dojde-li k dohodě, která nasvědčuje tomu, že upravený návrh získá potřebnou většinu, předsedající obnoví přerušené zasedání zastupitelstva, přednese upravený návrh a dá o něm hlasovat. Nezíská-li upravený návrh potřebnou většinu, prohlásí předsedající návrh za nepřijatý.“ Zastupitelstvo pak o návrzích hlasuje veřejně (možné je ale také hlasování tajné) pomocí elektronického zařízení. Hlasovat musí v intervalu vymezeném pro hlasování (30 sekund), přičemž stiskne příslušné tlačítko hlasovacího zařízení a zvedne ruku. Zastupitel má následující možnosti, jak o daném návrhu hlasovat: buď hlasuje pro návrh, proti návrhu nebo se zdrží (tlačítko 2 NE, tlačítko 3 ZDRŽEL SE a tlačítko 4 ANO). Následně předsedající vyhlásí výsledky hlasování, kdy uvede počet přítomných členů zastupitelstva, počet hlasujících pro návrh, počet hlasujících proti návrhu a počet zastupitelů, kteří se

⁷⁹ Např. člen vlády nebo jeho určený zástupce, poslanec, senátor, či další speciálně pozvaní hosté

hlasování zdrželi. Každý člen zastupitelstva může hlasování zpochybnit, následně v případě oprávněnosti zpochybnění nechá předsedající o hlasování opětovně hlasovat.

O průběhu zasedání zastupitelstva se pořizuje zvukový a písemný zápis. Jeho součástí je podepsaná prezenční listina přítomných zastupitelů a také návrhy a dotazy podané písemně při jednání. Zvukový záznam a záznam o hlasování se archivuje. Celý zápis o průběhu jednání se zašle členům zastupitelstva. Jednotlivá usnesení se zasílají také všem subjektům, kterých se týká, nebo kterým ukládá nějaké adresné úkoly. Zápis podepisuje hejtman nebo jeho náměstek a zvolení ověřovatelé zápisu, celý je pak umístěn na úřední desce kraje. V případě Jihomoravského kraje jsou zápisy ze všech jednání zastupitelstev a veškerá usnesení umístěna na internetových stránkách kraje. Na galerii nad hlavním jednacím sálem se po hlasování vytiskne jmenný seznam zastupitelů s uvedením údaje, jak pro daný návrh či usnesení hlasovali. Po každém jednání zastupitelstva dostane každý politický klub CD se záznamem jednání, jména přítomných a výsledky hlasování podle jmen. Opatření k zabezpečení usnesení zastupitelstva projedná na nejbližším zasedání rada kraje. Kontrolu plnění usnesení provádí zastupitelstvo.

Vůbec první zasedání nově vzniklého krajského zastupitelstva se konalo dne 20. prosince 2000 v prostorách brněnské nové radnice, kde sídlí magistrát města. Důvodem byla nedokončená rekonstrukce Zemského domu na Žerotínově náměstí. Zajímavostí je, že právě v prostorách nové radnice v minulosti zasedaly zemské sněmy a soudy. Vůbec prvním úkolem krajského zastupitelstva bylo zvolení hejtmana, jeho náměstků, radních, předsedů a členů výborů zastupitelstva a také schválení rozpočtu kraje, od něhož se odvíjely všechny další aktivity. Nově zvolené krajské zastupitele pozdravil tehdejší primátor Brna Petr Duchoň (ODS) a ministr zdravotnictví Bohumil Fišer (ČSSD), který tak oficiálně zasedání zahájil. Řízení zasedání se ujal nejstarší zvolený zastupitel Jan Satoria (KSČM). Každý ze zastupitelů složil zákonem předepsaný slib a po zahájení, zvolení ověřovatelů, volbě volební komise a schválení volebního řádu se přistoupilo k volbě historicky prvního hejtmana tehdy ještě Brněnského kraje.⁸⁰ Tím byl v tajné volbě podle předpokladů zvolen lídr vítězné Čtyřkoalice, lidovec Stanislav Juránek. Od zastupitelů získal celkem 43 hlasů. Proti Stanislavu Juránkovi kandidoval komunistický kandidát Ladislav Býček, který získal 19 hlasů zastupitelů. Nově zvolený hejtman poděkoval zastupitelům za důvěru a následně se ujal řízení zasedání. Po zvolení hejtmana přišla řada na volbu zástupců (náměstků) hejtmana. Nejdříve se volil první, druhý a třetí zástupce

⁸⁰ Zápis z prvního zasedání zastupitelstva je umístěn na stránkách kraje <http://archiv.kr-jihomoravsky.cz/menu223?D=%2F2000-2004>

hejtmana a poté zbytek radních. Seznam kandidujících s počtem obdržených hlasů a se jmény jejich protikandidátů uvádím pro přehlednost v následujících tabulkách.

Tabulka 13 – Volba náměstků hejtmana a radních při prvním zasedání krajského zastupitelstva v roce 2000

VOLBA 1. NÁMĚSTKA HEJTMANA 2000		
	Vítěz	Protikandidát
Jméno kandidáta	František Polách	Ladislav Býček
Strana	ODS	KSČM
Počet hlasů	39	24

VOLBA 2. NÁMĚSTKA HEJTMANA 2000		
	Vítěz	Protikandidát
Jméno kandidáta	Antonín Kment	Jiří Václavek
Strana	4K, US	ČSSD
Počet hlasů	39	22

VOLBA 3. NÁMĚSTKA HEJTMANA 2000		
	Vítěz	Protikandidát
Jméno kandidáta	Lubomír Šmíd	Ivo Pojezný
Strana	4K. KDU-ČSL	KSČM
Počet hlasů	37	22

VOLBA KRAJSKÉ RADY PO VOLBÁCH 2000					
Zvolení členové	Strana	Počet hlasů	Protikandidáti	Strana	Počet hlasů
Ilja Kašík	4K, US	39	Zuzana Domesová	ČSSD	25
Jan Letocha	4K, BEZ PP	39	Michal Hašek	ČSSD	24
Jiří Tomek	4K, DEU	36	Jan Šinogl	ČSSD	24
Rudolf Holz	4K, US	37	Jaroslava Baštařová	KSČM	23
Igor Poledňák	ODS	38	Augustin Forman	KSČM, BEZ PP	24
Milan Venclík	ODS	37	Vincencie Kaděrová	KSČM	24
Jaroslav Pospíšil	ODS	38	Ladislav Býček	KSČM	24

Zdroj: Zápis z prvního zasedání krajského zastupitelstva 2000

Na prvním zasedání zastupitelstva Brněnského kraje se také stanovil počet jeho uvolněných členů. Nově zvolený hejtman navrhl, aby se uvolněnými členy zastupitelstva stali hejtman a jeho 3 náměstci. Opoziční ČSSD podala ústy svého zastupitele Michala Haška pozměňovací návrh, aby byl tento počet rozšířen o předsedu kontrolního výboru. Tento post měl totiž obsadit právě kandidát opoziční ČSSD. Haškův návrh nebyl

zastupiteli přijat, když s ním souhlasilo pouze 10 z nich. Prošel tedy původní návrh hejtmána Juránka. Počet uvolněných členů zastupitelstva se ale v průběhu prvního funkčního období přece jen změnil. Na 7. jednání zastupitelstva byl předložen návrh, aby ke stávajícím 4 uvolněným radním přibylo dalších 8 zastupitelů. Jmenovitě mělo jít o radní Kašíka, Poledňáka, Pospíšila, Holze, Venclíka a Tomka. K nim přibyli také předsedové kontrolního a finančního výboru, o kterých se zmíním níže. Tato úprava byla zastupitelstvem přijata, tudíž od 1. ledna roku 2002 měl kraj celkem 12 uvolněných členů zastupitelstva. Radní Jan Lenocho ze Čtyřkoalice byl jediným členem rady, který zůstal neuvolněn. Vykonával totiž zároveň post starosty Kyjova.

První zasedání nově zvoleného zastupitelstva v rámci druhého funkčního období se uskutečnilo 16. prosince 2004.⁸¹ Řízení jednání se ujal opět nejstarší zastupitel, kterým byl komunista Ludvík Hekrle. Podobně jako po prvních volbách, také na prvním jednání zastupitelstva byl zvolen hejtman, jeho náměstci a radní, ale obnoveny byly také některé výbory zastupitelstva. Hejtmanem kraje byl 54 hlasy zvolen Stanislav Juránek, na rozdíl od roku 2000 neměl žádného protikandidáta. Následně se volili náměstci hejtmána a ostatní radní. Pro přehlednost opět uvádím průběh volby v následujících tabulkách. Během prvního jednání se stanovil také počet uvolněných členů zastupitelstva. Těmi se stali všichni členové rady, ale také předseda kontrolního a finančního výboru. Hejtman Juránek k této volbě uvedl, že „je to praxe, která se již v minulém období osvědčila. Radní se stali jakýmsi krajskými ministry, kteří mají na starosti svůj resort. My jsme zaměstnali lidi, kteří rozumějí své věci, svému oboru a výsledek byl jednoznačně kladný.“⁸²

Tabulka 14 - Volba náměstků hejtmána a radních při prvním zasedání krajského zastupitelstva v roce 2004

VOLBA 1. NÁMĚSTKA HEJTMANA 2004		
	Vítěz	Protikandidát
Jméno kandidáta	Milan Venclík	-
Strana	ODS	-
Počet hlasů	44	-

⁸¹ Zápis z prvního zasedání zastupitelstva kraje po volbách 2004 je umístěn na <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=1243&TypeID=2>.

VOLBA 2. NÁMĚSTKA HEJTMANA 2004		
	Vítěz	Protikandidát
Jméno kandidáta	Václav Horák	-
Strana	KDU-ČSL	-
Počet hlasů	41	-

VOLBA 3. NÁMĚSTKA HEJTMANA 2004		
	Vítěz	Protikandidát
Jméno kandidáta	Igor Poledňák	Jan Procházka
Strana	ODS	KSČM
Počet hlasů	42	12

VOLBA KRAJSKÉ RADY PO VOLBÁCH 2004					
Zvolení členové	Strana	Počet hlasů	Protikandidáti	Strana	Počet hlasů
František Adamec	KDU-ČSL	37	Vojtěch Adam	KSČM	12
Jaroslav Pospíšil	ODS	44	Pavel Březa	KSČM	14
Lubomír Šmíd	KDU-ČSL	46	-	-	-
Miloš Šifalda	ODS	39	-	-	-
Jan Letocha	BEZ PP	49	-	-	-
Anna Procházková	ODS	43	-	-	-
Marie Cacková	KDU-ČSL	52	-	-	-

Zdroj: Zápis z prvního zasedání krajského zastupitelstva 2004

Během obou funkčních období došlo ke změně na postech zastupitelů, když někteří z nich rezignovali. V letech 2000 – 2004 šlo například o sociálního demokrata Jiřího Václavka, který rezignoval po zvolení poslancem apod. Ve druhém funkčním období, tedy v letech 2004 – 2008 došlo pouze ke 2 změnám, a sice pouze u ODS. Na své posty rezignovali zastupitelé Petr Fridrich a Igor Poledňák, kteří byli nahrazeni Andreou Řiřicovou a Václavem Košackým. Fridrich, který se stal také předsedou finančního výboru, rezignoval kvůli obvinění z krádeže parfému, Poledňák rezignoval nejdříve na post radního a poté i na post zastupitele kvůli vítězství ve výběrovém řízení na post ředitele Úřadu práce Brno-venkov.

Jak již bylo uvedeno výše, zastupitelstvo může zřídit jako své iniciativní a kontrolní orgány výbory. Pro první funkční období (2000 - 2004) bylo krajským zastupitelstvem zřízeno celkem 6 výborů. Kromě povinně zřizovaného výboru kontrolního, finančního a výboru pro výchovu, vzdělání a zaměstnanost, byl zřízen také v zákoně uvedený výbor

⁸² Šaradín, Pavel (ed.): *Krajské volby v České republice*, 1. vydání, Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, 259 str. ISBN 80-244-1555-0, str. 91.

pro národnostní menšiny. Ten je zřizován tam, kde se podle posledního sčítání lidu hlásí více jak 5% obyvatel k jiné než české národnosti. Výbor byl ustaven na základě sčítání lidu z roku 1991, kdy se v tehdejší Brněnské kraji hlásilo k moravské národnosti 59% obyvatel.⁸³ Zastupitelstvem kraje byly ustaveny také Výbor pro hospodářský rozvoj a dopravu a Výbor legislativní. Důvodem jejich vzniku byl fakt, že kraje představovaly zcela nové jednotky územní samosprávy a ani sami komunální politici přesně nevěděli, jaké budou mít přesné kompetence v souvislosti s rušením okresních úřadů. Proto vznikly i tyto 2 výše zmíněné výbory, které se měly orientovat na otázku hospodářství a legislativy.

Volba členů jednotlivých výborů proběhla také během prvního jednání zastupitelstva kraje. Předsedou finančního výboru byl zvolen Jan Vitula (4K, ODA), místopředsedy Milan Venclík (ODS) a Luděk Mikulecký (NpM). Finanční výbor měl 11 členů, z nichž 5 bylo zastupiteli za Čtyřkoalici, 3 za ODS a opoziční KSČM, ČSSD a NpM získali jedno křeslo. Post kontrolního výboru připadl opozici, jejím předsedou byl zvolen Václav Božek z ČSSD, místopředsedou se stal Antonín Filouš (4K, US). V kontrolním výboru působilo 9 zastupitelů – 3 ze Čtyřkoalice, 2 z ČSSD a KSČM a po jednom ODS a NpM. Předsedou výboru pro výchovu, vzdělávání zaměstnanost byl zvolen Petr Nezveda (4K, US) a dvěma místopředsedy Zdeněk Peša (NpM) a Jaroslav Pospíšil (ODS). Výbor měl 11 členů – 5 zastupitelů ze Čtyřkoalice, 3 z ODS, a po jednom z KSČM, ČSSD a NpM. Předsedkyní výboru pro národnostní menšiny se stala Marie Marková (ODS), místopředsedy pak Hana Ondrušková (4K, KDU-ČSL) a Lubor Šimeček (ODS). Tento výbor byl pouze sedmičlenný, když 3 zastupitelé byli ze Čtyřkoalice, 2 z ODS a po jednom z KSČM a ČSSD. Předsedou výboru pro hospodářský rozvoj a dopravu byl zvolen Dušan Jakoubek z ODS. Místopředsedy se stali Antonín Tesařík (4K, KDU-ČSL) a Martin Hovorka (4K, US). Výbor měl 11 členů – 4 ze Čtyřkoalice, 4 z ODS a po jednom z KSČM, ČSSD a NpM. Legislativní výbor byl zřízen až na 5. jednání zastupitelstva kraje. Jeho předsedkyní byla zvolena Marie Cacková (4K, KDU-ČSL), místopředsedkyní Marie Marková (ODS), výbor měl celkem 5 členů, každá strana byla zastoupena jedním zastupitelem.

⁸³ *Moravisté chtějí výbory pro národnostní menšiny*, MF Dnes, 8. listopadu 2000, str.9.

Tabulka 15 – Výbory zastupitelstva v letech 2000 – 2004

VÝBORY 2000 - 2004			
Výbor	Počet setkání	Datum prvního jednání	Předseda
Finanční	29x	15.1.2001	Jan Vítula (4K, ODA)
Pro hospodářský rozvoj a dopravu	35x	25.1.2001	Dušan Jakoubek (ODS)
Kontrolní	41x	15.2.2001	Václav Božek (ČSSD)
Legislativní	51x	24.10.2001	Marie Cacková (4K, KDU-ČSL)
Pro národní menšiny	39x	13.2.2001	Marie Marková (ODS)
Pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost	33x	8.3.2001	Petr Nezveda (4K, US)

Zdroj: Krajský úřad Jihomoravského kraje

Po volbách v roce 2004 byly zřízeny pouze 3 výbory: kontrolní výbor, finanční výbor a výbor pro výchovu, vzdělání a zaměstnanost. Ustavení výborů a volba jejich členů proběhla na prvním jednání nově zvoleného zastupitelstva dne 16. prosince 2004. Všechny 3 výbory mají 11 členů, zastupitelstvo se také usneslo, že každý výbor bude mít jednoho místopředsedu. Vedení kontrolního výboru je obsazeno opozičními zastupiteli. Předsedou byl zvolen sociální demokrat Václav Božek, místopředsedou komunistka Stanislava Navrkal. Z 11 členů obsadila opoziční ČSSD 3 křesla, komunisté také 3 křesla a Zelená pro Moravu 1 křeslo. Koaliční KDU-ČSL a ODS mají v kontrolním výboru po 2 zastupitelích. Zajímavostí je, že předseda kontrolního výboru Václav Božek je zván na každé jednání rady kraje. Předseda kontrolního výboru je uvolněným členem zastupitelstva. U zbylých dvou výborů je situace taková, že post předsedy finančního výboru obsadil občanský demokrat Jiří Kadrnka, který na tomto postu v polovině roku 2005 vystřídal svého stranického kolegu Petra Fridricha, který kvůli výše zmíněné aféře rezignoval jak na post předsedy výboru, tak na post zastupitele. Místopředsedou výboru je pak lidovec Pavel Prokop. Rozdělení křesel ve finančním výboru je následující: po 3 křeslech obsadili zastupitelé koaličních stran KDU-ČSL a ODS, 2 zastupitelé je zastoupena KSČM a ČSSD a jedním Zelená pro Moravu. Předseda finančního výboru je taktéž uvolněným členem zastupitelstva, stejně jako předseda kontrolního výboru. Křesla ve výboru pro výchovu, vzdělání a zaměstnanost jsou obsazena na základě stejného klíče jako v případě finančního výboru, předsedou byl zvolen lidovec Miloš Petřů, místopředsedou občanský demokrat Miloš Šifalda.

Tabulka 16 – Výbory zastupitelstva v letech 2004 – 2008

VÝBORY 2004 - 2008			
Výbor	Počet setkání	Datum prvního jednání	Předseda
Finanční	19x	18.1.2005	Petr Fridrich / Jiří Kadrnka (oba ODS)
Kontrolní	42x	19.1.2005	Václav Božek (ČSSD)
Pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost	22x	2.2.2005	Miloš Petrů (KDU-ČSL)

Zdroj: Krajský úřad Jihomoravského kraje

Při rozhovorech s vrcholnými krajskými politiky napříč politickým spektrem mi bylo sděleno, že řada materiálů, které se na zastupitelstvu projednávají je předem předjednána. Sám hejtman i náměstek hejtmána kraje uvedli, že je snaha najít pokud možno co nejširší shodu napříč politickým spektrem. Vztahy mezi koalicí a opozicí a naopak jsou korektní a slušné, neexistují větší spory ohledně projednávaných návrhů. Samozřejmě občas se vyskytnou problematické body, které jsou spíše ideologické či programové povahy, ale většinou se najde shoda. Koalice se snaží řešit i s opozicí celou řadu věcí, které nesouvisejí jen s jednáním zastupitelstva. Hejtman kraje také pořádá před jednáním zastupitelstva společný oběd pro předsedy všech klubů, aby byla předem známa stanoviska všech klubů a jejich případné výhrady k jednotlivým bodům. Korektní spolupráci mezi opozicí a koalicí dokazuje také zastoupení opozice v komisích rady nebo přítomnost předsedy kontrolního výboru, který je členem opoziční ČSSD, na jednáních rady. Důkazem vzájemné spolupráce je například hlasování o rozpočtu kraje na letošní rok 2008, který podpořila také opozice, až na zastupitele koalice Zelená pro Moravu.

8.2 Rada Jihomoravského kraje

Rada je výkonným orgánem kraje. Vzhledem k počtu obyvatel má rada Jihomoravského kraje celkem 11 členů. Na základě výsledků voleb vytvořila v roce 2000 radu vítězná Čtyřkoalice společně s ODS. Právě Čtyřkoalice vyhrála volby poměrně jasně (zisk 23 mandátů) a tak měla nárok na obsazení postu hejtmána. Navíc také nemohla vzniknout koalice, aniž by v ní byla zastoupena vítězná Čtyřkoalice. To platí zejména v té souvislosti, že žádná ze stran, které se dostaly do zastupitelstva, nechtěla na krajské úrovni otevřeně spolupracovat s komunisty. Možné koalice mohly vypadat následovně:

4K + ODS	38 mandátů
4K + ČSSD + NpM	37 mandátů
4K + ODS + ČSSD + NpM	52 mandátů
4K + ODS + ČSSD	47 mandátů
4K + ODS + NpM	43 mandátů

Zástupci Čtyřkoalice si tak mohli vybrat, s kým a za jakých podmínek vytvoří novou krajskou koalici. Její lídr Stanislav Juránek uvedl, že bude jednat se všemi stranami kromě komunistů, přičemž chtěl najít takové řešení, které by nebylo závislé na jediném hlasu. Jednotlivé úspěšné subjekty pak pro sebe chtěly získat pokud možno co největší vliv na rozhodování o krajských záležitostech. V úvahu tak připadala celá řada koaličních variant. Nejdříve jednali představitelé Čtyřkoalice s ODS, následně i s ČSSD, přičemž Ladislav Korbel uvedl, že její „nabídka byla zajímavější, ale protože s nimi nemůžeme získat nadpoloviční většinu, je nereálná. Museli bychom se obrátit i na Nestraniky, víc než dvoukoalici nechceme.“⁸⁴ Zmiňována byla velká koalice za účasti všech stran kromě výše uvedené KSČM, důvodem byly některé kvalitní osobnosti Nestraniků, které získaly mandáty zastupitelů. Velmi reálnou možností zůstávalo také vytvoření koalice s ČSSD a NpM. Posledně zmíněná varianta byla stále otevřená až do finálních rozhovorů o vytvoření koalice. Představy ODS ohledně budoucí krajské koalice se u jednotlivých politiků lišily. Například lídr strany František Polách se před volbami vyslovil pro koalici se Čtyřkoalicí a ČSSD, od této možnosti ale po volbách upustil. Zmíněnou velkou koalici naopak nepreferovali například Igor Poledňák s Milanem Venclíkem. Komunisté o žádné koalici neuvažovali a zastávali názor poměrného zastoupení všech stran v koalici na základě výsledků voleb. Postavili se proti politikaření v podobných orgánech a zdůrazňovali práci pro kraj.⁸⁵ Koaliční smlouva byla nakonec podepsána mezi Čtyřkoalicí a ODS dne 29. listopadu 2000. Vznik takové koalice posvětilo také hlasování čtyřkoaličního klubu zastupitelů⁸⁶ a rozhodnutí regionální rady ODS, která jednoznačně preferovala jednání o koalici se Čtyřkoalicí. Obě strany se na společném vládnutí v kraji domlouvaly přes 2 týdny, důvodem bylo složitější projednávání budoucího koaličního uspořádání v rámci Čtyřkoalice. Na základě koaliční smlouvy se měl hejtmanem stát logicky lídr vítězné Čtyřkoalice Stanislav Juránek a jeho 1. náměstkem pak občanský

⁸⁴ *Čtyřkoalice vytvoří zřejmě koalici s ODS*, MF Dnes, 15. listopadu 2000, Rubrika Jižní Morava.

⁸⁵ *Vítězem krajských voleb je Čtyřkoalice a Vítězem v kraji je Čtyřkoalice*, MF Dnes, 14. listopadu 2000, Rubrika Jižní Morava.

demokrat František Polách. V prvním funkčním období, tedy v letech 2000 – 2004 byla rada sestavena takovým způsobem, že 7 křesel obsadili zastupitelé za Čtyřkoalici (v poměru 3 křesla pro KDU-ČSL, 3 křesla pro US a 1 křeslo pro DEU) a 4 křesla pak zastupitelé za ODS. Podpisem smlouvy ale koaliční jednání neskončila. Do 12. prosince 2000 bylo potřeba uzavřít celou řadu dalších dohod, které se týkaly krajského zastupitelstva a úřadu. Šlo zejména o strukturu úřadu a počet uvolněných radních. Stanislav Juránek také zdůrazňoval nutnost vedení dalších jednání o spolupráci s ČSSD a NpM.⁸⁷

Tabulka 17 – Rada Jihomoravského kraje a oblast působnosti radních v letech 2000 – 2004

RADA JIHMORAVSKÉHO KRAJE V LETECH 2000 - 2004		
Radní	Politická příslušnost	Oblast působnosti
Stanislav Juránek	4K, KDU-ČSL	Hejtmán
František Polách	ODS	1. náměstek hejtmána, oblast dopravy a územního plánování
Antonín Kment	4K, US	Náměstek hejtmána, oblast školství, později záležitosti optimalizace sítě škol a rozvoj lidských zdrojů
Lubomír Šmíd	4K, KDU-ČSL	Náměstek hejtmána, zdravotnictví, sociální věci, finance, majetek a rozpočet kraje
Jan Letocha	4K, BEZ PP	Radní (nevolněný) pro oblast bydlení, komunálních služeb a kultury
Ilja Kašík	4K, US	Radní pro mezinárodní vztahy a cestovní ruch
Jiří Tomek	4K, US	Radní pro oblast průmyslu, obchodu, služeb a energetiky
Rudolf Holz	4K, DEU	Radní pro oblast sportu, dotací z EU a ze státního rozpočtu do rozvoje lidských zdrojů a do životního prostředí
Igor Poledňák	ODS	Radní pro oblast školství v záležitostech rozpočtu škol
Jaroslav Pospíšil	ODS	Radní pro oblast dopravy, dopravní obslužnosti a dotací do dopravní infrastruktury
Milan Venclík	ODS	Radní pro oblast regionálního rozvoje a přípravy výběrových řízení

Zdroj: Krajský úřad Jihomoravského kraje

Volby v roce 2004 vyhrála těsně KDU-ČSL. Lidovci, občanští demokraté a zastupitelé koalice Zelená pro Moravu deklarovali, že nebudou spolupracovat s komunisty. Nepřímou spolupráci s komunisty připustila pouze ČSSD. Ta byla ochotna spolupracovat s jakoukoliv demokratickou stranou. Za demokratickou stranu považovali, ústy lídra kandidátky Zuzany Domesové, také KSČM.⁸⁸ Možná koalice KSČM a ČSSD by ale byla vzhledem k výsledkům voleb menšinová, protože by se opírala pouze o 23 hlasů zastupitelů. Existovaly tak následující možné koalice:

⁸⁶ Čtyřkoalice chce mít v kraji koalici s ODS, MF Dnes, 23. listopadu 2000, Rubrika Jižní Morava.

⁸⁷ Zastupitelstvu kraje vládne v Brně Čtyřkoalice i s ODS, MF Dnes, 30. listopadu 2000, Rubrika Jižní Morava.

⁸⁸ S komunisty ne, slibují politici, MF Dnes, 4. listopadu 2004, Rubrika Brno a Jižní Morava.

KDU-ČSL + ODS	39 mandátů
KDU-ČSL + ODS + ČSSD	48 mandátů
KDU-ČSL + ODS + ZpM	42 mandátů
KDU-ČSL + ODS + ČSSD + ZpM	51 mandátů

Vzhledem k volebním výsledkům a ziskům jednotlivých stran existovaly pouze 4 většinové koaliční varianty, přičemž žádná koalice se nemohla obejít bez KDU-ČSL a ODS. „To dávalo těmto stranám velkou výhodu oproti ostatním subjektům. Vytvoření velké koalice bez účasti KSČM nebylo nutné, kraj se nenalézal v žádné krizové situaci, v níž by byla tato koalice odůvodněná. Navíc by podobná koalice byla velmi výhodná pro KSČM, která by se stala jedinou opoziční stranou, z čehož by mohla v budoucnu těžit. Varianta tříčlenné koalice, ať již s ČSSD či koalici ZpM, byla také bezdůvodná, protože obě vítězné strany mohly sestavit samy společnou koalici, která by byla pohodlně většinová. Výhodou dvoučlenné koalice ODS a KDU-ČSL by byl navíc nesporně fakt, že by pokračovala stejná koalice z uplynulého volebního období, nyní dokonce o tři mandáty silnější než ta předchozí.“⁸⁹ Krajské koalice s KDU-ČSL, popřípadě s nezávislymi, preferoval také předseda ODS Mirek Topolánek. I hejtman Stanislav Juránek prohlásil, že první jednání povedou lidovci s ODS, ale spíše než soupeření koalice s opozicí preferuje spolupráci lidí.⁹⁰ Lídr ODS Milan Venclík uvedl, že preferuje koalici s KDU-ČSL, a že čeká, až jeho stranu lidovci osloví. První rozhovory o vytvoření možné koalice mezi KDU-ČSL a ODS proběhly 9. listopadu 2004. „Stanislav Juránek jednání komentoval: ‚věnovali jsme se především těm programovým otázkám, ve kterých se naše názory odlišují, například dalšímu postupu ve školství. Dohodli jsme se na kompromisu, který bude vtělen do společného programového prohlášení.‘ O jménech do vedení kraje se dosud nehovořilo, ale obě strany se shodly, že budou plně v kompetencích stran. Žádná strana tím nechtěla zpochybňovat nominaci kandidátů svého partnera. Ani počet náměstků nebyl vyřešen. Jediným jménem, na kterém se strany shodly, byl Stanislav Juránek, který zůstane hejtmanem i pro příští volební období.“⁹¹ Problémem při koaličních jednáních byl počet náměstků hejtmana. Stanislav Juránek preferoval jednoho náměstka z každé strany, Milan Venclík pak model z minulého období, kdy byli náměstci 3. Venclík totiž dostal v rámci

⁸⁹ Šaradín, Pavel (ed.): *Krajské volby v České republice*, str. 87.

⁹⁰ *Boj o kraj vyhráli lidovci*, MF Dnes, 8. listopadu 2004, Rubrika Brno a Jižní Morava.

⁹¹ Šaradín, Pavel (ed.): *Krajské volby v České republice*, str. 89.

strany až čtvrtý nejvyšší počet preferenčních hlasů, a tak nebylo zřejmé, koho ODS na post náměstka nominuje. Koaliční smlouva byla na základě vyjednávání podepsána 19. listopadu 2004. Lidovci obsadili v radě 6 křesel, občanští demokraté křesel 5. Hejtman měl nakonec 3 náměstky. Programové prohlášení rada přijala 16. června 2005. V radě zasedlo 5 nových členů, z nichž byly 2 ženy, seznam radních uvádím v následující tabulce. Ke konci února 2008 došlo ke změně na postu radních. Dosavadní náměstek hejtmana Igor Poledňák (ODS) rezignoval na svůj post (na starost měl oblast meziregionálních vztahů).⁹² Novou náměstkyní hejtmana se počinaje 1. březnem 2008 stala radní Anna Procházková,⁹³ novým radním byl 36 hlasy zvolen Vít Blaha, který převzal po svém kolegovi Poledňákovi agendu meziregionálních vztahů.

Během rozhovorů s politiky koaličních stran mi bylo řečeno, že vzájemná spolupráce KDU-ČSL (v letech 2000 – 2004 Čtyřkoalice) a ODS funguje na profesionální, v podstatě bezproblémové, úrovni. Každá strana má samozřejmě své priority, které se v několika případech vzájemně liší. Každý by chtěl prosadit své návrhy a priority, ale je potřeba hledat i v radě kompromisní řešení některých otázek. Navíc, pokud se porovnají klíčové priority obou stran, tak mnoho konfliktních témat mezi oběma stranami nenajdeme.

⁹² Poledňák odstoupil z toho důvodu, že se stal ředitelem Úřadu práce Brno-venkov. V krajských volbách na podzim 2008 kandidovat nebude kvůli vnitrostranickým sporům. Jeho kolegové z kuřimské místní organizace ODS jej totiž nenominovali na kandidátku. Nutno také zmínit, že Poledňák kandidoval ve volbách v roce 2004 na 2. místě a získal nejvíc preferenčních hlasů ze všech občanských demokratů (zdroj: http://www.asociacekrajcu.cz/vismo5/dokumenty2.asp?id_org=450022&id=151914&query=igor+poled%C5%88%C3%A1k).

⁹³ Protikandidátem Procházkové byl Jiří Lůw, kterého navrhl Mojmir Vlašín (ZpM). Vlašín tento krok zdůvodnil mimo jiné tím, že Lůw již do zastupitelstva kandidovat nebude, a že má tedy poslední šanci, jak být zvolen. Procházková získala nakonec 41 hlasů, Lůw 8.

Tabulka 18 - Rada Jihomoravského kraje a oblast působnosti radních v letech 2004 – 2008

RADA JIHMORAVSKÉHO KRAJE V LETECH 2004 - 2008		
Radní	Politická příslušnost	Oblast působnosti
Stanislav Juránek	KDU-ČSL	Hejtmán
Milan Venclík	ODS	1. náměstek hejtmána, oblast cestovního ruchu a regionálního rozvoje
Václav Horák	KDU-ČSL	Náměstek hejtmána, oblast životního prostředí
Anna Procházková	ODS	Náměstkyně hejtmána, oblast územního plánování
František Adamec	KDU-ČSL	Radní pro oblast zdravotnictví
Marie Cacková	KDU-ČSL	Radní pro oblast sociálních věcí a legislativy
Jan Letocha	BEZ PP	Radní pro oblast rozvoje zemědělství a venkova a pro oblast kultury
Lubomír Šmíd	KDU-ČSL	Radní pro oblast majetku a školství v záležitostech koncepce a optimalizace
Jaroslav Pospíšil	ODS	Radní pro oblast dopravy
Vít Blaha	ODS	Radní pro oblast meziregionálních vztahů
Miloš Šifalda	ODS	Radní pro oblast školství v záležitostech zřizovateckých funkcí a pro oblast sportu a mládeže

Zdroj: Krajský úřad Jihomoravského kraje

Tabulka 19 – Shody a rozdíly v programech koaličních stran po volbách 2004

SHODY A ROZDÍLY V PROGRAMECH KOALIČNÍCH STRAN	
Programová shoda	Programové rozdíly
● Dokončení Integrovaného dopravního systému pro celý kraj	● Privatizace "nepotřebného majetku kraje"
● Výstavba dálnic a městských obchvatů	● Program rozvoje venkova
● Budování cyklostesek	● Role kraje v zemědělství
● Podpora přesunu hlavního brněnského nádraží	● Privatizace zdravotních zařízení
● Rozvoj brněnského letiště	● Způsob financování školství
● Podpora malého středního podnikání	
● Podpora ekologické výchovy	
● Projekt čistá Svatka	
● Rozvoj regionálních nemocnic	
● Využívání strukturálních fondů EU	
● Podpora sportovních a kulturních aktivit kraje	

Zdroj: Šaradín, Pavel (ed.): *Krajské volby v České republice*, str. 88

Obecně se rada schází podle potřeby, nicméně od 20. ledna 2005 se schází každý týden ve čtvrtek od 8:30 hod. Schůze rady nejsou, na rozdíl od zastupitelstva, veřejnosti přístupné. Výstupy z jednání rady jsou prezentovány vždy v pátek na tiskové konferenci. Průběh jednání rady, hlasování a další záležitosti s ní související upravuje, podobně jako

v případě krajského zastupitelstva, jednací řád Rady Jihomoravského kraje. Ten se skládá celkem ze 16 článků.⁹⁴ Přípravu jednání rady organizuje hejtman, který stanoví dobu a místo schůze a má také odpovědnost za zpracování a předložení odborných podkladů. Navržený pořad schůze se všemi relevantními materiály musí být doručen všem členům rady před konáním její schůze. Odborné podklady radě mohou předkládat členové rady, ředitel Krajského úřadu Jihomoravského kraje (který se schůzí rady pravidelně účastní s hlasem poradním) a členové zastupitelstva. I když jsou jednání rady neveřejná, jak jsem uvedl výše, přece jen jsou na ně zvány ty osoby, jejichž přítomnost je nutná vzhledem k projednávaným záležitostem. Každý z 11 členů rady je povinen se účastnit jejich jednání, jinak se musí omluvit hejtmanovi s uvedením důvodu.

Program schůze rady navrhuje hejtman, přičemž na schůzích se jedná jen o věcech, které byly dány na program a o návrzích s jejichž zařazením rada vyslovila souhlas. Předsedající, kterým je zpravidla hejtman, sdělí při zahájení jednání návrh programu, načež se o něm, jeho doplnění nebo námitkách, hlasuje. Jednání může začít, pokud je přítomna nadpoloviční většina členů rady. Po úvodní formální proceduře trvající přibližně 20 až 30 minut následuje projednávání bodů zařazených na program schůze. Ty uvádí její předkladatel nebo zpracovatel, po jeho vystoupení následuje rozprava o diskutovaném bodu, právo vyjádřit se k projednávaným věcem má každý člen rady. Členové rady také mohou k jednotlivým projednávaným bodům podávat pozměňovací nebo doplňovací návrhy usnesení. Usnesením rady se ukládají úkoly členům rady, komisím rady, řediteli krajského úřadu, odborům úřadu a také dalším zainteresovaným subjektům. Stejně tak obsahují usnesení návrhy určené k projednávání v zastupitelstvu kraje.

O každém návrhu rada rozhoduje hlasováním, hlasovat o projednávaných bodech mohou pouze členové rady. Pokud byly k danému návrhu usnesení předloženy nějaké protinávry nebo pozměňovací návrhy, hlasuje se nejdříve o nich a to v opačném pořadí, než v jakém byly podány. Pokud žádný protinávrh či pozměňovací návrh není přijat, hlasují radní o základním návrhu usnesení. Jakmile je jedna varianta usnesení schválena, ostatní varianty jsou považovány logicky za nepřijaté. Důležité je zmínit, že rada hlasuje o usneseních zpravidla až po odchodu hostů, jejichž přítomnost na jednání je potřebná v rámci projednávaných záležitostí. Radní hlasují veřejně zvednutím ruky a to v pořadí pro

⁹⁴ V této podkapitole vycházím především z Jednacího řádu Rady Jihomoravského kraje, převážná většina informací v textu vychází právě přímo z tohoto textu. Jednací řád je umístěn na stránkách kraje (<http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=1661&TypeID=1>), pro potřeby práce byl stažen dne 13. května 2008. Dalšími zdroji při zpracovávání kapitoly jsou informace, které jsem obdržel při osobních rozhovorech s vrcholnými krajskými politiky.

návrh, proti návrhu a zdržel se hlasování. Předsedající následně vyhlásí výsledky hlasování s tím, že sdělí kolik členů rady hlasovalo pro, proti, popřípadě se zdrželo. Usnesení je platné tehdy, pokud jej odsouhlasí nadpoloviční většina všech členů rady.

Průběh schůze a usnesení dokládá ověřený zápis. Součástí zápisu je podepsaná prezenční listina, návrhy a dotazy podané během schůze a přílohy na něž usnesení odkazují. Takovýto zápis se zašle nejen všem členům rady, ale také dalším určeným osobám, orgánům, zařízením či ostatním subjektům, kterých se dané usnesení týká. Zabezpečení a kontrolu přijatých usnesení provádí samozřejmě rada, dále hejtman, jeho náměstek či další pověřený člen rady, ředitel krajského úřadu.⁹⁵

Podle zákona o krajích rada může zřídit jako své poradní a iniciativní orgány komise, které jsou ze své činnosti odpovědný právě radě. Rada samotná jmenuje předsedu komise, jednoho až dva místopředsedy a ostatní členy komise. Jednání komisí jsou neveřejná a řídí se vlastními jednacími řády, které schválí rada a obecně v nich upraví podrobnosti ohledně jejich jednání. Po volbách v roce 2000 rada kraje ustavila celkem 12 komisí.

Tabulka 20 – Komise rady v letech 2000 – 2004

KOMISE 2000 - 2004			
Název komise	Počet schůzí	Datum prvního jednání	Předseda
dopravy	38x	7.6.2001	Jaroslav Pospíšil (ODS)
energetická	18x	7.9.2001	Jiří Tomek (4K, US)
finanční a majetková	24x	19.6.2001	Ladislav Korbel (4K, US)
kulturní	21x	18.9.2002	Lydie Filipová (4K, US)
legislativní	24x	22.8.2001	Marie Cacková (4K, KDU-ČSL)
pro meziregionální vztahy	30x	26.6.2001	Rudolf Holz (4K, DEU)
pro regionální rozvoj	28x	22.6.2001	Milan Venclík (ODS)
sportovní	19x	25.6.2002	Jiří Galamboš (4K, DEU)
sociální a zdravotní	31x	12.6.2001	Lubor Šimeček (ODS)
pro výchovu a vzdělání	53x	16.8.2001	Zdeněk Peša (NpM)
životního prostředí	34x	31.7.2001	Martin Hovorka (4K, US)
pro rozvoj zemědělství a venkova	22x	18.9.2002	Jiří Bělehrádek (4K, KDU-ČSL)

Zdroj: Krajský úřad Jihomoravského kraje

Pro druhé funkční období rada ustavila, stejně jako v předešlých čtyřech letech, 12 komisí s obdobným zaměřením. V komisích rady v Jihomoravském kraji jsou zastoupeni

⁹⁵ Pouze ve vztahu k pracovníkům krajského úřadu, do jejichž pracovní náplně spadá usnesení svým obsahem nebo se jim v usnesení ukládají úkoly

zastupitelé napříč politickým spektrem, tedy jak zastupitelé z řad koaličních stran, tak ze stran opozičních. I když je v komisích zastoupeno širší politické spektrum, tak v komisích probíhá v převážné většině věcná debata nad projednávanými body. Většina komisí má 11 členů, ale u některých tento počet neplatí. Klíč pro obsazování postů v jednotlivých komisích je následující: koaliční KDU-ČSL a ODS mají v komisích 4, respektive 3 členy, ČSSD 2, KSČM jednoho a Zelená pro Moravu taktéž jednoho zástupce. Na základě koaliční smlouvy pak ta strana, která má radního pro určitou oblast, nemá předsedu příslušné komise, ale až jejího místopředsedu. Nominace jednotlivých členů komisí probíhá takovým způsobem, že samotné politické strany delegují do komisí buď zastupitele, straníky či jiné osoby, přičemž tyto osoby nemusí mít politickou příslušnost nějakého stranického subjektu. Při ustavování komisí probíhá poměrně značný zájem o obsazování postů v nich, posty se mohou obsazovat také na základě rovnoměrného zastoupení členů politických stran podle jednotlivých okresů kraje. Rada kraje jmenuje předsedu a místopředsedu/y komisí a následně schválí členy komisí. Obecně se komise schází podle potřeby, některé jednou za měsíc, jiné častěji nebo se naopak scházejí výjimečně. Komise jsou důležité v rámci práce orgánů kraje. Nejčastěji připraví příslušný odbor krajského úřadu materiály, které jsou následně projednány v komisi, která má agendu zpracovaného podkladového materiálu ve své kompetenci. Po projednání v komisi materiál putuje do rady, kde se o něm vede další debata, následně je projednán v zastupitelstvu kraje. Každá komise má svůj vlastní jednací řád a usnesení přijatá na jejích jednáních jsou umístěna například na internetových stránkách kraje včetně výsledků hlasování o daném usnesení. Pro usnášeníschopnost komise je potřebná nadpoloviční většina jejích členů. Stanoviska komisí jsou pro radu pouze doporučující, nemusí se jimi tedy při svých jednáních řídit.

Tabulka 21 – Komise rady v letech 2004 – 2008

KOMISE 2004 - 2008			
Název komise	Počet schůzí	Datum prvního jednání	Předseda
finanční a majetková	30x	20.1.2005	Pavel Prokop (KDU-ČSL)
životního prostředí	38x	26.1.2005	Vladimír Šmerda (ODS)
pro rozvoj venkova	36x	26.1.2005	Rostislav Košťál (ODS)
sociální	7x	21.1.2005	Jan Králík (ODS)
pro meziregionální vztahy	35x	1.2.2005	David Macek (KDU-ČSL)
pro výchovu a vzdělání	33x	20.1.2005	Igor Fučík (ODS)
dopravy a územního plánování	36x	20.1.2005	Alois Vybíral (KDU-ČSL)
kulturní	35x	20.1.2005	Ilona Sokolová (ODS)
sportovní	22x	20.1.2005	Jan Husák (KDU-ČSL)
regionálního rozvoje	39x	25.1.2005	Jiří Bělehrádek (KDU-ČSL)
zdravotní	34x	24.1.2005	Lubor Šimeček (ODS)
legislativní	42x	21.1.2005	Marie Cacková (KDU-ČSL)

Zdroj: Krajský úřad Jihomoravského kraje (počet schůzí komisí je ke konci června 2008)

8.3 Hejtman Jihomoravského kraje

Bližší informace o postavení hejtmána v rámci krajského zřízení, o jeho povinnostech apod. jsem zmínil výše v kapitole věnované obecně krajským orgánům. V této podkapitole se tak chci ve vší stručnosti zaměřit na představení hejtmána kraje a na jeho obvyklý pracovní den. Tato podkapitola může působit trochu odlehčujícím dojmem, přesto si myslím, že není od věci zde uvést více specifických informací k jihomoravskému hejtmanovi.

Hejtmanem Jihomoravského kraje je druhé funkční období Stanislav Juránek z KDU-ČSL. Juránek je jediným hejtmanem, který svoji funkci vykonává po obě funkční období a přitom není členem ODS. Juránek se narodil v roce 1956, vystudoval lesní inženýrství na Mendelově zemědělské a lesnické univerzitě v Brně. Členem KDU-ČSL se stal v roce 1995, v letech 1995 – 1996 byl tajemníkem okresní organizace strany Brno-město. V letech 1994 – 1996 působil jako radní městské části Brno-Židenice, v letech 1997 – 2001 byl jejím starostou. V letech 1998 – 2000 působil také jako radní města Brna. 20. prosince 2000 byl zvolen hejtmanem tehdy ještě Brněnského kraje, svůj mandát obhájil ve volbách o čtyři roky později, na základě jejichž výsledků byl opět zvolen hejtmanem Jihomoravského kraje. Juránek je předsedou Krajského výboru KDU-ČSL, v prosinci 2006 byl na brněnském sjezdu zvolen místopředsedou strany a v prosinci 2007 byl zvolen lídrem kandidátky KDU-ČSL do krajských voleb v roce 2008, ve kterých bude obhajovat svůj

mandát. Juránek je ženatý, má 3 děti. K jeho koníčkům patří zejména sport (běh a lehká atletika).⁹⁶

Pracovní den hejtmána Jihomoravského kraje vypadá zhruba následovně:

6:00	budíček a snídane,
cca 7:30 – 9:30	úřední jednání,
9:30 – 10:00	příprava na tiskovou konferenci,
10:00 – 11:00	tiskové konference,
11:00 – 12:30	operativa – podpisy, dopisy, telefonáty, studium materiálů apod.,
cca 12:30 – 13:30	oběd,
13:30 – 17:00	úřední jednání a setkání s občany,
cca 17:00 – 20:00	zahajování kulturních akcí, pracovní večere apod.,
cca 21:00	příchod domů. ⁹⁷

8.4 Krajský úřad Jihomoravského kraje

Obecně o fungování krajských úřadů je pojednáno výše. V této podkapitole se budu věnovat Krajskému úřadu Jihomoravského kraje.⁹⁸ Shrňme tedy alespoň několik základních údajů. Kraj plní ty úkoly, které mu byly v rámci samostatné působnosti uloženy radou a také napomáhá činnosti výborů zastupitelstva a komisí rady. Vykonává přenesenou působnost s výjimkou věcí, které jsou zákonem svěřeny zastupitelstvu a radě nebo zvláštnímu orgánu. Kontroluje také v souladu s příslušnými zákony činnost orgánů obcí při výkonu přenesené působnosti. Krajské úřady se dělí na odbory, které se dále člení na jednotlivá oddělení. Hlavní sídlo krajského úřadu je v historické budově tzv. Nového zemského domu na Žerotínově náměstí⁹⁹ v centru města Brna. Kromě této budovy si kraj pronajímá prostory na ulici Mezírka a dokončuje rekonstrukci budovy na ulici Cejl, kde vzniká školící a administrativní centrum kraje. Je také zpracována Vize Krajského úřadu

⁹⁶ Zdroje: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=1593&TypeID=1> a <http://www.juranek.cz>.

⁹⁷ Převzato z <http://www.juranek.cz>.

⁹⁸ Většina uvedených informací je převzata přímo z internetových stránek kraje (www.kr-jihomoravsky.cz), dále z různých informačních a propagačních materiálů kraje. Vycházím také z podkladů a informací, které jsem obdržel přímo od zaměstnanců různých odborů kraje.

⁹⁹ Historická budova Krajského úřadu Jihomoravského kraje na Žerotínově náměstí je směsicí několika stavebních slohů, zejména tedy historismu a secese. Jde o Nový zemský dům vybudovaný Markrabstvím moravským, který byl do provozu uveden v roce 1907. Budova je součástí tzv. okružní třídy, která byla v Brně vybudována na přelomu 19. a 20. století na místě volného prostoru vzniklého postupným bouráním hradeb. Objekt od svého vzniku sloužil pro potřeby veřejné správy, v období komunistického režimu zde

Jihomoravského kraje a Kodex etiky zaměstnanců Jihomoravského kraje.¹⁰⁰ V čele krajského úřadu stojí jeho ředitel, kterým je od roku 2000 Ing. Bc. Jiří Crha.¹⁰¹ Po prvních volbách do krajských zastupitelstev nastala debata, kdo se ředitelem úřadu stane. Nakonec došlo k akceptování návrhu ODS. Ta podpořila právě Crhu (ODS), který byl i tak favoritem na obsazení tohoto postu, nicméně některé strany dávaly přednost nestraníkům. Nestraníci pro Moravu přišli se jménem Radovana Novotného, bývalého tajemníka městské části Brno-střed. Pro ČSSD byla důležitá otázka odbornosti, ale o žádných konkrétních jménech kandidátů nejednali, stejně tak ani KSČM neměla tip na kandidáta ředitele úřadu.¹⁰² Samotný Krajský úřad Jihomoravského kraje se dělí celkem na 17 odborů a některé další útvary (Útvar interního auditu a Krajský živnostenský úřad). Na úřadě pracovalo ke konci roku 2007 celkem 602 zaměstnanců, tabulkový počet míst je celkem 618. Tento počet je ale několikanásobně vyšší, než jaké byly původní představy některých vrcholných krajských politiků. Původně se uvažovalo, že na úřadě bude pracovat kolem 240 zaměstnanců, Čtyřkoalice a ČSSD dokonce prosazovali maximálně 200 zaměstnanců, i když samotný hejtman Juránek nedokázal odhadnout přesné číslo, stejně jako Nestraníci pro Moravu. Krajský úřad zpočátku nabíral zaměstnance postupně. V první fázi se přijalo 70 osob, ale nebylo zcela jasné, na jakou cifru se počet zaměstnanců přesně vyšplhá.

Organizační řád kraje je k dispozici na jeho internetových stránkách.¹⁰³ Nyní se zaměřím na bližší popsání kompetencí jednotlivých odborů krajského úřadu.¹⁰⁴

Odbor kancelář hejtmána – zejména organizuje tiskové konference a seznamuje veřejnost s rozhodnutím orgánů kraje, realizuje projekt rodinné pasy,¹⁰⁵ dále zabezpečuje úkoly v oblasti krizového řízení včetně metodické pomoci obcím v oblasti krizového

bylo sídlo jihomoravského krajského národního výboru. Od roku 2000 sídlo Krajského úřadu Jihomoravského kraje.

¹⁰⁰ Viz <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=17&TypeID=1>. Na odboru kanceláře ředitele (zajišťuje oblast personalistiky, infrastruktury a pracovního prostředí) a na odboru regionálního rozvoje (zaměřen na oblast dotací z EU, z rozpočtu kraje, podporu cestovního ruchu, rozvoj zemědělství a venkova a na podporu malých a středních podnikatelů apod.) byl zaveden systém řízení jakosti odpovídající požadavkům ČSN EN ISO 9001:2001. Certifikát, který potvrzuje, že úřad má zaveden a udržován tento systém převzal ředitel krajského úřadu 20. prosince 2007.

¹⁰¹ Jiří Crha se narodil v roce 1960, vystudoval elektrotechnickou fakultu VUT v Brně a Ekonomicko-správní fakultu Masarykovy univerzity. V letech 1995 – 2001 působil jako přednosta Okresního úřadu Blansko. Crha je rozvedený, má dvě děti. (zdroj: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=34&TypeID=1>).

¹⁰² *Krajský úřad: hra o ředitele*, MF Dnes, 30. října 2000, Rubrika Jižní Morava.

¹⁰³ Viz <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=40234&TypeID=1>.

¹⁰⁴ Níže uváděné informace o jednotlivých odborech vycházejí přímo z internetové prezentace kraje (<http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=40234&TypeID=1>), z Výroční zprávy kraje 2007 a z informačních tabulí odborů úřadu, které jsou umístěny v prostorách Krajského úřadu Jihomoravského kraje.

¹⁰⁵ K rodinným pasům blíže viz www.rodinnepasy.cz

řízení, zajišťuje servis pro hejtmána Jihomoravského kraje, zodpovídá za agendu související s Cenou Jihomoravského kraje včetně zajištění oficiálního předání tohoto ocenění nebo zabezpečuje podklady pro rozhodování o souhlasu s užitím znaku a praporu Jihomoravského kraje. V rámci odboru působí 3 oddělení – oddělení krizového řízení a obrany, oddělení administrativních činností a oddělení informací a styku s veřejností. Odbor má celkem 18 zaměstnanců, tabulkový počet pracovních míst je 21.

Odbor kancelář ředitele¹⁰⁶ - zabezpečuje personální správu na úřadě především organizační vztahy, personální agendu, odměňování, vzdělávání a rozvoj zaměstnanců. Dále zabezpečuje agendu výběrových řízení a hodnocení zaměstnanců, zajišťuje pořízení majetku sloužícího potřebám krajského úřadu, jeho správu, evidenci a pojištění. Odbor také zajišťuje podatelnu a spisovou službu krajského úřadu a provoz telefonní ústředny úřadu, poskytuje informační službu pro potřeby občanů a organizací nebo zabezpečuje podmínky pro činnost orgánů kraje. Odbor má 2 oddělení (oddělení personálních věcí a vzdělávání a oddělení hospodářské správy). Na odboru je zaměstnáno celkem 62 osob na plný a jedna osoba na částečný úvazek. Tabulkový počet míst je 63 a jeden zaměstnanec na částečný úvazek.

Odbor vnějších vztahů – představuje jeden z důležitých odborů v rámci prezentace kraje navenek. Odpovídá za vnější a zahraniční styky kraje, připravuje celkovou koncepci jejich rozvoje, zajišťuje přijímání zahraničních návštěv, organizuje mezinárodní konference a setkání v tuzemsku i zahraničí. Zajišťuje účast kraje na programech vyhlášených a podporovaných Evropskou unií, případně jinými mezinárodními organizacemi pro mezinárodní spolupráci krajů. Odbor připravuje a realizuje také společenské tuzemské aktivity pořádané Jihomoravským krajem, vytváří, organizuje a realizuje projekty spolupráce v rámci meziregionálních vztahů, zajišťuje propagační materiály a předměty pro využití v rámci meziregionální spolupráce. Celkově se podílí na popularizaci, prezentaci a medializaci kraje, ale také plní úkoly související s výkonem funkcí hejtmána, náměstků hejtmána a uvolněných členů krajského zastupitelstva. Odbor se člení na dvě oddělení, na oddělení administrativních činností uvolněných členů zastupitelstva a oddělení vnějších vztahů a zahraniční spolupráce. V rámci odboru pracuje celkem 23 osob, tabulkový počet pracovních míst je 24.

¹⁰⁶ Strategickými dokumenty odboru je Vize Krajského úřadu Jihomoravského kraje a Kodex etiky zaměstnanců Jihomoravského kraje

Odbor informatiky¹⁰⁷ - spravuje informační systém kraje řídí vlastní certifikační autoritu, spravuje webové stránky kraje, zajišťuje bezpečnost informačních systémů a elektronické komunikace, poskytuje podporu pro přípravu evropských projektů, zajišťuje počítačové vzdělávání pro zaměstnance úřadu i veřejné správy ve vlastní učebně. V rámci odboru působí oddělení správy serverů a sítě a oddělení uživatelské podpory. Odbor zaměstnává 13 osob, což je také přesný tabulkový počet.

Odbor ekonomický¹⁰⁸ - velice důležitý je vzhledem k financím právě tento ekonomický odbor. Celkově zabezpečuje hospodaření Jihomoravského kraje, to znamená, že zpracovává jeho rozpočet na příslušný kalendářní rok, rozpočtový výhled na tříleté období a závěrečný účet za předcházející kalendářní rok. Odbor také komplexně vede účetnictví o vlastním hospodaření kraje, sestavuje účetní závěrku, zabezpečuje platební styk s peněžními ústavami, realizaci úvěrového financování, použití zdrojů fondů Evropské unie, vymáhání pohledávek kraje. Dále sumarizuje účetní a finanční výkazy všech obcí, dobrovolných svazků obcí a příspěvkových organizací na území kraje, zasílá dotace ze státního rozpočtu obcím na území kraje, poskytuje rozsáhlou metodickou činnost v oblasti rozpočtu, účetnictví a financování obecně obcím a příspěvkovým organizacím na území kraje. Odbor má 3 oddělení. Jsou jimi oddělení účetnictví, oddělení rozpočtu a financování, oddělení financování obcí. Ekonomický odbor má 41 zaměstnanců, stejný je také tabulkový počet.

Odbor majetkový - zajišťuje vypořádání majetkoprávních vztahů k nemovitému majetku ve vlastnictví kraje včetně majetkoprávní přípravy pro investiční akce financované krajem i EU. Předkládá orgánům kraje k rozhodnutí návrhy na nakládání s nemovitým majetkem kraje. Eviduje veškerý nemovitý majetek ve vlastnictví kraje včetně všech právních vztahů a jejich změn souvisejících s majetkem. Rovněž vede evidenci nemovitého majetku, který je ve vlastnictví tzv. třetích osob a je na základě smluvních vztahů užíván některou z příspěvkových organizací zřizovaných krajem. Zabezpečuje zájmy kraje jako vlastníka nemovitého majetku v územních a stavebních řízeních na celém území kraje. Vzhledem k náplni odboru v jeho rámci působí 2 oddělení (oddělení majetkoprávní a oddělení správy a evidence majetku). Počet zaměstnanců je 18, stejný je také tabulkový počet.

¹⁰⁷ Strategickým dokumentem odboru je projekt Vysokorychlostní internet pro obce Jihomoravského kraje.

¹⁰⁸ Strategickými dokumenty odboru jsou Rozpočtový výhled Jihomoravského kraje, Závěrečné účty kraje za uplynulá období včetně účetních výkazů, schválený rozpočet kraje na daný rok a čtvrtletní informace o vývoji rozpočtu kraje na daný rok.

Odbor regionálního rozvoje¹⁰⁹ – představuje další poměrně důležitý odbor, zejména vzhledem k čerpání finančních prostředků z fondů Evropské unie. Obecně tedy odbor metodicky vede a koordinuje oblast finančních podpor z evropských finančních zdrojů pro projekty navrhované krajem, zajišťuje konzultační a poradenskou činnost při přípravě a realizaci projektů spolufinancovaných ze strukturálních fondů EU, administruje grantová schémata v rámci operačních programů strukturálních fondů Evropské unie. Kromě výše zmíněného také zabezpečuje prezentace Jihomoravského kraje na odborných veletrzích cestovního ruchu a na veletrzích nemovitostí v ČR i v zahraničí, propaguje ekonomiku a prostředí Jihomoravského kraje pro významné zahraniční i domácí investory, vydává propagační materiály a vede webové stránky o hospodářství a ekonomice a podpoře cestovního ruchu Jihomoravského kraje, organizuje obchodní mise pro podnikatele, administruje dotační programy na podporu rozvoje venkova a zemědělství, zajišťuje a koordinuje vypracování dlouhodobých strategií hospodářského a sociálního rozvoje Jihomoravského kraje. Odbor zpracovává podklady vedoucí k obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou. Odbor má 5 oddělení. Jsou jimi oddělení strategického rozvoje, oddělení rozvojových programů, oddělení cestovního ruchu, oddělení rozvoje venkova a zemědělství a v neposlední řadě také důležité oddělení evropských dotací. V rámci odboru působí 43 zaměstnanců, tabulkový počet je 45.

Odbor životního prostředí¹¹⁰ - obecně zajišťuje v rámci své činnosti jak výkon samostatné, tak i přenesené působnosti v oblasti ochrany životního prostředí. Zajišťuje také výkon státní správy na úseku odpadového hospodářství, ochrany ovzduší, nakládání s chemickými látkami a přípravky, prevence závažných havárií, ochrany nerostného bohatství, realizuje posuzování vlivu záměrů a koncepcí na životní prostředí. Odbor má na starosti vodní hospodářství. Důležité je, že odbor je i povodňovým orgánem a řeší problematiku povodní a protipovodňové ochrany. Je také orgánem státní správy na úseku

¹⁰⁹ Strategickými dokumenty odboru jsou Program rozvoje Jihomoravského kraje, Strategie rozvoje kraje, Strategie rozvoje lidských zdrojů kraje, Strategie rozvoje hospodářství, Průzkum zaměstnanosti v kraji, Územně energetická koncepce, Strategie rozvoje hospodářství Jihomoravského kraje v odvětví zemědělství, zpracovatelský a potravinářský průmysl, Koncepce rozvoje vinařství, Koncepce rozvoje ovocnictví v kraji, Regionální inovační strategie, Vyhodnocení lokalit pro rozvoj lázeňství a dalších léčebných terapií v kraji, Marketingová studie „Jižní Morava na ruském trhu“ a Program rozvoje cestovního ruchu v kraji na období 2007 – 2013.

¹¹⁰ Mezi strategické dokumenty odboru patří Plán odpadového hospodářství Jihomoravského kraje, Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Jihomoravského kraje na léta 2006 – 2010, Koncepce ochrany přírody Jihomoravského kraje, Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Jihomoravského kraje, Větrná eroze půdy v Jihomoravském kraji a návrh jejího řešení, Integrovaný program ke zlepšení kvality ovzduší Jihomoravského kraje, Integrovaný krajský program snižování emisí tuhých znečišťujících látek, oxidu siřičitého, oxidů dusíku, těžkých organických látek, amoniaku, oxidu uhelnatého, benzenu, olova, kadmia, niklu, arsenu, rtuti a polycyklických aromatických uhlovodíků Jihomoravského kraje.

ochrany přírody a krajiny, vyhláší zvláště chráněná území v kategorii přírodního parku, přírodní památky a přírodní rezervace a zajišťuje péči o tato území. Také eviduje a řeší agendu stížností, podnětů a petic nebo koordinuje vypracování vyjádření krajského úřadu jako dotyčného správního úřadu v územních, stavebních a jiných obdobných řízeních. V rámci odboru působí 5 oddělení (oddělení ochrany životního prostředí, oddělení posuzování vlivu na životní prostředí, oddělení vodního a lesního hospodářství, oddělení ochrany přírody a krajiny, oddělení správní a ekonomické). Počet zaměstnanců je 71, tabulkový počet je 75.

Odbor školství¹¹¹ – představuje také jeden z důležitých odborů. Celkově vykonává celou řadu činností souvisejících s výkonem státní správy a samosprávy ve vztahu k 230 školám a školským zařízením, které jsou příspěvkovými organizacemi zřizovanými Jihomoravským krajem, metodicky je řídí a kontroluje. Zajišťuje úkoly spojené s výkonem státní správy ve vztahu ke školám a školským zařízením zřizovaným obcemi, církvemi a soukromými zřizovateli, sumarizuje účetní a finanční výkazy všech škol a školských zařízení na území kraje zřizovaných krajem, obcí, dobrovolným svazkem obcí a zasílá těmto příspěvkovým organizacím dotace ze státního rozpočtu. Zpracovává statistiku škol a školských zařízení především o počtu dětí, žáků, studentů a poskytnutých mzdových prostředků pedagogickým a ostatním pracovníkům ve školství, zajišťuje přehled středních škol s různými doplňujícími údaji. Zajišťuje metodické a právní poradenství pro školy a školská zařízení zřizovaná Jihomoravským krajem a pro obce Jihomoravského kraje. Metodicky řídí, sleduje a kontroluje hospodárnost a účelnost vynakládaných finančních prostředků na investiční činnost odvětvových příspěvkových organizací, zajišťuje administraci dotačních titulů z rozpočtu kraje pro oblast školství, volnočasových aktivit mládeže, tělovýchovy a sportu, národnostních menšin, prevence kriminality a protidrogové prevence včetně metodické pomoci žadatelům – zejména obcím a neziskovým organizacím. Vzhledem k agendě odboru se dělí na 4 oddělení. Jde o oddělení organizační a správní, oddělení vzdělávání, oddělení rozpočtu a financování, oddělení prevence a volnočasových aktivit. V odboru je zaměstnáno 82 osob, což je nejvíce ze všech odborů, a stejný je také tabulkový počet pracovních míst.

Odbor zdravotnictví – představuje vzhledem k pravomocím krajům také jeden z významných odborů, alespoň co se týká jeho agendy. Především zabezpečuje plnění

¹¹¹ Strategickými dokumenty odboru jsou Program rozvoje tělesné výchovy a sportu v kraji v letech 2004 – 2008, Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje, Prevence kriminality na území kraje, Bezpečnostní analýza v kraji.

funkce zřizovatele odvětvových příspěvkových organizací v oblasti zdravotnictví (nemocnice, zdravotnická záchranná služba, odborné léčebné ústavy, zvláštní dětská zařízení), metodologicky je řídí a kontroluje. Realizuje výkon státní správy na úseku registrací nestátních zdravotnických zařízení, včetně kontrolní činnosti a vedení registru nestátních zdravotnických zařízení na území kraje. Vyřizuje podněty a stížnosti občanů v oblasti zdravotnictví nebo zajišťuje dotační řízení na poskytnutí dotací z rozpočtu jihomoravského kraje na podporu a rozvoj nestátních neziskových organizací zajišťujících veřejně prospěšnou činnost v oblasti zdravotnictví. Má 2 oddělení – oddělení správních činností a oddělení zdravotní péče a ekonomiky. Odbor má celkem 17 zaměstnanců na stálý a jednoho na částečný pracovní poměr, tabulkový počet je o jednoho zaměstnance se stálým pracovním poměrem vyšší.

Odbor dopravy¹¹² - je dalším z důležitých odborů krajského úřadu. Například koordinuje problematiku bezpečnosti silničního provozu, spolupracuje se Správou a údržbou silnic Jihomoravského kraje (příspěvkovou organizací kraje) při údržbě, opravách a výstavbě silnic II. a III. tříd na území kraje. Rozhoduje o zařazení, resp. vyřazení pozemní komunikace do kategorie silnic II. a III. třídy. Vede evidenci podnikatelů v silniční dopravě Jihomoravského kraje, zajišťuje zkoušky a vydává osvědčení o odborné způsobilosti dopravců, zajišťuje zkoušky učitelů pro výuku a výcvik řidičů. Uděluje oprávnění k provozování stanic technické kontroly. Důležité je, že komplexním způsobem řeší dopravní obslužnost území kraje, zajišťuje postupné zavádění integrovaného dopravního systému na celém území kraje, vydává dopravcům rozhodnutí o udělení licence na provoz linkové osobní dopravy (u autobusů) nebo vydává rozhodnutí o schválení jízdního řádu autobusových linek. V rámci odboru působí 4 oddělení. Jde o oddělení organizačně právní, oddělení pozemních komunikací, oddělení nákladní dopravy a oddělení veřejné osobní dopravy. Odbor má celkem 41 zaměstnanců, tabulkový počet je 42.

¹¹² Strategickými dokumenty odboru jsou Generel dopravy Jihomoravského kraje, Generel krajských silnic jihomoravského kraje, Projekty jednotlivých etap Integrovaného dopravního systému Jihomoravského kraje.

Odbor územního plánování a stavebního řádu¹¹³ - pořizuje zásady územního rozvoje včetně územně analytických podkladů kraje, pořizuje územní studie, uplatňuje požadavky k územním plánům a jejich změnám. Koordinuje, usměrňuje, sjednocuje a kontroluje výkon státní správy na úseku stavebního řádu v rámci kraje a podřízených správních úřadů, zajišťuje nápravu nesprávných a nezákonných rozhodnutí vydaných správními úřady nižšího stupně na úseku stavebního řádu, včetně pověřování podřízených správních úřadů projednáváním a rozhodováním. Zajišťuje vyřizování oznámení petic, podnětů a stížností, provádí metodickou, poradenskou a konzultační činnost v oblasti stavebního řádu, podílí se na přípravě materiálů pro komise, výbory, radu a zastupitelstvo kraje a průběžně se seznamuje se závaznými právními předpisy souvisejícími se svěřenou agendou. Má 2 oddělení (oddělení územního plánování a oddělení stavebního řádu. Odbor má celkem 28 zaměstnanců, tabulkový počet je 29.

Odbor správní a organizační – odbor je velmi důležitý ve vztahu k volbám, které se na území kraje konají. Odbor totiž provádí řízení právě ve věcech voleb, přezkoumává a registruje kandidátní listiny, podílí se na zabezpečení voleb – zajišťuje organizačně a technicky přípravu, průběh a provedení voleb v kraji, řeší stížnosti na organizačně technické zabezpečení voleb, kontroluje průběh hlasování ve volebních místnostech, plní další úkoly na úseku voleb vyplývající pro krajský úřad z příslušných zákonů, odpovídá za kontrolu zákonnosti voleb a odpovídá za organizačně technické zabezpečení voleb. Dále také přezkoumává rozhodnutí vydaná orgány obcí v Jihomoravském kraji ve správním řízení na úseku přestupků proti občanskému soužití, majetku a veřejnému pořádku, zbraní a střeliva, státního občanství, matrik, cestovních dokladů, občanských průkazů, evidence obyvatel a poskytuje odbornou pomoc obcím v Jihomoravském kraji v některých z výše zmíněných oblastí. Vykonává dohled nad výkonem shromažďovacího práva, přijímá oznámení o konání veřejných sbírek a vydává osvědčení o konání veřejných sbírek na území kraje, vykonává kontrolu a dozor nad jejich konáním, tedy celkově vede evidenci

¹¹³ Strategickými dokumenty odboru jsou Technicko-ekonomická studie využití lokality Brno Tuřany pro průmyslové využití, Urbanistická studie rozvojových zón letiště Brno – Tuřany, Černovická terasa a Šlapanice, Generel dopravy Jihomoravského kraje, Vyhledávací studie trasy silnice R 43 boskovickou brázdou v úseku Troubsko – Kuřim, Urbanistická studie Lednicko – valtického areálu, Územní prognóza Břeclavska, Územní prognóza Jihomoravského kraje, Koordinační studie dopravního napojení území obcí Tvarožná, Jiřkovice a Sívce na dálnici D1, Generel regionálního a nadregionálního ÚSES na území Jihomoravského kraje, Návrh trasy silnice R 43 v prostoru přírodní památky „Krkatá bába“ – vyhledávací studie, Vyhledávací studie obchvatu Petrova, Jihozápadní tangenta – prověření úseku Troubsko – Blučina, Studie rychlostní silnice R 43 v úseku Svitávka – hranice Jihomoravského kraje, Studie jihovýchodní tangenty města Brna v rozsahu propojení D1-D2-R52, Územní plán velkého územního celku Břeclavska, Územní plán velkého územního celku okresu Hodonínsko, Územní plán velkého územního celku

těchto sbírek na území kraje. Odbor má 3 oddělení – oddělení přestupků, správy poplatků a vymáhání, oddělení správní a oddělení organizační. V rámci odboru působí celkem 28 zaměstnanců, tabulkový počet je 27.

Odbor kultury a památkové péče¹¹⁴ - zajišťuje výkon samostatné i přenesené působnosti v oblasti památkové péče, plní úkoly orgánu státní památkové péče pro národní kulturní památky na území kraje a vykonává dozor při obnově národních kulturních památek. Metodicky řídí a kontroluje odvětvové příspěvkové organizace (muzea, galerie, hvězdárnu atd.), vede seznam kulturních památek na území kraje, vyjadřuje se v řízení o prohlášení věci za kulturní památku či zrušení prohlášení věci za kulturní památku. vydává propagační materiály, zabezpečuje zpracování podkladů pro poskytování dotací z rozpočtových prostředků kraje. V rámci odboru působí 2 oddělení, oddělení kultury a oddělení památkové péče. Celkem je do odboru zařazeno 10 zaměstnanců, což přesně odpovídá také tabulkovému počtu.

Odbor kontrolní a právní – například vyřizuje a prošetřuje stížnosti a petice občanů, provádí kontrolu uvnitř krajského úřadu nebo poskytuje metodickou pomoc v oblasti vyřizování stížností a petic. Provádí finanční kontrolu, a to vůči příspěvkovým organizacím kraje a vůči příjemcům dotací z rozpočtu kraje, poskytuje metodickou pomoc v oblasti finanční kontroly. Přezkoumává také hospodaření obcí a dobrovolných svazků obcí, vykonává dozor nad přenesenou působností obcí. Poskytuje právní služby ostatním odborům krajského úřadu a poskytuje také metodickou pomoc v uvedených oblastech a v oblasti všeobecné právní metodiky k zákonu o obcích. Odbor vydává také Zprávu o přezkoumání hospodaření územních celků na území kraje. Odbor má 4 oddělení. Jde o oddělení stížností, petic a vnitřní kontroly, oddělení vnější kontroly, oddělení přezkumu obcí a oddělení legislativní a právní. V odboru pracuje 10 zaměstnanců, stejný je také jejich tabulkový počet.

Odbor sociálních věcí – zejména zabezpečuje plnění funkce zřizovatele odvětvových příspěvkových organizací, které poskytují sociální služby, metodicky je řídí a kontroluje (jde o pobytová zařízení, zejména domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem a domovy pro osoby se zdravotním postižením). Zajišťuje také dostupnost informací o možnostech a způsobech poskytování sociálních služeb na území kraje, rozhoduje o registraci poskytovatelů sociálních služeb na území Jihomoravského kraje

CHKO Moravský Kras, Územní plán velkého územního celku NP Podyjí, Územní plán velkého územního celku Brněnské sídelní regionální aglomerace.

a vede registr poskytovatelů sociálních služeb, vyřizuje stížnosti občanů a obcí v oblastech sociálních věcí, rozhoduje v odvolacím řízení na úseku sociálních služeb (příspěvek na péči), dávek pomoci v hmotné nouzi, sociální péče, státní sociální podpory a sociálně právní ochrany dětí, zajišťuje zprostředkování náhradní rodinné péče v součinnosti s obecními úřady obcí s rozšířenou působností, Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR a Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí a vytváří podmínky pro zřizování zařízení sociálně právní ochrany dětí. V rámci odboru působí oddělení sociálních služeb a sociálních dávek. Na odboru je zaměstnáno 35 osob, tabulkový počet je 34.

Odbor investic – koordinuje a usměrňuje proces přípravy a realizace údržby a obnovy majetku kraje, zabezpečuje související komplexní činnosti. Realizuje akce v oblasti správy majetku, jejichž investorem a zadavatelem je právě kraj. Zajišťuje a ve spolupráci s odborem ekonomickým a dalšími věcně příslušnými odbory provádí úvěrovou politiku Jihomoravského kraje ve vztahu k Evropské investiční bance i dalším investičním subjektům a institucím. Zabezpečuje na základě požadavků orgánů kraje zadávání veřejných zakázek, vykonává právní dozor nad jejich realizací a průběhem. Odbor má 2 oddělení – oddělení veřejných zakázek a oddělení realizace investic, má 8 zaměstnanců, tabulkový počet je 12.

Útvar interního auditu - ověřuje, zda jsou v činnostech krajského úřadu dodržovány právní předpisy, přijatá opatření a stanovené postupy. Ověřuje, zda zavedený vnitřní kontrolní systém je dostatečně účinný, zda reaguje včas na změny ekonomických, právních, provozních a jiných podmínek, zda jsou plněna provozní a finanční kritéria, tj. efektivnost, hospodárnost a účelnost výkonu veřejné správy. Ověřuje také, zda jsou včas rozpoznávána rizika vztahující se k činnostem krajského úřadu a zda jsou přijímána opatření k jejich odstranění nebo zmírnění. Zajišťuje konzultační činnost vztahující se ke zdokonalování kvality vnitřního kontrolního systému, k předcházení, zmírnění nebo odstranění rizik a k plnění opatření k nápravě nedostatků zjištěných interním auditem. V rámci útvaru pracují 4 zaměstnanci, stejný je také tabulkový počet pracovních míst. Společně se sekretariátem ředitele a bezpečnostním ředitelem spadá tento útvar přímo pod ředitele krajského úřadu.

Krajský živnostenský úřad - na úseku živnostenského podnikání vykonává řídicí, koordinační, kontrolní a metodickou činnost vůči obecním živnostenským úřadům ve správním obvodu kraje, rozhoduje o odvolání proti jimi vydaným rozhodnutím.

¹¹⁴ Strategickým dokumentem odboru je Koncepce zachování a obnovy kulturních památek Jihomoravského kraje.

Spolupracuje na úseku živnostenského podnikání a podnikání v zemědělství s dotčenými správními orgány, s hospodářskými a agrárními komorami, podnikatelskými svazy a sdruženími, zabezpečuje agendu v oblasti cen a provádí cenovou kontrolu. Úřad má 2 oddělení, jsou jimi oddělení správní a oddělení metodické a kontrolní. Krajský živnostenský úřad má 9 zaměstnanců, stejný je také jejich tabulkový počet.

Velice důležitá je komunikace státních úřadů s odbornou, ale zejména širokou veřejností. U orgánů státní správy či samosprávy by tato oblast měla být jednou z priorit. A zvláště u krajských úřadů, které jsou v podstatě nejmladšími správními jednotkami v republice, je potřeba veřejnosti představovat jejich činnost a být směrem k ní maximálně otevření. Občané se sice už za 8 let fungování vyšších územně samosprávných celků mohli identifikovat se svým krajem, ale prezentace jakékoliv instituce navenek je, alespoň dle mého názoru, stále aktuální v jakékoliv době a bylo by velkou chybou ji ať už z jakýchkoliv důvodů podcenit. Proto bych se nyní rád ve stručnosti uvedl některé aktivity krajského úřadu směrem k veřejnosti. Pro veřejnost jsou pořádány každý rok dny otevřených dveří Krajského úřadu Jihomoravského kraje, které se v letošním roce 2008 konaly dne 28. května od 10 do 17 hodin. V tento den se úřad představuje všem zájemcům o tuto instituci. Během řízených prohlídek s odborným výkladem vedených zaměstnanci úřadu si občané mohli prohlédnout reprezentační prostory úřadu, zasedací místnosti, podívat se do kanceláře hejtmána a ředitele krajského úřadu, do nově zřízené místnosti videokonference, zasedací místnosti rady a v neposlední řadě do hlavního zasedacího sálu zastupitelstva, kde si mohli vyzkoušet hlasování. Na akci „Opět otevřeno“, jak se dny otevřených dveří oficiálně nazývají, se již tradičně podílejí některé příspěvkové organizace kraje, zejména odborné školy. Občanům byli k dispozici jak vedoucí jednotlivých odborů úřadu, tak hejtman kraje, někteří radní či ředitel krajského úřadu. Dny otevřených dveří ale probíhají pouze jednou do roka, pro konkrétní informace občanů a vůbec pro komunikaci s úřadem slouží zejména internetové stránky kraje (www.kr-jihomoravsky.cz), kde občané mohou najít informace o volených orgánech (rada, zastupitelstvo, výbory, komise), krajském úřadu a jeho odborech, kontakty na hejtmána, krajské politiky i zaměstnance úřadu, strategické a programové dokumenty kraje, věstník právních předpisů kraje, statistické a informační údaje, portál cestovního ruchu, školský portál, seznam mikroregionů a celou řadu dalších užitečných informací. Samotný krajský úřad je samozřejmě k dispozici široké veřejnosti ze všech oblastí Jihomoravského kraje. Pro

kontakt občanů s úřadem slouží jak úřední hodiny podatelny, tak úřední hodiny krajského úřadu.¹¹⁵

8.5 Ostatní orgány

V rámci Jihomoravského kraje působí další tři zvláštní orgány, respektive rady. Jedná se o Radu hospodářské a sociální dohody, Radu pro národnostní menšiny a Radu pro rozvoj lidských zdrojů.

Rada hospodářské a sociální dohody je podle svého statutu společným dobrovolným dohodovacím a iniciativním orgánem odborů, zaměstnavatelů a krajského zastupitelstva. Jde tedy o krajskou tripartitu. Jejím cílem je dosáhnout shody v zásadních otázkách hospodářského a sociálního rozvoje kraje. Rada hospodářské a sociální dohody projednává a prosazuje a navrhuje řešení problémů hospodářského a sociálního rozvoje kraje v řadě oblastí (např. zaměstnanost a rozvoj lidských zdrojů, podmínky podnikání apod.). Členy Rady jsou za zastupitelstvo hejtman kraje, 4 radní, 2 členové zastupitelstva a ředitel krajského úřadu jako stálý host. Odbory reprezentuje také 8 osob a 7 představiteli jsou reprezentovány podnikatelské svazy. Jejimi orgány jsou plenární schůze, předsednictvo a pracovní komise. Rada má svůj jednací řád a statut.¹¹⁶

Rada pro rozvoj lidských zdrojů byla – jak vyplývá z jejího statutu - založena roku 2003 jako stálý poradní, iniciativní a koordinační orgán výše zmíněné Rady hospodářské a sociální dohody. Na starosti má logicky především oblast strategického řízení rozvoje lidských zdrojů. Předsedou Rady je krajský radní Lubomír Šmíd, Rada má také 2 místopředsedy. Celkem má 15 členů (4 zástupci kraje, 3 zástupci zaměstnavatelských svazů, 3 zástupci regionální rady odborů, zástupce Úřadu práce, Krajské hospodářské komory, Agrární komory, zástupce základních a středních škol a zástupce vysokých škol).¹¹⁷

Rada pro národnostní menšiny má 7 členů a představuje poradní a iniciativní orgán ve věcech týkajících se příslušníků národnostních menšin žijících na území kraje. Rada má opět svůj statut a také jednací řád.¹¹⁸

Zápisy ze všech tří výše zmíněných orgánů jsou uveřejňovány na stránkách kraje.

¹¹⁵ Úřední hodiny podatelny: pondělí, středa 8:00 – 17:00, úterý, čtvrtek 8:00 – 16:00 a pátek 8:00 – 14:00. Úřední hodiny krajského úřadu pondělí, středa 8:00 – 17:00.

¹¹⁶ Blíže viz <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=1180&TypeID=1>.

¹¹⁷ Blíže viz <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=25898&TypeID=2>.

9. KRAJSKÉ VOLBY V JIHMORAVSKÉM KRAJI

Stejně jako ve všech ostatních krajích České republiky se i v Jihomoravském kraji volby do krajských zastupitelstev konaly dvakrát, a sice v roce 2000 a 2004. Krajské volby jsou v každém kraji v mnohém specifické. Vždy je třeba brát zřetel k jistým regionálním specifikům, které často výsledek voleb ovlivňují. Rozdíly mezi kraji bychom mohli vypořádat hned v několika aspektech. Ať už jde o jednotlivé kandidující politické strany, programy, kandidáty, události, které volbám bezprostředně předcházely či samotné volební výsledky. V následujících podkapitolách se zaměřím na popsání situací souvisejících s volbami v letech 2000 a 2004, ale zmíním se také o strategii před krajskými volbami 2008 u těch politických stran, které mají zastoupení v krajském zastupitelstvu.

9.1 Volby v roce 2000

Volby do krajských zastupitelstev, které se konaly dne 12. listopadu 2000, byly vůbec prvními volbami do těchto orgánů nově vytvořených územně samosprávných celků. Byly také zkouškou pro politické strany, které se samozřejmě snažily ve volbách uspět a v nejvyšší možné míře se podílet na správě kraje. Jak už bylo uvedeno, kraje se staly novým mezičlánkem mezi politikou státní a komunální a nikdo v tehdejší době ani pořádně nevěděl, co od nich a jejich politické reprezentace může čekat. V očekávání byli také občané i samotní politici v tehdy ještě Brněnském kraji. Celkem zde v roce 2000 kandidovalo třináct politických stran, hnutí, sdružení či koalic. Vedle parlamentních stran ČSSD, ODS, KSČM, Čtyřkoalice (KDU-ČSL, US-DEU, ODA) kandidovala Strana konzervativní smlouvy, Nestranící pro Moravu, České sociálně demokratické hnutí, Republikáni Miroslava Sládka, Moravská koalice, Strana zelených, Koalice České strany národně sociální a politického hnutí Nezávislí, Koalice Pravý Blok – Klub angažovaných nestraníků a Strana za životní jistoty.¹¹⁹ Na základě volebních výsledků se do zastupitelstva Brněnského kraje dostalo pět politických subjektů. Jednoznačným vítězem voleb se stala Čtyřkoalice, která zaznamenala v Brněnském kraji svůj vůbec nejlepší výsledek v tehdejších volbách. Úspěchem volby skončily také pro druhou KSČM. Naopak neúspěšně mohly první krajské volby hodnotit obě „smluvněopoziční“ strany, tedy ODS a ČSSD. Občanští demokraté, kteří jinak krajské volby celkově vyhráli, zaznamenali na

¹¹⁸ Blíže viz <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=817&TypeID=1>.

jižní Moravě svůj celorepublikově nejhorší výsledek. Křesla v zastupitelstvu získala také v tehdejší době vládní sociální demokracie, která skončila na čtvrtém místě, ale také Nestraníci pro Moravu. Současně s prvními krajskými volbami se konaly také volby do Senátu Parlamentu České republiky v těch obvodech, kde senátorům vypršel jejich mandát.¹²⁰

V zastupitelstvu Brněnského kraje usedlo po volbách celkem 65 zastupitelů, přičemž mandáty byly na základě výsledků voleb rozděleny následujícím způsobem: Čtyřkoalice obsadila celkem 23 křesel (v zastupitelstvu usedlo 11 lidovců, 8 unionistů a po 2 mandátech získala DEU a ODA). Komunisté získali celkem 15 mandátů, občanští demokraté 13, sociální demokraté 9 a Nestraníci pro Moravu mandátů 5. Podobně jako v ostatních krajích, také na jižní Moravě byla zklamáním volební účast. Ta dosáhla výše 34,93%, což představovalo páté místo mezi kraji. Nejvyšší volební účast byla v okrese Brno-venkov (37,44%) a nejnižší naopak v okrese Hodonín (32,80%). Co se týká jednotlivých „mikroregionů“,¹²¹ tak nejvíce voličů přišlo k volbám na Šlapanicku v okrese Brno-venkov (44,04%) a nejméně v Hrušovanech nad Jevišovkou a okolí (25,58%).

Ve volbách – zvláště v komunálních, ale i krajských - je vždy důležitá pozice lídra, jehož hlavním úkolem je oslovit voliče, aby volili stranu, kterou reprezentuje. Stejně tak je důležité, kteří kandidáti se obecně na kandidátních listinách objeví. Zda jsou to osobnosti známé z veřejného života (zejména schopní komunální politici), nebo osobnosti vykonávající povolání, které má obecně ve společnosti velkou váhu. V této souvislosti jde především o lékaře, učitele, ale čí dál tím častěji také o úspěšné podnikatele. V krajských volbách je také důležité – vzhledem k podpoře voličů – aby na kandidátní listině byli paritně zastoupeni kandidáti ze všech okresů kraje. Volba kandidátek je věcí delegátů politických stran a v konečné fázi je pouze na nich, koho nominují, aby se ucházel o hlasy voličů a reprezentoval tak danou stranu. Je pouze na delegátech politických stran, zda upřednostní při volbě kvalitní a známé osobnosti, nebo podpoří spíše neznámé, ale zato třeba politicky vlivné spolustraníky s důvěrou, že volič nakonec dá hlas stejně té straně, kterou reprezentují. Popularita či všeobecná známost kandidátů se může projevit v zisku preferenčních hlasů, které voliči svým vybraným kandidátům přidělují.

¹¹⁹ Volební výsledky včetně dalších údajů kandidujících politických stran či koalic uvádím na konci práce v kapitole Přílohy.

¹²⁰ Šlo o volební obvody 56 – Břeclav a 59 – Brno-město.

¹²¹ Pro zjednodušení budu pro obvody obcí s pověřeným obecním úřadem používat označení mikroregiony, i když se o klasické mikroregiony - ve smyslu zájmového sdružení obcí - rozhodně nejedná.

Tabulka 22 – Volby 2000 – preferenční hlasy neúspěšnějších kandidátů

PREFERENČNÍ HLASY - VOLBY 2000				
Celkové pořadí	Kandidát	Pořadí na kand. listině	Politická příslušnost	Počet hlasů
1	Stanislav Juránek	1	4K, KDU-ČSL	16 549
2	Jan Letocha	7	4K, BEZ PP	8 572
3	Jiří Bělehrádek	9	4K, KDU-ČSL	7 203
4	Lubomír Šmíd	5	4K, KDU-ČSL	6 706
5	Ladislav Korbel	2	4K, US	4 839
6	Jiří Löw	3	4K, ODA	4 489
7	Milan Špaček	13	4K, KDU-ČSL	3 700
8	Martin Hovorka	14	4K, US	3 517
9	František Adamec	15	4K, KDU-ČSL	3 412
10	Antonín Tesařík	16	4K, KDU-ČSL	3 306
11	Ivo Pojezný	2	KSCM	3 276
13	František Polách	1	ODS	3 021
16	Jiří Václavek	1	ČSSD	2 576
21	Zdeněk Peša	5	NpM	2 218

Zdroj: www.volby.cz

Při následující analýze kandidátních listin uvedu, jaké osobnosti jednotlivé strany nominovaly do voleb, a jak se jim také v rámci jednotlivých oblastí kraje dařilo či nedařilo. Zjistíme tak, že řada stran měla na svých kandidátních listinách celou řadu komunálních politiků, kteří také získávali poměrně velké množství preferenčních hlasů. Zabývat se postupně budu všemi politickými subjekty, které se dostaly do zastupitelstva a také subjektů ostatními, které ve volbách získaly více jak 5% hlasů, byť jen v jediné oblasti či mikroregionu kraje.

V níže uvedené tabulce je uvedeno zastoupení jednotlivých okresů na kandidátních listinách politických subjektů, které se dostaly do krajského zastupitelstva. Pozice okresů je důležitá z toho hlediska, že potenciální volič se může rozhodnout volit ty kandidáty, kteří pocházejí z okresu, kde žije. A to třeba z toho důvodu, že existuje jistá naděje, že takový kandidát pak pro daný okres získá více finančních prostředků na obnovu infrastruktury, opravu škol, veřejných prostranství, kulturních památek apod. Proto není dobré, když strany opomíjejí nějaký okres na úkor jiného. Z tabulky vyplývá, že jednotlivé politické subjekty nominovaly na své kandidátky nejčastěji osoby žijící v době voleb v krajském městě Brně, naopak nejméně kandidátů pocházelo z okresu Blansko.

Tabulka 23 – Volby 2000 – kandidáti podle okresů

VOLBY 2000 KANDIDÁTI DLE OKRESŮ					
	4K	KSČM	ODS	ČSSD	NpM
Blansko	8	8	7	4	5
Brno-město	14	12	18	21	21
Brno-venkov	12	10	12	9	11
Břeclav	8	10	12	9	6
Hodonín	10	10	11	9	14
Vyškov	9	10	5	10	4
Znojmo	9	10	5	8	9

Zdroj: kandidátní listiny

O důležitosti výběru kvalitních osobností minimálně na relativně volitelná místa kandidátní listiny již byla řeč výše. V následující tabulce uvádím přehled počtu kandidátů jednotlivých politických subjektů dle profesí, které v době voleb vykonávali. V posledním sloupci, označeném jako „Ostatní“, jsou zastoupeni například ředitelé společností, jednatele firem, manažeři, ekonomové, zemědělci, zástupci neziskových organizací apod.

Tabulka 24 – Profesní zaměření kandidátů podle stran

VOLBY 2000 KANDIDÁTI DLE PROFESÍ						
	Komunální politiky	Školství	Zdravotnictví	Podnikatelé a živnostníci	Dělníci	Ostatní
4K	25	2	3	6	2	32
KSČM	11	12	2	5	5	35
ODS	19	8	4	16	1	22
ČSSD	19	11	4	8	0	28
NpM	12	9	9	14	0	26

Zdroj: Kandidátní listiny

Vítězem voleb se tedy stala Čtyřkoalice. Jejím lídrem byl zvolen starosta městské části Brno-Židenice, křesťanský demokrat Stanislav Juránek. Průměrný věk kandidátky byl 43,2 let, ve volbách kandidovalo celkem 11 žen a 4 kandidáti byli bez politické příslušnosti. Dominantní postavení v rámci kandidátní listiny měla na jihu Moravy tradičně silná KDU-ČSL - i s lídrem byla zastoupena celkem 32 kandidáty, Unii svobody reprezentovalo 25, ODA 7 a DEU 6 kandidátů. První 4 místa kandidátky byla obsazena

členy KDU-ČSL, US, ODA a DEU. Na kandidátce se objevilo celkem 16 starostů¹²² a 9 místostarostů,¹²³ objevilo se na ní také několik významných politiků. Na 2. místě kandidoval poslanec Unie svobody Ladislav Korbel¹²⁴ nebo lidovecký znojemský senátor Milan Špaček¹²⁵ na 13. místě. Z hlediska současné politické situace stojí za zmínku také jméno lidoveckého brněnského senátora Rostislava Slavotínka,¹²⁶ který kandidoval na 23. místě. Z dalších zajímavých osobností kandidátky bych zmínil také ředitele brněnské zoologické zahrady Martina Hovorku, který kandidoval na 14. místě jakožto člen Unie svobody.

Tabulka 25 - Volby 2000 – výsledky Čtyřkoalice podle okresů¹²⁷

VOLBY 2000 - ČTYŘKOALICE		
okres	hlasy v %	celkové pořadí
Blansko	29,21	1.
Brno-město	32,32	1.
Brno-venkov	32,81	1.
Břeclav	28,96	1.
Hodonín	39,57	1.
Vyškov	28,03	1.
Znojmo	24,16	2.

Jak tedy z tabulky vyplývá, podpora Čtyřkoalice byla v rámci regionu rozdílná, každopádně ale uspěla ve všech okresech Brněnského kraje kromě okresu Znojmo. Nejlépe Čtyřkoalice dopadla obecně v oblastech na jihovýchod od Brna, kde má tradičně silnou

¹²² Starosta brněnské městské části Židenice a lídr kandidátky Stanislav Juránek, starosta Kobylnice Lubomír Šmíd (na 5. místě kandidátky), starosta Kyjova Jan Letocha (7.), starosta Velkých Opatovic Jiří Bělehrádek (9.), starosta Měnina Antonín Kment (12.), starosta Sokolnic Jiří Životný (20.), starosta Otnic Pavel Prokop (24.), starosta Hodonic František Houšť (26.), starosta Boleradic Jan Koráb (30.), starosta Mikulčic Vlastimil Glos (31.), starosta Šlapanic Václav Horák (32.), starosta Veselí nad Moravou Martin Bedrava (33.), starosta Těšán Jan Husák (41.), starostka Hlohovce Marie Michalicová (54.), starosta Pavlic Josef Myslík (56.) a starosta obce Svatobořice-Mistřín Jiří Kyněra (58.).

¹²³ Zástupce starosty brněnské městské části Bystrc Ilja Kašík (na 8. místě kandidátky), zástupce starosty Vyškova František Adamec (15.), zástupce starosty Židlochovic Jan Vitula (19.), zástupce starosty Hodonína Ladislav Ambrozek (29.), zástupce starosty Břeclavi Miloš Petru (35.), zástupce starosty brněnské městské části Řečkovice Jan Holík (50.), zástupkyně starosty brněnské městské části Bystrc Eliška Kovářová (59.), zástupce starosty Tišnova František Adamec (63.) a zástupce místostarosty brněnské městské části Líšeň Zdeněk Vích (66.).

¹²⁴ Ladislav Korbel vykonával mandát poslance v letech 1998 – 2002.

¹²⁵ Milan Špaček byl zvolen v prvních senátních volbách v roce 1996 a poté v doplňovacích volbách v roce 2004.

¹²⁶ Rostislav Slavotínek byl senátorem zvolen ve volebním obvodu 58 Brno-město v roce 2004. Slavotínek v té době působil jako 1. náměstek primátora města Brna.

¹²⁷ U všech níže zmíněných tabulek zaměřených na výsledky politických subjektů v krajských volbách 2000 a 2004 vycházím z informací uveřejněných na www.volby.cz.

voličskou podporu KDU-ČSL. Výsledky v okrese Hodonín a v části okresu Brno-venkov tak nejsou žádným velkým překvapením. Zajímavý je volební výsledek v krajském městě Brně, kde Čtyřkoalice zaznamenala svůj třetí nejlepší výsledek v rámci celého kraje. Zisk více jak 30% hlasů je překvapující z toho důvodu, že převážnou většinu voleb v Brně vyhrála ODS. Naopak nejmenší počet hlasů obdrželi čtyřkoaliční kandidáti v okrese Znojmo, kde skončili také celkově druzí za KSČM. Vesměs ve všech sledovaných mikroregionech kraje Čtyřkoalice vyhrála.¹²⁸ Procentuálně nejvíce hlasů obdržela Čtyřkoalice v Kyjově (46,67%), zejména díky kandidatuře nezávislého kyjovského starosty Jana Letochy, který zde získal suverénně nejvíce preferenčních hlasů.¹²⁹ Nejmenší procentuální podporu zaznamenala koalice ve Vranově nad Dyjí (18,14%) v okrese Znojmo.

Druhá ve volbách tedy skončila KSČM. Komunisty vedl do krajských voleb obchodní zástupce z Brna Ladislav Býček.¹³⁰ Průměrný věk stranické kandidátky v krajských volbách byl 50,2 let, což byl vůbec nejvyšší průměr ze všech sledovaných politických subjektů. Vzhledem ke složení a struktuře členů KSČM v rámci celé České republiky toto číslo ale není nijak překvapující. Na kandidátní listině se objevilo celkem 18 žen a 6 kandidátů bylo bez politické příslušnosti. Strana do voleb vyslala 4 starosty¹³¹ a 7 místostarostů.¹³² Jednou z výrazných osobností kandidátky byla až na 46. místě kandidující znojmská místostarostka Marta Bayerová.¹³³

¹²⁸ Volební výsledky všech relevantních politických subjektů ve sledovaných mikroregionech včetně volební účasti uvádím v přehledné tabulce na konci práce v sekci Přílohy.

¹²⁹ Jan Letocha zde získal 2621 preferenčních hlasů, celkově druhý skončil hodonínský místostarosta Ladislav Ambrozek, který obdržel 760 preferenčních hlasů. Zdroj: www.volby.cz.

¹³⁰ Ladislav Býček byl ve volbách v roce 2002 zvolen poslancem, kandidoval také v krajských volbách v roce 2004, nicméně na v podstatě nevolitelném místě.

¹³¹ Starosta Miroslavi Augustin Forman (na 4. místě kandidátky), starosta Jedovnic Jan Jelínek (20.), starosta Jevišovic Oldřich Kukla (53.) a starosta Letonic Miloslav Zachoval (63.).

¹³² Místostarosta Bučovic Zdeněk Koudelka (na 7. místě kandidátky), místostarosta Modřic Petr Brázda (10.), zástupce starosty Moravského Krumlova Ladislav Štulík (18.), místostarostka Slavkova u Brna Věra Křivánková (21.), zástupce starosty Hrušovan nad Jevišovkou Josef Smolík (25.), místostarosta Vyškova Milan Peslar (28.) a zástupkyně starosty Znojma Marta Bayerová (46.)

¹³³ Marta Bayerová byla ve volbách 2002 a 2006 zvolena poslankyní.

Tabulka 26 – Volby 2000 – výsledky KSČM podle okresů

VOLBY 2000 - KSČM		
okres	hlasy v %	celkové pořadí
Blansko	23,68	2.
Brno-město	15,28	3.
Brno-venkov	21,49	2.
Břeclav	23,25	2.
Hodonín	21,37	2.
Vyškov	26,42	2.
Znojmo	29,42	1.

Komunisté zvítězili v jediném okrese, na Znojemsku, kde mají v rámci jižní Moravy tradičně poměrně velké množství voličů. Komunisté se tak stali jedinou stranou, která v krajských volbách porazila jinak zcela suverénní Čtyřkoalici. Špatně si nevedli také v okrese Vyškov. Straně se naopak nedařilo v Brně, kde zaznamenala také svůj nejhorší výsledek. Vzhledem k socio-ekonomické struktuře krajského města se ale slabší podpora KSČM dala očekávat. Obecně komunisté uspěli tam, kde ztrácela Čtyřkoalice, procentuálně nejvíce hlasů získali v Miroslavi na Znojemsku (39,81%), kde uspěl zejména místní nezávislý starosta Augustin Forman.¹³⁴ Procentuálně nejméně pak strana získala ve Šlapanicích na Brněnsku (14,91%).

Třetí ve volbách skončila ODS, která, jak již bylo uvedeno, v Jihomoravském kraji zaznamenala svůj nejhorší výsledek v rámci celé republiky. Občanské demokraty vedl do voleb předseda jihomoravského regionálního sdružení strany, projektant František Polách. Věkový průměr kandidátky byl 45,4 let, objevilo se na ní celkem 11 žen a všech 70 kandidátů bylo členy strany. Na kandidátní listině bylo celkem 13 starostů¹³⁵ a 6 místostarostů.¹³⁶ Ze zajímavých osobností kandidátní listiny bych jmenoval například

¹³⁴ Augustin Forman získal na Miroslavsku 391 preferenčních hlasů, druhý největší počet preferenčních hlasů získal znojemský lidovecký senátor Milan Špaček (126) Zdroj: www.volby.cz.

¹³⁵ Starosta Kuřimi Igor Poledňák (na 2. místě kandidátky), starosta Jinačovic Ivan Křivánek (21.), starosta Bavor Petr Žluva (23.), starostka brněnské městské části Vinohrady Ilona Sokolová (27.), starosta Rosic Pavel Polanský (28.), starostka Tereziína Miroslava Vykydalová (29.), starosta brněnské městské části Bystrc Svatopluk Beneš (47.), starosta Vnorov Jan Břečka (49.), starosta Troubska Vladimír Ryba (57.), starosta brněnské městské části Jundrov Jiří Komůrka (60.), starosta Vracova Ladislav Šmýd (62.), starosta Ivančic Roman Sládek (64.) a starosta Vranova Otakar Nečas (69.).

¹³⁶ Místostarosta městské části Brno-sever Milan Venclík (na 3. místě kandidátky), zástupce starosty Veselí nad Moravou Jaroslav Pospíšil (4.), zástupkyně starosty Blanska Jaroslava Králová (15.), zástupce starosty Křtin Jiří Sedlák (45.), zástupce starosty brněnské městské části Líšeň Jiří Janišťin (52.) a místostarosta Hustopečí Luboš Kuchynka (59.).

Františka Siveru kandidujícího na 7. místě, Michaela Hrbatu na 40. místě¹³⁷ nebo na 10. místě kandidujícího Richarda Svobodu.¹³⁸

Tabulka 27 – Volby 2000 – výsledky ODS podle okresů

VOLBY 2000 - ODS		
okres	hlasy v %	celkové pořadí
Blansko	14,46	3.
Brno-město	22,68	2.
Brno-venkov	17,62	3.
Břeclav	17,49	3.
Hodonín	15,14	3.
Vyškov	14,08	4.
Znojmo	14,82	3.

Co se týká územní podpory strany, tak občanští demokraté uspěli především v krajském městě Brně, kde skončili celkově druhí za vítěznou Čtyřkoalicí, naopak nejhorší výsledky zaznamenali v okresech Blansko, Vyškov a Znojmo. V okrese Vyškov skončili občanští demokraté dokonce celkově čtvrtí až za ČSSD. Procentuálně nejvíce hlasů získali v Kuřimi v okrese Brno-venkov (24,59%), zejména díky preferenčním hlasům pro starostu města Igora Poledňáka.¹³⁹ Oproti tomu procentuálně nejhorší výsledek pak ODS zaznamenala zejména v Ivanovicích na Hané (10,96%) v okrese Vyškov a v Hrušovanech nad Jevišovkou na Znojemsku (10,72%).

Až celkově čtvrtá skončila v prvních krajských volbách v Jihomoravském kraji vládní ČSSD. Kandidátku sociálních demokratů v kraji vedl jako lídr poslanec Jiří Václavek.¹⁴⁰ Věkový průměr kandidátů ČSSD byl 47,7 let, na kandidátce bylo zastoupeno 16 žen a jediný kandidát byl bez politické příslušnosti. Sociální demokraté do voleb vyslali celkem 19 komunálních politiků, z čehož bylo 9 starostů¹⁴¹ a 10 místostarostů.¹⁴²

¹³⁷ František Sivera byl, jakožto starosta Boskovic, zvolen ve volbách v roce 2006 poslancem, Michael Hrbata byl v roce 2006 taktéž zvolen poslancem.

¹³⁸ Richard Svoboda byl v době svého zvolení krajským zastupitelem ne příliš známým politikem. V následujících letech se ale nejdříve stal náměstkem brněnského primátora Petra Duchoně. Po jeho zvolení do Evropského parlamentu se Svoboda stal primátorem města Brna. Tuto funkci vykonával v letech 2004 – 2006. Právě v roce 2006 byl zvolen senátorem ve volebním obvodu 59 Brno-město.

¹³⁹ Starosta Kuřimi Igor Poledňák obdržel celkem 388 preferenčních hlasů, celkově druhý nejvyšší počet preferenčních hlasů získal na Kuřimsku lídr Čtyřkoalice Stanislav Juránek, ten obdržel 210 hlasů. Zdroj: www.volby.cz.

¹⁴⁰ Jiří Václavek byl poslancem v letech 1996 – 2006.

¹⁴¹ Starosta Strachotice Jan Šinogel (na 4. místě kandidátky), starosta Vyškova Miloš Olík (10.), starosta Bučovic František Šujan (16.), starosta městské části Brno-jih Josef Haluza (21.), starosta Valtic Jiří Petřů

Na kandidátní listině sociálních demokratů se vzhledem k současnosti objevilo několik zajímavých jmen. Mezi kandidáty byli také současní poslanci - na 3. místě kandidoval současný předseda poslaneckého klubu ČSSD Michal Hašek, který povede sociální demokraty do krajských voleb v roce 2008. Na 9. místě pak kandidoval taktéž poslanec Ivan Ohlidal a na 36. místě Jeroným Tejc.¹⁴³

Tabulka 28 - Volby 2000 - výsledky ČSSD podle okresů

VOLBY 2000 - ČSSD		
okres	hlasy v %	celkové pořadí
Blansko	12,97	4.
Brno-město	14,35	4.
Brno-venkov	11,94	4.
Břeclav	12,80	4.
Hodonín	11,66	4.
Vyškov	16,97	3.
Znojmo	13,20	4.

Nejlepší volební výsledky zaznamenali sociální demokraté v okrese Vyškov, kde ve všech oblastech okresu skončili celkově třetí. Procentuálně nejlepší výsledky měla sociální demokracie v Ivanovicích na Hané (19,20%) a v Bučovicích (18,81%). Relativní úspěch strany v okrese Vyškov lze přičíst také kandidatuře několika komunálních politiků z tohoto okresu. Naopak nejmenší podporu voličů měli sociální demokraté v okrese Brno-venkov a Hodonín. Procentuálně nejméně hlasů strana obdržela na Kyjovsku (8,46%) v okrese Hodonín a na Šlapanicku (8,88%) v okrese Brno-venkov.

Posledním politickým subjektem, který uspěl v prvních krajských volbách byli Nestraniční pro Moravu, tedy kandidáti bez politické příslušnosti, které do voleb vedl

(22.), starosta Slavkova u Brna Petr Kostík (33.), starosta Moravského Písku Jan Tihlařík (44.), starosta Syrovic Jan Kowalski (47.) a starosta obce Bohdalice-Pavlice Jiří Doupovec (57.).

¹⁴² Zástupkyně starosty Hodonína Zuzana Domesová (2.), náměstek primátora města Brna Vilém Buriánek (13.), zástupce starosty Rousínova Jiří Petřík (25.), zástupce starosty Břeclavi František Strnad (29.), zástupce brněnské městské části Bystrc Jiří Altman (42.), zástupce starosty Znojma Jaroslav Slušný (35.), zástupce starosty brněnské městské části Žabovřesky Radovan Koječký (39.), zástupce starosty městské části Brno-sever Dominik Šulc (42.), zástupce starosty brněnské městské části Starý Lískovec Vlastimil Ješina (53.) a zástupce starosty Ořechova Miroslav Peška (55.).

¹⁴³ Michal Hašek byl poprvé zvolen poslancem při volbách v roce 2002, na konci volebního období byl 31. ledna 2006 byl zvolen předsedou poslaneckého klubu ČSSD. V rámci strany zastává Hašek post stínového ministra zemědělství. Ohlidal s Tejcem byli poslanci poprvé zvoleni v roce 2006, Jeroným Tejc je od 12. prosince 2006 předsedou Stálé komise pro kontrolu Bezpečnostní informační služby.

právník Jan Kryčer¹⁴⁴ z Brna. Věkový průměr kandidátů činil 47,1 let, ze 70 kandidátů pak bylo 11 žen. Na kandidátce se objevilo celkem 11 starostů a jeden zástupce starosty,¹⁴⁵ ale také celá řada zajímavých osobností. Sázka padla na několik úspěšných lokálních komunálních politiků, což dokazují také preferenční hlasy, které Nestraníci v jednotlivých oblastech obdrželi. Z výše uvedených komunálních politiků bych zmínil úspěšného starostu Olešnice Zdeňka Pešu, starostu Sloupu Josefa Mikuláška a dnes již bývalého starostu Bořetic Václava Petráska. Zmiňuji je z toho důvodu, že dvě obce z okresu Blansko a jedna z okresu Břeclav uspěly v soutěži Vesnice roku v rámci Programu obnovy venkova právě v době, kdy zde v pozici starostů působili výše zmínění kandidáti. Olešnice (od konce roku 1999 město) se stala Vesnicí roku v roce 1999, Sloup (od roku 2007 městys) v roce 2000 a Bořetice v roce 2005. Zajímavostí také je, že v listopadu 2000 byla v Bořeticích založena recesistická Spolková republika Kraví Hora. Kromě komunálních politiků za Nestraníky kandidovalo také několik ředitelů nemocnic.¹⁴⁶

Tabulka 29 - Volby 2000 - výsledky NpM podle okresů

VOLBY 2000 - NpM		
okres	hlasy v %	celkové pořadí
Blansko	10,98	5.
Brno-město	5,21	5.
Brno-venkov	6,35	5.
Břeclav	8,37	5.
Hodonín	5,47	5.
Vyškov	5,71	5.
Znojmo	9,99	5.

Největší podporu měli Nestraníci v okrese Blansko, kde získali víc jak 10% hlasů, zejména díky hlasům pro komunální politiky z Blanenska. Procentuálně nejvíce získali na Boskovicku (13,95%). Naopak nejhorší výsledek zaznamenali v Brně, i když velká část kandidátů žila právě v krajském městě, nicméně Brno vzhledem ke své velikosti a statutu

¹⁴⁴ Jan Kryčer byl v roce 1990 a 1992 zvolen poslancem České národní rady za Hnutí za samosprávnou demokracii – Společnost pro Moravu a Slezsko. V letech 1992 – 1996 působil v klubu Českomoravské unie středu. V první polovině 90. let byl Kryčer výrazným představitelem moravisticky orientovaných stran.

¹⁴⁵ Starosta Olešnice Zdeněk Peša (5.), starosta Bzence Ivan Černý (6.), starosta Luleče Josef Vlach (8.), starosta Hustopečí Jiří Teplý (9.), starosta Bílovic nad Svitavou Vilém Kleveta (13.), starosta Sloupu Josef Mikulášek (18.), starosta Zbýšova Jaroslav Křístel (22.), starosta Bořetic Václav Petrásek (24.), starosta Břežan Josef Rebenda (27.), starosta Lysic Arnošt Holas (29.) a starosta Krásenska Vlastimil Orálek (35.). Na 14. místě kandidoval místostarosta Blatnice pod Svatým Antonínkem Josef Vavřík.

jistě není příliš ideálním místem pro kandidaturu nezávislých kandidátů. Slabší byla podpora také v okrese Hodonín i když v Bzenci a okolí zaznamenali svůj druhý nejlepší výsledek (11,62%) zejména díky preferenčním hlasům pro starostu města Černého. Tento relativní úspěch v Bzenci je ale v rámci okresu Hodonín výjimkou, například procentuálně vůbec nejméně hlasů obdrželi Nestraníci pro Moravu na Kyjovsku (2,87%). Nestraníci pro Moravu se tak společně s některými dalšími stranami stali jedním z úspěšných regionálních seskupení, které dokázalo na krajské úrovni uspět.

V krajských volbách v roce 2000 kandidovalo kromě pěti výše zmíněných politických subjektů dalších osm stran či koalic. Žádný ze subjektů ale nepřekročil 5% hranici nutnou k získání mandátů zastupitelů. V podstatě také žádný ze subjektů nezískal v žádné sledované oblasti či mikroregionu víc jak 5% hlasů až na Moravskou koalici (koalice Moravské demokratické strany a Hnutí samosprávné Moravy a Slezska – Moravské národní sjednocení), která zaznamenala relativní úspěch v Pohořelicích (18,43%) a v Hrušovanech nad Jevišovkou (5,23%). V Pohořelicích logicky uspěli místní občané, zejména místostarosta a ředitel školy Jiří Šťastný (230 preferenčních hlasů) a obchodní manažer Štěpán Pirnus (228 preferenčních hlasů), kteří zde získali nejvíce preferenčních hlasů ze všech kandidátů. Moravská koalice obdržela více jak 5% hlasů v městské části Brno-Vinohrady. V brněnské městské části Jehnice (5,00%) a Útěchov (6,08%) se relativně dařilo Sládkovým republikánům a v Ořešíně Straně zelených (8,78%). Tyto městské části ale patří v rámci Brna - co se týká počtu obyvatel - vůbec k těm nejmenším. Dalším subjektem, který získal víc jak 5% hlasů v jednom z mikroregionů byla Koalice ČSNS a hnutí Nezávislých na Šlapanicku v okrese Brno-venkov, kde koalice obdržela 5,38% hlasů zejména díky nezávislým starostům Františku Kopeckému z Tvarožné a Vladimíru Hodaňovi z Hostěnic.

Pokud bychom se podívali na další kandidátní listiny stran či koalic, které ve volbách neuspěly, najdeme na nich také několik zajímavých osobností, ať už komunálních politiků, či známých osobností. Na kandidátce Moravské koalice kromě předsedy strany a lídra kandidátky Ivana Dřímala byl také historik a spisovatel Jiří Pernes a několik lokálních komunálních politiků. Stranu zelených vedl známý brněnský ekolog Mojmir

¹⁴⁶ Například ředitelka brněnské Fakultní nemocnice U svaté Anny - Anna Štětková (na 4. místě kandidátky), ředitel dnes již neexistující brněnské Bakešovy nemocnice Jaroslav Tvarůžek (19.) nebo ředitel tišnovské nemocnice Pavel Mikliš (21.).

Vlašín. Zajímavá byla také již zmíněná kandidátka Koalice ČSNS a hnutí Nezávislí, na které se objevilo několik starostů a místostarostů.¹⁴⁷

9.2 Volby v roce 2004

V letech 2000 – 2004 se kraj potýkal s „nedostatkem kompetencí a minimálním finančním zázemím. To se nepříznivě odrazilo i na politice koalice. Její představitelé přiznávali, že nezvládli školskou reformu, protože podleli nátlaku veřejnosti. Výsledkem bylo množství přežívajících škol bez potřebných finančních zdrojů. Kraj se též snažil neúspěšně prosadit reformu zdravotnictví. Podařilo se jen přeměnit zdravotní pohotovostní službu a zvýšit počet stanovišť záchranné služby, ale reorganizovat bývalé okresní nemocnice se nepovedlo,¹⁴⁸ i když hejtman Juránek zdravotnictví považoval za úspěšné, protože 8 z 9 krajských nemocnic nehospodařilo se ztrátou.¹⁴⁹ Problematicky viděl hejtman také oblast dopravy kvůli neexistenci rychlostního spojení z Brna do Vídně, ze Znojma do Pohořelic a na sever kraje. Naopak se od roku 2004 podařilo vybudovat fungující integrovaný dopravní systém, který se postupně rozšiřuje na celé území kraje. Na kraj bylo převedeno brněnské letiště, došlo k navázání meziregionální spolupráce, kraj zvládl mimořádné situace (povodně 2002) a došlo také k podpoře vinařství.

Druhé volby do krajských zastupitelstev se konaly ve dnech 5. a 6. listopadu 2004. Ve stejné době se v několika jihomoravských obvodech konaly také volby do Senátu Parlamentu České republiky (obvod 49 Blansko, obvod 50 Brno-venkov a obvod 58 Brno-město) a je důležité zmínit, že někteří kandidáti kandidovali jak v krajských, tak i v senátních volbách. V krajských volbách kandidovalo celkem šestnáct politických subjektů. Nechyběly všechny strany zastoupené v Poslanecké sněmovně, tedy ČSSD, ODS, KSČM, KDU-ČSL a US-DEU. Kandidovali také v předešlých krajských volbách úspěšní Nestraníci pro Moravu, tentokrát ale pod hlavičkou Sdružení nezávislých kandidátů. Dále se voleb účastnily následující subjekty: Moravská demokratická strana, Zelená pro Moravu, Nezávislí, České hnutí za národní jednotu, Koruna Česká (monarchistická strana), Pravý Blok, Koalice jižní Morava, Evropští demokraté,

¹⁴⁷ Za všechny jmenujme alespoň starostu Rousínova Vladimíra Mikysku (na 3. místě kandidátky), starostu Mutěnic Dušana Horáka (5.) nebo místostarostu Oslavan Miloše Musila (21.).

¹⁴⁸ Šaradín, Pavel (ed.): *Krajské volby v České republice*, str. 37.

¹⁴⁹ *Známka za hejtmánování: dvojka*, MF Dnes, 19. listopadu 2004, Rubrika Brno a Jižní Morava.

Konzervativní strana a Národní sjednocení.¹⁵⁰ Na základě výsledků voleb se do zastupitelstva kraje dostalo opět pět stran. Volby vyhrála těsně KDU-ČSL, která v zastupitelstvu získala 20 mandátů. S minimálním odstupem následovala druhá ODS, která v zastupitelstvu obsadila 19 křesel. KDU-ČSL v Jihomoravském kraji tak byla jedinou politickou stranou, která dokázala v krajských volbách porazit ODS. Občanští demokraté uspěli ve všech ostatních krajích a obsadili tak post hejtmana ve dvanácti z nich. Dále se do zastupitelstva dostala také KSČM se 14 obdržnými mandáty následovaná ČSSD, která získala stejně jako v předešlých krajských volbách 9 mandátů. Nově se do zastupitelstva kraje dostala koalice Zelená pro Moravu (koalice Liberální reformní strany a Strany zelených), která v zastupitelstvu získala zbývající tři křesla. Do zastupitelstva kraje se naopak nedostali Nestraníci pro Moravu, kteří v roce 2004 kandidovali v rámci Sdružení nezávislých kandidátů. Opět zklamáním byla volební účast, která v kraji dosáhla hodnoty 29,71%, což představovalo, v porovnání s krajskými volbami v roce 2000 jistý pokles. Volební účast v Jihomoravském kraji tak byla pátá nejnižší v celé České republice. Nejvíce voličů se do hlasovacích místností dostavilo opět v okrese Brno-venkov (32,85%), nejméně pak v okrese Znojmo (22,90%). Regionálně byla nejvyšší volební účast na Letovicku (37,05%) v okrese Blansko, nejnižší opět v okolí Hrušovan nad Jevišovkou (16,59%) v okrese Znojmo. Mandát zastupitele obhájilo celkem 31 kandidátů (po 8 v KDU-ČSL a ODS, 10 v KSČM, 4 v ČSSD a 1 v rámci koalice Zelená pro Moravu – lídr Jiří Löw ale v předchozích volbách kandidoval za ODA v rámci Čtyřkoalice).

Zastoupení jednotlivých okresů kraje v rámci kandidátních listin bylo následující:

Tabulka 30 - Volby 2004 – kandidáti podle okresů

VOLBY 2004 KANDIDÁTI DLE OKRESŮ					
	KDU-ČSL	ODS	KSČM	ČSSD	ZpM
Blansko	8	5	9	7	6
Brno-město	16	17	12	20	28
Brno-venkov	11	23	8	9	12
Břeclav	8	6	10	6	5
Hodonín	12	5	11	12	11
Vyškov	8	5	8	10	4
Znojmo	7	9	12	6	4

¹⁵⁰ Volební výsledky včetně dalších údajů kandidujících politických stran či koalic uvádím na konci práce v kapitole Přílohy.

Tabulka 31 - Volby 2004 – profesní zaměření kandidátů podle stran

VOLBY 2004 KANDIDÁTI DLE PROFESÍ						
	Komunální politici	Školství	Zdravotnictví	Podnikatelé a živnostníci	Dělníci	Ostatní
KDU-ČSL	26	5	5	5	0	29
ODS	9	5	3	9	0	44
KSČM	14	8	2	9	4	33
ČSSD	24	9	7	5	0	25
ZpM	13	5	1	2	0	49

Zdroj: Kandidátní listiny

U některých subjektů se projevila důležitost zisku preferenčních hlasů. Ty rozhodly zejména v případě kandidátů koalice Zelená pro Moravu (viz níže), ale také u hejtmána Juránka, který získal v celém kraji suverénně nejvyšší počet preferenčních hlasů. V následující tabulce uvádím přehled 10 kandidátů, kteří získali od voličů nejvíce hlasů, přidávám také umístění kandidátů z ostatních úspěšných stran, kteří obdrželi v rámci kandidátní listiny nejvíce hlasů.

Tabulka 32 - Volby 2004 – preferenční hlasy nejúspěšnějších kandidátů

PREFERENČNÍ HLASY - VOLBY 2004				
Celkové pořadí	Kandidát	Pořadí na kand. listině	Politická příslušnost	Počet hlasů
1	Stanislav Juránek	1	KDU-ČSL	26 207
2	Lubomír Šmíd	2	KDU-ČSL	4 981
3	Igor Poledňák	2	ODS	4 082
4	Václav Horák	8	KDU-ČSL	3 937
5	František Adamec	3	KDU-ČSL	3 822
6	Miloš Šifalda	3	ODS	3 812
7	Jan Letocha	5	KDU-ČSL / BEZ PP	3 297
8	Anna Procházková	5	ODS	3 133
9	Milan Venclík	1	ODS	3 076
10	Marie Cacková	4	KDU-ČSL	2 699
15	Jan Procházka	1	KSČM	1 955
16	Mojmír Vlašín	16	ZpM / BEZ PP	1 921
26	Václav Božek	2	ČSSD	1 500

Zdroj: www.volby.cz

Nyní opět, stejně jako v předešlé podkapitole, ve stručnosti provedu analýzu kandidátních listin a analýzu podpory jednotlivých stran či koalic v krajských volbách v roce 2004. Začneme tedy vítězem voleb KDU-ČSL, která šla do voleb s hesly „Zvolte svého hejtmana“ a „Ať jsme tady doma.“ Ve volbách v roce 2000 kandidovala společně s US-DEU a ODA v rámci projektu Čtyřkoalice. Strana logicky na kandidátku delegovala 70 kandidátů, kteří se ucházeli o hlasy voličů. Lídrem kandidátky byl zvolen dosavadní hejtman Stanislav Juránek, který se v kraji těší neobyčejné podpoře. Ve volbách kandidovalo za KDU-ČSL celkem 12 žen a 4 kandidáti byli bez politické příslušnosti. Průměrný věk lidoveckých kandidátů byl 47,7 let. Lidovci na kandidátku při tzv. „primárkách“ navolili celkem 21 starostů¹⁵¹ a 5 zástupců starostů.¹⁵² Na kandidátní listině se o hlasy voličů ucházeli také kandidáti, kteří působili v předešlém funkčním období jako uvolnění krajští politici.¹⁵³ Z dalších výrazných osobností lidovecké kandidátky bych uvedl na 12. místě kandidujícího Davida Macka¹⁵⁴ a na 43. místě kandidátky pak na Jana Vitulu.¹⁵⁵ Do zastupitelstva kraje bylo zvoleno 8 stávajících zastupitelů.

¹⁵¹ Mezi lidoveckými starosty byli Jan Letocha, nezávislý starosta Kyjova (na 5. místě kandidátky), starosta Znojma Pavel Balík (7.), starosta Velkých Opatovic Jiří Bělehrádek (9.), starosta Sokolnic Jiří Životský (10.), starosta Rousínova František Havíř (14.), starosta Otnic Pavel Prokop (15.), starosta Těšán Jan Husák (17.), starosta Hodonic František Houšť (19.), starosta Tišnova František Svoboda (23.), starosta Moravského Krumlova Bartoloměj Pitlach (25.), starosta Velkých Pavlovic Martin Bálka (31.), starostka Velešovic Zdeňka Šprtová (34.), starostka obce Rostěnice–Zvonovice Marie Slavíková (39.), starosta brněnské městské části Maloměřice a Obřany Vlastimil Břicháček (48.), starosta brněnské městské části Slatina Jiří Navrátil (51.), starosta Šošůvky František Ostrovský (53.), starosta Tvarožné Lhoty Jiří Uříčář (55.), starostka Hlohovce Marie Michalicová (57.), starosta Pavlic Josef Myslík (59.), starosta Kuřimského Jestřabí František Mašek (61.) a starosta Hodonína Jiří Koliba (62).

¹⁵² KDU-ČSL nominovala tyto místostarosty: zástupce starosty Vyškova František Adamec (na 3. místě kandidátky), zástupkyně starosty Boskovic Jaromíra Vítková (21.), zástupkyně starosty městské části Brno-střed Marie Stehlíková (40.), zástupce starosty Bílovic nad Svitavou Arnošt Huňaf (68.) a zástupce starosty Mutěnick Petr Bíza (69.).

¹⁵³ Šlo o hejtmana Stanislava Juránka, náměstků hejtmana Lubomíra Šmída (na 2. místě kandidátky), radní Františka Adamce (3.) a Jana Lenocho (5.) a předsedu finančního výboru Jana Vitulu (43), o kterém se zmiňuji níže.

¹⁵⁴ David Macek kandidoval za KDU-ČSL také ve volbách do Evropského parlamentu na 4. místě. Na brněnském sjezdu strany v prosinci 2006 byl zvolen místopředsedou KDU-ČSL.

¹⁵⁵ V letech 2000 – 2004 byl Jan Vitula předsedou Finančního výboru Zastupitelstva Jihomoravského kraje, který ve volbách v roce 2000 kandidoval za ODA v rámci Čtyřkoalice. Vitula je od roku 2006 starostou Židlochovic a v primárních volbách v prosinci 2007 kandidoval proti Stanislavu Juránkovi na post lídra kandidátky KDU-ČSL. V současné době (červen 2008) Vitula také dočasně působí jako vrchní ředitel sekce řízení operačních programů EU na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

Tabulka 33 - Volby 2004 - výsledky KDU-ČSL podle okresů

VOLBY 2004 - KDU-ČSL		
okres	hlasy v %	celkové pořadí
Blansko	25,09	1.
Brno-město	25,45	2.
Brno-venkov	28,69	1.
Břeclav	23,6	2.
Hodonín	29,71	1.
Vyškov	24,89	2.
Znojmo	24,65	2.

Lidovci vyhráli ve 3 okresech, nejvíce hlasů získali opět na jihovýchod od Brna, tedy v okrese Hodonín, ale také v okrese Brno-venkov (Šlapanicko, Židlochovicko, ale také Tišnovsko na severozápad od Brna). Procentuálně celkově nejmenší podporu měla strana v okrese Břeclav. Kdybychom se zaměřili opět na jednotlivé mikroregiony, tak procentuálně vůbec nejvíce hlasů obdrželi lidovci ve Velkých Opatovicích (49,08%) v okrese Blansko, což lze jednoznačně přičíst kandidatuře starosty města Jiřího Bělehrádka.¹⁵⁶ Nejhorší výsledek zaznamenali v Adamově (13,11%) taktéž v okrese Blansko. Strana získala oproti jiným volbám poměrně hodně hlasů také v oblastech, kde příliš úspěšná nebývá. Jde především o samotné město Brno, které je svým způsobem baštou ODS. Občanští demokraté sice volby v Brně vyhráli, ale KDU-ČSL zde získala 25,45% hlasů. Pokud se pak podíváme na získání preferenčních hlasů lídrů kandidátek v Brně, tak jednoznačným vítězem se stal hejtman Stanislav Juránek, který získal neuvěřitelných 10 544 hlasů, z občanských demokratů získal ve městě nejvíce Miloš Šifalda (2 526), lídr kandidátky Milan Venclík byl až čtvrtý s 1 519 hlasy. I když se to na první pohled nemusí zdát, tak lidovci byli z tohoto pohledu úspěšní paradoxně také v okrese Znojmo, kde získali o půl procenta víc než v roce 2000, kdy kandidovali v rámci Čtyřkoalice.¹⁵⁷

O 1 025 hlasů druhá skončila v krajských volbách ODS. Občanští demokraté chtěli odčinit neúspěch z roku 2000, kdy v kraji v podstatě propadli. Volebním sloganem strany byla „Svoboda a prosperita“. Lídrem kandidátky byl zvolen předseda regionálního sdružení strany a krajský radní, ekonom Milan Venclík. Občanským demokratům uškodilo

¹⁵⁶ Jiří Bělehrádek zde získal 392 preferenčních hlasů, což bylo nejvíce ze všech kandidátů, druhý byl hejtman Stanislav Juránek s 206 hlasy. Zdroj: www.volby.cz.

¹⁵⁷ V roce 2000 získala Čtyřkoalice, již byla KDU-ČSL součástí, v okrese Znojmo celkem 24,16% hlasů, ve volbách o čtyři roky později lidovci dostali 24,65% hlasů. Zdroj: www.volby.cz.

obvinění Venclíka z korupce.¹⁵⁸ Další nevýhodou pro ODS bylo, že Venclík působil velmi nevýrazným dojmem a pro většinu obyvatel kraje byl v podstatě neznámou osobností. Lídr kandidátky z roku 2000 a 1. náměstek hejtmána František Polách v těchto volbách znovu nekandidoval. Průměrný věk kandidátů byl 41,8 let, ze 70 kandidátů bylo 14 žen a všichni kandidáti byli členy strany. Do zastupitelstva bylo opětovně zvoleno 8 z nich. Na kandidátce se objevilo celkem 8 starostů a jeden místostarosta,¹⁵⁹ což byl vůbec nejnižší počet vrcholných komunálních politiků ze stran či koalic, které v krajských volbách na jižní Moravě uspěly. Za ODS kandidovali krajští radní, kromě lídra Venclíka také Igor Poledňák (na 2. místě) a Jaroslav Pospíšil (na 4. místě), jinak ale strana neměla na kandidátce nějaké výraznější osobnosti. Za zmínku snad stojí jen na 3. místě kandidující Miloš Šifalda, který byl v letech 2000 – 2004 vedoucím odboru školství na Krajském úřadě Jihomoravského kraje a na 22. místě pak Petr Nezveda.¹⁶⁰

Tabulka 34 - Volby 2004 - výsledky ODS podle okresů

VOLBY 2004 - ODS		
okres	hlasy v %	celkové pořadí
Blansko	20,38	3.
Brno-město	28,69	1.
Brno-venkov	26,00	2.
Břeclav	26,41	1.
Hodonín	24,18	2.
Vyškov	22,07	3.
Znojmo	24,15	3.

ODS zvítězila ve 2 okresech – Brno-město a Břeclav, ve 3 okresech ale skončila až na třetím místě za komunisty, šlo o okresy Znojmo, Vyškov a Blansko, kde také získala nejméně hlasů. V rámci jednotlivých mikroregionů ODS získala procentuálně nejméně hlasů na Kuřimsku v okrese Brno-venkov (31,60% hlasů). Tento úspěch lze přičíst kandidatuře

¹⁵⁸ Milan Venclík měl jako krajský radní na starosti oblast regionálního rozvoje a přípravy výběrových řízení. Před krajskými volbami byl skupinou čtyř brněnských podnikatelů obviněn z korupce. Na základě policejního šetření mu korupce prokázána nebyla, výsledek vyšetřování byl znám až po krajských volbách.

¹⁵⁹ Za ODS kandidovala starostka Blanska Jaroslava Králová (na 7. místě kandidátky), starosta Žabčic Vladimír Šmerda (9.), starosta Troubska Vladimír Ryba (16.), starosta Oslavan Vít Aldorf (28.), starosta Lomnice Milan Vojta (41.), starosta Rosic Petr Klíma (43.), starosta Ostrovačic Tomáš Hájek (64.) a starosta brněnské městské části Líšeň Jiří Janišťin (70.). Jako jediný místostarosta byl na kandidátku delegován na 23. místě kandidující místostarosta Vyškova Luboš Kadlec.

¹⁶⁰ Petr Nezveda kandidoval v krajských volbách v roce 2000 za Čtyřkoalici jakožto člen Unie svobody na 16. místě. Byl tak zvolen krajským zastupitelem a následně předsedou výboru pro výchovu, vzdělávání zaměstnanost. Po komunálních volbách v roce 2006 se Nezveda, kandidující za ODS, stal starostou Znojma a na podzim roku 2008 se bude ucházet o mandát senátora v senátním obvodu 54 – Znojmo.

bývalého kuřimského starosty a krajského radního pro oblast školství v záležitostech rozpočtu škol Igora Poledňáka¹⁶¹ Naopak nejmenší podporu měla ODS ve Velkých Opatovicích (13,26%) a Letovicích (13,93%) na Blanensku.

V pořadí třetí stranou v krajských volbách byli komunisté. KSČM zvolila lídrem prakticky neznámého krajského zastupitele a ředitele z Vyškova Jana Procházku. Volební heslo komunistů bylo „Za občanskou a sociální spravedlnost.“ Na kandidátce se objevilo 7 žen, 9 kandidátů bylo bez politické příslušnosti a průměrný věk kandidátů byl 54,5 let, který byl opět nejvyšší ze všech sledovaných politických subjektů. Opětovně bylo zvoleno 10 kandidátů. Lídr kandidátky z roku 2000, poslanec Ladislav Býček kandidoval až na 35. místě, tedy na místě prakticky nevolitelném. Komunisté delegovali do voleb celkem 8 starostů¹⁶² a 6 místostarostů.¹⁶³ Na kandidátce KSČM nebyly žádné výrazné osobnosti, které by stálo za to v této práci zmínit.

Tabulka 35 - Volby 2004 - výsledky KSČM podle okresů

VOLBY 2004 - KSČM		
okres	hlasy v %	celkové pořadí
Blansko	22,42	2.
Brno-město	13,81	3.
Brno-venkov	19,25	3.
Břeclav	22,97	3.
Hodonín	19,72	3.
Vyškov	25,86	1.
Znojmo	27,81	1.

Nejvíce hlasů voličů získali komunisté v okresech Vyškov a Znojmo, kde volby vyhráli, naopak nejmenší podporu měli stejně jako v prvních krajských volbách ve městě Brně. Z hlediska mikroregionů získali nejvíce hlasů v Miroslavi na Znojemsku (43,44%) a na Ivančicku v okrese Brno-venkov (36,05%). V těchto oblastech získali nejvíce

¹⁶¹ Igor Poledňák získal v Kuřimi nejvíce preferenčních hlasů ze všech kandidátů (394), druhý Stanislav Juránek z KDU-ČSL 354 hlasů. Zdroj: www.volby.cz.

¹⁶² Starosta Ivančic Vojtěch Adam (na 5. místě kandidátky), starosta Miroslavi Augustin Forman (8.), starostka Kostic Anna Bradávková (16.), starosta obce Lhota Rapotina Vojtěch Tesař (23.), starosta Tvrdonic Zdeněk Tesařík (24.), starostka Lovčiček Jaroslava Hrozková (29.), starosta Jevišovic Oldřich Kukla (48.) a starosta Hostěradic František Schneider (64.).

¹⁶³ Místostarosta Znojma Ludvík Hekrlé (na 6. místě kandidátky), místostarosta Bučovic Zdeněk Koudelka (12.), místostarosta Modřic Peter Brázda (17.), místostarosta Veselí nad Moravou Josef Planý (21.), místostarosta Moravského Písku Josef Holas (46.) a místostarosta Hrabětic Miroslav Ondřej (68.).

preferenčních hlasů nestraničtí starostové obou měst, miroslavský Augustin Forman a ivančický Vojtěch Adam.¹⁶⁴

Opět neúspěšně skončily krajské volby v roce 2004 pro vládní ČSSD, která ale zaznamenala víceméně obdobné výsledky ve všech českých a moravských krajích. V Jihomoravském kraji skončila celkově čtvrtá. ČSSD šla do voleb s heslem „Známe správnou cestu.“ Kandidátku sociálních demokratů vedla do voleb jako lídr předsedkyně krajské organizace a místostarostka Hodonína Zuzana Domesová. Lídr ČSSD z roku 2000, poslanec Jiří Václavek, v těchto krajských volbách již nekandidoval. Na listině bylo zastoupeno celkem 17 žen, 5 kandidátů bylo bez politické příslušnosti a průměrný věk všech kandidátů byl 48,9 let. Do zastupitelstva kraje byli opětovně zvoleni 4 kandidáti. Za sociální demokracii kandidovalo 16 starostů¹⁶⁵ a 8 místostarostů.¹⁶⁶ Na kandidátní listině sociálních demokratů kandidoval také na posledním 70. místě náměstek hejtmána Antonín Kment.¹⁶⁷ Sociální demokraté do krajských voleb delegovali také několik zajímavých osobností. Na 10. místě byl tehdy tříadvacetiletý student Michal Bortel,¹⁶⁸ na 11. místě kandidoval současný poslanec Ivan Ohlidal (o kterém byla řeč výše). Na 44. místě se o hlasy voličů ucházel ředitel brněnské fakultní nemocnice Michal Pohanka.¹⁶⁹

¹⁶⁴ Augustin Forman obdržel na Miroslavsku celkem 422 preferenčních hlasů, druhý lidovec Stanislav Juránek 156. Vojtěch Adam získal na Ivančicku 676 hlasů, opět druhý Stanislav Juránek 279. Zdroj: www.volby.cz.

¹⁶⁵ Starosta Bučovic František Šujan (na 13. místě kandidátky), starosta Kunštátu Lumír Krامل (15.), starosta Mikulova Eduard Kulhavý (17.), starosta Vyškova Petr Hájek (19.), starosta Valtic Jiří Petř (22.), starosta Heršpic Jiří Ziegler (36.), starosta Veselí nad Moravou Jaroslav Hanák (43.), starosta Slavkova u Brna Petr Kostík (45.), starosta Divák Libor Veverka (46.), starosta Drásova Jiří Šup (52.), starosta Moravského Písku Jan Tihlařík (60.), starostka Olšan Dana Křížová (61.), starosta obce Bohdalice-Pavlice Jiří Doupovec (63.), starosta Žarošic Rudolf Svoboda (64.), starosta Syrovic Jan Kowalski (67.) a starosta Nechvalína Jaromír Brančík (69.).

¹⁶⁶ Místostarostka Hodonína Zuzana Domesová (lídr kandidátky), místostarosta Boskovic Lubomír Petrželka (7.), místostarosta Rousínova Jiří Petřík (28.), místostarostka Pohořelic Štěpánka Rudolfová (34.), místostarosta brněnské městské části Líšeň Vladimír Moravec (47.), místostarosta Bučovic Oldřich Holásek (50.), místostarosta brněnské městské části Kohoutovice Ladislav Macek (51.) a místostarosta Břeclavi Jaroslav Parolek (68.).

¹⁶⁷ Antonín Kment byl v roce 2000 zvolen do zastupitelstva kraje za Čtyřkoalici. Kment byl v té době starostou Měnína a členem US-DEU. V radě měl na starosti oblast školství a později optimalizaci sítě škol a rozvoj lidských zdrojů. V roce 2004 kandidoval jako nestraničtí kandidát za ČSSD.

¹⁶⁸ Bortel se po komunálních volbách v roce 2006 stal v listopadu téhož roku starostou největší brněnské městské části Brno-střed, ale po sérii kontroverzních kroků a následném nátlaku koaliční ODS na post starosty v lednu 2007 rezignoval.

¹⁶⁹ Michal Pohanka byl v roce 2006 zvolen poslancem parlamentu České republiky. Pro podporu Topolánkovy koaliční vlády byl společně s dalším sociálním demokratem Milošem Melčákem vyloučen z poslaneckého klubu ČSSD.

Sociálním demokratům se těsně před volbami nevyhnula aféra související s místostarostou Boskovic Lubomírem Petrželkou.¹⁷⁰

Tabulka 36 - Volby 2004 - výsledky ČSSD podle okresů

VOLBY 2004 - ČSSD		
okres	hlasy v %	celkové pořadí
Blansko	11,96	4.
Brno-město	12,42	4.
Brno-venkov	10,69	4.
Břeclav	11,06	4.
Hodonín	11,80	4.
Vyškov	15,58	4.
Znojmo	9,73	4.

Sociální demokraté skončili ve všech okresech čtvrtí. Největší podporu voličů měla strana v okrese Vyškov, nejmenší naopak v okrese Znojmo. V jednotlivých mikroregionech v rámci okresů získala procentuálně nejvíc v Bučovicích (18,12%) a ve Slavkově (15,31%) v okrese Vyškov, i tak zde ale byla až čtvrtá. Zisk strany v těchto dvou lokalitách lze opět vysvětlit kandidaturou lokálních komunálních politiků.¹⁷¹ Nejslabší volební výsledek pak ČSSD zaznamenala ve Velkých Opatovicích v okrese Blansko (7,14%), ale také v Miroslavi a Moravském Krumlově v okrese Znojmo (7,36%, respektive 7,48%).

Pátým, a také posledním, politickým subjektem, který překročil nutnou pěti procentní hranici nutnou k zisku mandátu zastupitele byla Zelená pro Moravu, tedy koalice Strany zelených a Liberální reformní strany.¹⁷² Koalici vedl do krajských voleb jako lídr

¹⁷⁰ Petrželka, který kandidoval na 7. místě, byl toho času místostarostou Boskovic. Z kandidátky odstoupil 45 minut před začátkem voleb. Důvodem bylo jeho obvinění ze zpronevěry, když měl jako bývalý náměstek ředitele společnosti IN (která provozovala boskovickou nemocnici) zpronevěřit 400 000 Kč ze služebních cest. Petrželka vše popřel, postavila se za něj i ČSSD. Své odstoupení zdůvodnil také snahou nepoškodit stranu ve volbách (zdroj: *Kandidát ČSSD včera vzdal krajské volby*, MF Dnes, 6. listopadu 2004, Rubrika Brno a Jižní Morava).

¹⁷¹ Starosta Bučovic František Šujan obdržel 181 preferenčních hlasů (4. v celkovém pořadí) a bučovický místostarosta Oldřich Holásek 138 hlasů (5. v celkovém pořadí). Starosta Slavkova Petr Kostík obdržel 155 preferenčních hlasů (8. v celkovém pořadí, druhý v rámci ČSSD). Zdroj: www.volby.cz.

¹⁷² Strana zelených i Liberální reformní strana (LiRA) mají na jižní Moravě, zejména na Brněnsku, jistou tradici, ale nikdy ve volbách příliš neuspěli. Strana zelených uspěla ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2006 a také v komunálních volbách v Brně a jednotlivých městských částech. LiRA má zastoupení v Senátu prostřednictvím bývalého rektora Masarykovy univerzity Jiřího Zlatušky (zvolen 2002 v obvodě 60 – Brno město). Zlatuška je nestraníkem, jeho asistentem je publicista a předseda LiRY Milan Hamerský. Zlatuškovu sdružení Brno 2006 uspělo v komunálních volbách 2006 v Brně a společně s ČSSD, KDU-ČSL a SZ vytvořilo koalici na brněnské radnici.

Jiří Löw, krajský zastupitel bez politické příslušnosti. Löw kandidoval také ve volbách v roce 2000 za Čtyřkoalici na třetím místě, tehdy jako člen ODA. Kandidátka koalice Zelená pro Moravu měla hned několik prvenství. Průměrný věk byl 41,4 let, což bylo nejméně ze všech sledovaných subjektů. Za koalici kandidovalo 31 žen, tedy nejvíce ze všech výše zmíněných stran. A většina kandidátů, přesně 43, bylo bez politické příslušnosti. Na kandidátce koalice se o hlasy voličů ucházelo 13 vrcholných komunálních politiků - 8 starostů¹⁷³ a 5 místostarostů.¹⁷⁴ Koalice prakticky uspěla pouze v Brně, kde obdržela nejvíce hlasů (8,73%). U koalice Zelená pro Moravu měly klíčovou roli pro obsazení postů zastupitelů preferenční hlasy. Nejvíce jich dostali známý brněnský ekolog Mojmír Vlašín, který kandidoval až na 16. místě a obdržel celkem 1 921 preferenčních hlasů (jen v Brně jich získal 1 444), dále starostka brněnské městské části Nový Lískovec Jana Drápalová kandidující na 22. místě (1 842 hlasů, v Brně 1 577) a nakonec krajský zastupitel Jiří Löw, lídr kandidátky (1 703 hlasů, v Brně 1 339). V podstatě nejvíce kandidátů bylo z Brna a okolí (viz tabulka výše). To byla zjevná slabina koalice, která nebyla patřičně zastoupena výraznými kandidáty z ostatních okresů. Jedním z hlavních témat koalice bylo téma odsunu brněnského vlakového nádraží, na kterém v podstatě postavila svoji kampaň.¹⁷⁵ Heslo koalice bylo například „Červená ODSunu nádraží“ nebo „Volby jsou Vaše referendum.“ Na kandidátní listině koalice se také objevila řada výrazných osobností. Kromě třech zmíněných za zmínku stojí předseda Svazu vinařů České republiky Jiří Sedlo (kandidoval na 9. místě), prorektorka Masarykovy univerzity Zuzana Brázdová (na 15. místě) nebo ředitel romského střediska DROM Miroslav Zima (na 20. místě). Z politicky činných kandidátů se o hlasy voličů ucházeli Milan

¹⁷³ Starostka Tereziína Miroslava Vykydalová (na 5. místě kandidátky), starosta Mutěnic Dušan Horák (11.), starostka Milotic Alena Presová (19.), starostka brněnské městské části Nový Lískovec Jana Drápalová (22.), starostka brněnské městské části Ivanovice Eva Slavíková (26.), starostka Kratochvilky Jana Vaverková (33.), starosta Sobůlek František Svoboda (35.) a starostka Petrova Jarmila Růžičková (43.).

¹⁷⁴ Místostarosta Rosic Jaroslav Dytrych (na 4. místě kandidátky), místostarostka Moravského Krumlova Marie Valachová (7.), místostarosta Veselí nad Moravou Vilém Reichsfeld (27.), místostarosta Modřic Ivan Doleček (28.) a místostarosta Dubňan Jan Harca (37.).

¹⁷⁵ O přesunu brněnského nádraží se mluvilo již před druhou světovou válkou. V roce 2002 vláda schválila přestavbu železničního uzlu Brno, vlakové nádraží se mělo přesunout o necelý kilometr směrem na jih. V roce 2004 byla aktivisty založena koalice Nádraží v centru, ve které se spojilo několik organizací. Město zahájilo kampaň k přesunu nádraží (přesun podporovala ODS, KDU-ČSL a KSČM, proti byli zelení a svým způsobem i ČSSD). Aktivisté na magistrát donesli petici žádající referendum, které chtěli spojit s podzimními volbami v roce 2004. Samotné referendum se ale uskutečnilo 9. října 2004, tedy před volbami, k urnám přišlo 24,9% (79 243) voličů, z nichž se 67 440 vyslovilo proti odsunu nádraží z centra města (podrobněji ve speciální příloze MF Dnes – Referendum v Brně, 6. října 2004).

Hamerský¹⁷⁶, Dušan Lužný¹⁷⁷, Ondřej Liška¹⁷⁸ nebo Jan Beránek¹⁷⁹. Zajímavostí je kandidatura kontroverzního Václava Linkova.¹⁸⁰

Tabulka 37 – Volby 2004 – výsledky ZpM podle okresů

VOLBY 2004 - ZpM		
okres	hlasy v %	celkové pořadí
Blansko	2,1	8.
Brno-město	8,73	5.
Brno-venkov	3,87	6.
Břeclav	2,08	7.
Hodonín	4,11	5.
Vyškov	2,61	5.
Znojmo	1,75	8.

Jak již bylo uvedeno, koalice Zelená pro Moravu získala více jak 5% hlasů pouze v okrese Brno-město, nicméně vzhledem k velikosti krajského města jí takovýto výsledek stačil k obsazení postu 3 zastupitelů. V ostatních okresech byly její výsledky slabé. Nejhuře dopadla v okrese Znojmo, kde získala pouze 1,75%. Z hlediska podpory v mikroregionech kraje obdržela více jak 5% hlasů kromě Brna ještě v Rosicích, kde uspěla díky preferenčním hlasům pro místostarostu Dytrycha. Lokálně nejnižší podporu měla koalice ve Velkých Opatovicích na Blanensku, kde získala pouze 1,19% hlasů.

Žádná z ostatních stran či koalic se do zastupitelstva Jihomoravského kraje již nedostala. Přesto ale celá řada politických subjektů, účastníků se krajských voleb na jižní Moravě, měla na svých kandidátních listinách celou řadu výrazných osobností, ať už

¹⁷⁶ Milan Hamerský (na 23. místě kandidátky) je předsedou LiRy a asistentem senátora Zlatušky. Za svoji dosavadní politickou kariéru kandidoval v několika volbách.

¹⁷⁷ Dušan Lužný (na 24. místě kandidátky) přednáší na Masarykově univerzitě. Po odstoupení ministryně školství Dany Kuchtové se o něm hovořilo jako o možném novém ministru školství.

¹⁷⁸ Ondřej Liška (na 60. místě kandidátky) byl ve volbách v roce 2006 zvolen do Poslanecké sněmovny, následně se stal předsedou Výboru pro evropské záležitosti (do prosince 2007). 4. prosince 2007 byl jmenován ministrem školství, kde nahradil stranickou kolegyni Danu Kuchtovou. Zdroj: www.psp.cz.

¹⁷⁹ Jan Beránek (na 64. místě kandidátky) je bývalým předsedou Strany zelených, ve funkci působil v letech 2003 - 2005.

¹⁸⁰ Dnes devěťadvacetiletý Václav Linkov je poměrně svérázná a kontroverzní brněnská osobnost. Vystudoval matematiku, psychologii a politologii a od roku 2002 je členem LiRy (v letech 1997 – 1999 člen ODA). Jako zajímavost uvádím, že se v roce 2004 ucházel o post rektora Masarykovy univerzity společně s prof. Janem Wechslerem a prof. Petrem Fialou. Od kandidatury později odstoupil. Ve svém recesisticky laděném programu požadoval např. zakoupení jednoho gripenu na ochranu vzdušného prostoru univerzity, vybudování metra mezi jednotlivými fakultami, prohlášení planety Jupiter za výsostné území Masarykovy univerzity apod.

Zdroj: www.rect.muni.cz/AKTUALITY/Vyhlaseni_volby_rektora.htm, www.liberalnistrana.cz.

komunálních politiků, poslanců či senátorů, sportovců apod. Nyní se tedy budu ve stručnosti věnovat analýze kandidátních listin ostatních stran a koalic. Nejdříve se zmíním o Sdružení nezávislých kandidátů, tedy o koalici Nestraníků pro Moravu a SNK sdružení nezávislých. Právě Nestraníci pro Moravu neobhájili svůj výsledek z krajských voleb v roce 2000, kdy se dostali do zastupitelstva. Možná jim uškodilo, že kandidovali pod hlavičkou Sdružení, které nemá v Jihomoravském kraji příliš silnou pozici. Kandidátku vedl starosta Lednice Libor Kabát a kromě něj bylo na kandidátní listině zastoupeno také dalších 26 starostů a 4 místostarostové¹⁸¹. Za koalici Sdružení nezávislých kandidátů kandidoval na 11. místě také ředitel brněnské zoologické zahrady Martin Hovorka¹⁸² nebo reprezentantka České republiky v cyklistice Lada Kozlíková (na 33. místě). Sdružení nezávislých kandidátů na celokrajské úrovni tedy neuspělo, ale v jednotlivých mikroregionech získalo víc jak 5% hlasů¹⁸³. Dařilo se mu zejména v okrese Blansko, kde získávali preferenční hlasy zejména místní komunální politici Peša, Mikolášek a starosta Šebetova Zdeněk Čížek, a kde v rámci celého okresu získali 8,46% hlasů. V celém okrese Břeclav pak sdružení získalo 6,42% hlasů¹⁸⁴. Ve zbylých okresech kraje byly výsledky Sdružení slabé, proto také ve volbách v roce 2004 neuspělo.

Další stranou, která měla v letech 2000 – 2004 své krajské zastupitele, byla tehdy vládní US-DEU. V roce 2000 kandidovala společně s KDU-ČSL a ODA v rámci společného projektu Čtyřkoalice a po vítězných volbách obsadila 8 křesel zastupitelů, v radě kraje měla 3 zástupce, viz výše. US-DEU ve volbách naprosto propadla, když získala celkem pouhých 1,88% hlasů. Lídrem kandidátky byl zástupce zmocněnce vlády České republiky pro Jihomoravský kraj Marek Zukal. Na kandidátce strany se objevila celá řada známých osobností z oblasti komunální, krajské i vrcholové politiky,¹⁸⁵ kteří ale byli

¹⁸¹ Za zmínku stojí již výše zmíněný starosta Olešnice Zdeněk Peša (na 4. místě kandidátky), starosta Tvarožné František Kopecký (5.), starosta Sloupu Josef Mikolášek (6.). Z místostarostů uvádím Elišku Kovářovou (8.), místostarostku městské části Brno Bystrc, která v roce 2000 kandidovala za Čtyřkoalici na 59. místě (tehdy byla členkou KDU-ČSL).

¹⁸² Martin Hovorka kandidoval v krajských volbách v roce 2000 na 14. místě za Čtyřkoalici (člen Unie svobody). V Brně působí také jako zastupitel v městské části Žabovřesky (v roce 1998 a 2002 zvolen za US, v roce 2006 za ODS).

¹⁸³ Okres Blansko: Adamov (6,23%), Blansko (6,90%) a Boskovice (13,36%). Okres Břeclav: Břeclav (8,99%), Hustopeče (5,25%). Okres Hodonín: Bzenec (5,39%), okres Znojmo: Hrušovany nad Jevišovkou (8,69%). Brno-město: Bystrc (5,07%), Žebětín (9,21%).

¹⁸⁴ V okrese Břeclav získávali hlasy taktéž zejména komunální politici: zejména starosta Lednice a lídr kandidátky Libor Kabát, ale také místostarosta Břeclavi Pavel Dominik nebo starosta Hustopečí Jiří Teplý.

¹⁸⁵ Na kandidátce bylo 16 starostů (např. starosta Pohořelic Josef Svoboda na 2. místě kandidátky) a 2 místostarostové. Na 11. místě kandidoval zmocněnec vlády ČR pro Jihomoravský kraj Ladislav Korběl, na 25. místě kandidoval senátor Vladimír Schovánek (zvolen v roce 2000 ve volebním obvodu 56 - Břeclav, v té době byl starostou Pohořelic, v roce 2006 skončil v senátních volbách v prvním kole až šestý). Na 28. místě kandidoval poslanec US-DEU Vlastimil Ostrý (zvolen v roce 2002). Na kandidátce strany se o hlasy ucházeli také 2 krajsí radní: na 12. místě Jiří Tomek a na 19. místě Ilja Kašík.

na v podstatě nevolitelných místech. Na 22. místě kandidoval reprezentant republiky v cyklistice Pavel Buráň. US-DEU uspěla v podstatě pouze v okrese Břeclav na Pohořelicku (15,99%).¹⁸⁶ V žádném z okresů ale nezískala víc jak 5% hlasů.

Zajímavou kandidátku mělo v krajských volbách také hnutí Nezávislí. Na té se o hlasy voličů ucházelo 7 starostů a jeden místostarosta.¹⁸⁷ Lídrem kandidátky byl starosta brněnské městské části Starý Lískovec Petr Hudlík. Celkově v kraji Nezávislí získali přes 2% hlasů, největší úspěch zaznamenali pouze v Letovicích na Blanensku, kde skončili celkově druzí se ziskem 23,96% hlasů a ve Starém Lískovci v Brně se ziskem 16,33% hlasů.¹⁸⁸ Za Nezávislé kandidoval také tehdejší fotbalista Brna Libor Došek, dnes hráč pražské Sparty.

Pravý Blok vedl do voleb novinář a předseda strany, autor Cibulkových seznamů, Petr Cibulka. Kandidátku Koalice jižní Morava (koalice Hnutí samosprávné Moravy a Slezska, Strany za životní jistoty a Strany venkova – spojených občanských sil) vedl Jan Gottvald, prezident dnes již zkrachovalého fotbalového klubu FK Drnovice,¹⁸⁹ na 5. místě opět kandidoval historik Jiří Pernes. V Adamově na Blanensku uspěli Evropští demokraté, kteří zejména díky hlasům pro místního starostu Jaroslava Bernáška obdrželi 11,39% hlasů.

9.3 Volby v roce 2008

Při zpracovávání této podkapitoly vycházím opět především z analýzy kandidátních listin,¹⁹⁰ dále z informací uveřejněných v regionálních přílohách celostátních deníků (zejména MF Dnes), ale také z osobních rozhovorů s krajskými politiky a tajemníky politických stran a z internetových stránek politických stran a jejich lídrů. Při analýze se budu obšírněji věnovat pouze těm stranám, které v roce 2004 uspěly a obsadily křesla

¹⁸⁶ Zejména díky preferenčním hlasům pro starostu města Svobodu (288 hlasů – nejvíce ze všech kandidátů) a senátora Schovánka (149 hlasů – 3. nejvyšší počet). US-DEU získala v okrese Břeclav víc jak 5% ještě v Mikulově (6,14%), v okrese Znojmo pak v Hrušovanech nad Jevišovkou (6,18%) a v Moravském Krumlově (6,13%). Zdroj: www.volby.cz.

¹⁸⁷ Jmenujme snad pouze starostu Kuřimi Ladislava Ambrože (na 2. místě kandidátky) nebo starostu Letovic Josefa Novotného (na 5. místě kandidátky).

¹⁸⁸ Starosta Letovic Novotný obdržel 540 preferenčních hlasů, což bylo suverénně nejvíce ze všech kandidátů na Letovicích. Druhý skončil hejtman Juránek s 206 hlasy. Ve Starém Lískovci v Brně uspěl místní starosta a lídr kandidátky Petr Hudlík, který obdržel 293 hlasů (2. nejvyšší počet hlasů po hejtmanu Juránkovi – 345 hlasů) Zdroj: www.volby.cz.

¹⁸⁹ Gottvald měsíc před volbami prohlašoval, že se své kandidatury vzdává. Na kandidátních listinách ale jeho jméno zveřejněno bylo, protože krajský úřad neobdržel jeho rezignační dopis.

¹⁹⁰ Kandidátní listiny jsou umístěny na stránkách krajského úřadu (<http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=1783&TypeID=1>) – staženo po registraci politických stran, hnutí a koalic dne 1. září 2008

krajských zastupitelů. Obecně budou krajské volby napínavější než v předešlých letech. Jejich výsledek je totiž těžké předvídat. Tradičně silná je v kraji KDU-ČSL, ale také ODS, komunisté i ČSSD. Zapomenout bychom neměli také na Stranu zelených, která se pouze v Jihomoravském kraji dostala do zastupitelstva, byť v rámci koalice. Zelení dokáží ve své kampani těžit z některých problematických otázek, jako například z odsunu brněnského vlakového nádraží v roce 2004. Zcela bez šance nebude SNK-ED, na jejíž kandidátce bude zastoupena celá řada známých komunálních. O hlasy voličů se bude na jižní Moravě ucházet celkem 18 subjektů. Kromě parlamentních stran KDU-ČSL, ODS, KSČM, ČSSD a zelených jde o strany Pravý blok,¹⁹¹ Stranu zdravého rozumu, Stranu důstojného života, Sdružení pro republiku – Republikánskou stranu Československa, SNK-ED, Moravany a Českou stranu národně socialistickou. Kandidují také 2 politická hnutí (Nezávislí a Folklor i Společnost) a 4 koalice (Alternativa 2008,¹⁹² Dělnická strana – za zrušení poplatků ve zdravotnictví,¹⁹³ Konzervativní koalice¹⁹⁴ a Dohoda pro jižní Moravu¹⁹⁵). Celkový počet kandidátů je 1 004 (290 žen), z nichž je 496 bez politické příslušnosti.

Z rozhovorů s krajskými politiky, z mediálních i stranických informací budou stěžejní priority kraje pro většinu stran podobné, ne-li stejné. Půjde zejména o dopravní infrastrukturu. Klíčová bude otázka výstavby rychlostních komunikací R43 směrem na Moravskou Třebovou a R52 směrem na Vídeň. Trasy zanesené v územních plánech na základě rozhodnutí zastupitelstva podporují všechny parlamentní strany, kromě zelených. Ti nesouhlasí s vedením R43 přes brněnskou městskou část Bystrc, u R52 nesouhlasí s vedením přes Mikulov, ale upřednostňují využít stávající dálnici D2 a vybudovat obchvat Břeclavi. Stejně tak bude třeba řešit místy stále neutěšený stav silnic druhé a třetí třídy.

¹⁹¹ Celý název zní: Volte Pravý Blok - stranu za snadnou a rychlou ODVOLATELNOST politiků a státních úředníků přímo občany, za NÍZKÉ daně, VYROVNANÝ rozpočet, MINIMALIZACI byrokracie, SPRAVEDLIVOU a NEZKORUMPOVANOU policii a justici, REFERENDA a PŘÍMOU demokracii WWW.CIBULKA.NET, kandidující s nejlepším protikriminálním programem PŘÍMÉ demokracie VY NEVĚŘÍTE POLITIKŮM A JEJICH NOVINÁŘŮM? NO KONEČNĚ! VĚŘME SAMI SOBĚ!!! – ale i s mnoha dalšími DŮVODY, proč bychom měli jít tentokrát VŠICHNI k volbám, ale – pokud nechceme být ZNOVU obelháni, podvedeni a okradeni – NEVOLIT žádnou parlamentní stranu vládnoucí (post) komunistické kriminální fízlokracie!!! – jenž žádá o volební podporu všechny české občany a daňové poplatníky, kteří chtějí změnit dnešní kriminální poměry, jejichž jsme všichni obětí, v jejich pravý opak! V BOJI MEZI DOBREM A ZLEM, PRAVDOU A LŽÍ, NELZE BÝT NEUTRÁLNÍ A PŘESTO ZŮSTAT SLUŠNÝ!!! Proto děkujeme za Vaši podporu!!!

¹⁹² Koalici tvoří Strana pro otevřenou společnost, LiRA a US-DEU.

¹⁹³ Koalici tvoří Dělnická strana a Demokratická strana sociální spravedlnosti.

¹⁹⁴ Koalici tvoří Konzervativní strana, Koruna Česká (monarchistická strana Čech, Moravy a Slezska), Právo a Spravedlnost a Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu.

¹⁹⁵ Koalici tvoří Doktoři (za uzdravení společnosti), Nezávislí demokraté, „Evropští demokraté za právo, morálku a spravedlnost“, Nezávislí starostové, Hnutí na podporu dobrovolných hasičů a dalších dobrovolníků, Strana občanské sebeobran, Nezávislá iniciativa (NEI), 4 VIZE – www.4vize.cz, Klub angažovaných nestraníků, Česká strana národně sociální, Strana drobných živnostníků a podnikatelů, Aktiv nezávislých občanů a Strana práce.

Tradičním tématem na jihu Moravy je zemědělství a podpora venkova, na otázce podpory zemědělců se shodnou strany napříč politickým spektrem. Dalším vesměs společným tématem je podpora učňovského školství, na kterém se shodne současná koalice s opoziční ČSSD i se zelenými. Od podpory učňovského školství si strany slibují zvýšení zaměstnanosti v oborech, které jsou pro jihomoravský region charakteristické. Důležitá bude také problematika zdravotnictví, zejména situace krajských nemocnic. Zdravotnictví bude prioritou číslo jedna u levicových stran, tedy u ČSSD a KSČM. Obě strany se staví proti privatizaci nemocnic, koaliční a opoziční strany se vůči sobě vymezí také v otázce zrušení brněnské Úrazové nemocnice, kterou kraj po zrušení ministrem Julínkem (ODS) z finančních důvodů odmítl převzít. Nicméně žádná ze stran zastoupených v krajském zastupitelstvu nemá privatizaci nemocnic (kterých je v kraji 8) přímo ve svém programu, i když se v médiích několikrát objevily výroky o možné privatizaci některých menších nemocnic, zejména z úst hejtmana Juránka. Hejtman Juránek podpořil přesun zkušeného týmu lékařů do fakultní nemocnice v Bohunicích. Pokud sociální demokracie uspěje, v krajských zdravotnických zařízeních zruší lékařské poplatky zavedené ministrem Julínkem, za pacienty je bude platit z krajského rozpočtu. To je ale jedno z hlavních témat ČSSD v krajských volbách v celé republice. Kromě výše zmíněných témat, jako je doprava, školství, zemědělství a zdravotnictví, se strany budou orientovat také na otázky týkající se zaměstnanosti a podpory podnikání, sociální oblasti, rozvoje cestovního ruchu, životního prostředí (zejména projekt Čistá Svatka), nebo kultury. Příliš konfliktních témat ale v programech stran nenajdeme, krajská politika je z tohoto pohledu podobná spíše politice komunální. Nejvíce problematická tak na krajské úrovni zůstává pouze otázka zdravotnictví. Nicméně ani koaliční KDU-ČSL převod nemocnic na obchodní společnosti nepodporuje. Opoziční strany budou kritizovat kroky současné koalice, která naopak bude prezentovat svoje dosavadní úspěchy. Nicméně ne vždy tomu tak musí být. Lídr KSČM a krajský zastupitel Vojtěch Adam na otázku redaktora Brněnského deníku, co se kraji povedlo a co ne, odpověděl: „Rozhodně nejsem výhradně kritický. Vedení kraje vychází z reálných možností a v zásadních rozhodnutích se pokaždé snaží nalézt shodu napříč stranami.“¹⁹⁶ Opatrně kraj kritizuje lídr ČSSD Michal Hašek, nicméně s vědomím, že kdyby byli sociální demokraté v koalici, těžko by dělali něco jinak, protože se ve velké části předvolebních témat a priorit shodují se svými oponenty z krajské koalice.¹⁹⁷ Nejhlasitější kritika vedení kraje tak přichází od zelených, důkazem budiž poznámka lídra

¹⁹⁶ *Anketa s kandidáty na hejtmana*, Brněnský deník, 19. května 2008, str. 3.

¹⁹⁷ *Jak vyhrát? Co tým, to jiná taktika*, MF Dnes, 10. července 2008, Rubrika Brno a Jižní Morava.

kandidátky strany Kateřiny Dubské, která ve zmíněném interview v Brněnském deníku s volebními lidry na otázku o úspěších kraje odpověděla, že si nic kladného nemůže vybavit. V rozhovoru pro MF Dnes zase uvedla, že kraj nemá zpracovány žádnou rozumnou a moderní strategii.¹⁹⁸

Každá strana sází v předvolební kampani na jinou strategii. V předešlých volbách vítěznou KDU-ČSL tedy do voleb povede stávající hejtman Juránek. Krajské primárky se konaly dne 8. prosince 2007 v Sudickém dvoře u Boskovic a proti Juránkovi kandidoval ambiciózní starosta Židlochovic, již zmiňovaný Jan Vitula. Juránek zvítězil s velkou převahou a potřeťí se tak pokusí obhájit post hejtmana. Vzhledem k jednoznačnému počtu preferenčních hlasů v předcházejících volbách je volba v kraji poměrně oblíbeného a známého hejtmana nejlepší možností, jak oslovit potenciální voliče. KDU-ČSL je v kraji tradičně poměrně silná, nicméně vzhledem ke klesajícím preferencím strany v celostátním měřítku, je jejich předvolební pozice v kraji těžko předvídatelná. Lidovci svoji předvolební kampaň budou stavět zejména na osobě hejtmana a logicky budou prezentovat úspěchy, kterých při vedení kraje dosáhli. Juránek v Avii objíždí obce kraje a občanům nabízí možnost osobně si s ním popovídat při kávě a koláčcích. Stejnou akci pořádá jednou měsíčně v kavárně v centru Brna. Kampaň KDU-ČSL vyjde přibližně na 5,5 milionů korun.¹⁹⁹ Podle slov hejtmana Juránka bude mezi největší priority strany patřit kromě výše zmíněných také čerpání finančních prostředků z fondů Evropské unie a jejich využití a také podpora rodin s dětmi. KDU-ČSL bude obhajovat 20 mandátů zastupitelů. Na kandidátní listině lidovců se o hlasy voličů budou na předních místech ucházet v podstatě všichni krajské radní²⁰⁰ z KDU ČSL – jedinou výjimkou je nestraník Jan Letocha, který v letošních krajských volbách již kandidovat nebude - i v podstatě všichni stávající zastupitelé. Hejtman Juránek nechtěl spekulovat o možných koalicích, zdůraznil, že jakákoliv jednání mohou začít až na základě výsledků voleb a přidělení mandátů. Pan hejtman se snaží jednat se všemi stranami, vylučuje však koalici s komunisty. V rámci práce v zastupitelstvu a při řešení věcných problémů je pak, podle jeho slov, nutná spolupráce všech stran zastoupených právě v zastupitelstvu. Cílem KDU-ČSL je samozřejmě obhajoba prvního místa, i když stranu mohou srazit celostátní klesající preference strany.

¹⁹⁸ Blíže viz *Chceme změnu. Jako v Brně*, rozhovor s Kateřinou Dubskou, MF Dnes, 14. března 2008, rubrika Brno a Jižní Morava

¹⁹⁹ Při uvádění částek určených na předvolební kampaň všech sledovaných politických stran vycházím z informací uvedených v článku *Předvolební bitva o hlasy začala*, MF Dnes, 10. července 2008, rubrika Brno a Jižní Morava.

²⁰⁰ Radní Marie Cacková na 2. místě, František Adamec na 3. místě, Lubomír Šmíd na 5. místě a náměstek hejtmana Václav Horák na 6. místě.

I tak mají ale lidovci v kraji poměrně silnou pozici, zejména na venkově. Svoji roli ve prospěch strany může hrát zejména obliba hejtmana Juránka, ale také neexistence jakýchkoli skandálů či afér na krajské úrovni v předešlých osmi letech a vyšší počet věřících obyvatel v kraji, kteří patří mezi tradiční voliče strany. Průměrný věk kandidátky je 46,2 let, na kandidátní listině je zastoupeno celkem 15 žen a 5 kandidátů je bez politické příslušnosti. O hlasy voličů se bude ucházet celkem 23 starostů²⁰¹ a 6 místostarostů.²⁰² Zajímavými osobnostmi kandidátky jsou kromě stávajících radních a známých komunálních politiků také poslanec a bývalý ministr životního prostředí Libor Ambrozek (na 7. místě), ale také nezávislí starostové Zdeněk Peša z Olešnice (na 26. místě) a Josef Mikolášek ze Sloupu (na 36. místě), kteří v roce 2000 kandidovali za Nestraníky pro Moravu a v roce 2004 za Sdružení nezávislých kandidátů. Za zmínku stojí také profesor Zdeněk Kolíbal, který je zároveň kandidátem KDU-ČSL v senátním obvodu 60 Brno-město. Do Senátu kandiduje také náměstek hejtmana Václav Horák v obvodu 57 Vyškov.

Po minulých krajských volbách druhou ODS povede do voleb jako lídr současný první náměstek hejtmana Milan Venclík. Stranickou jedničkou byl zvolen v sobotu 9. února 2008 v Hustopečích drtivou většinou delegátů, nakonec neměl žádného protikandidáta, i když se v médiích²⁰³ spekulovalo o bývalém primátorovi Brna a současném europoslanci Petru Duchoňovi, který ale bude na podzim kandidovat do Senátu. Druhým možným kandidátem, o kterém se také spekulovalo, byl další bývalý primátor Brna a současný senátor Richard Svoboda, který ale svoji kandidaturu oficiálně odmítnul. Milan Venclík je sice zkušeným krajským politikem s pověstí tvrdého politického hráče, ale široké veřejnosti je v podstatě neznámý. Po prvních krajských volbách se stal radním, před minulými volbami pak byl obviněn ze zpronevěry sponzorských darů, která se nakonec neprokázala (viz výše). Venclík je členem hnutí Grálu, jehož několik členů je spojeno s tzv. kuřimskou kauzou týrání dětí. I když se hnutí

²⁰¹ Starosta Boleradic Jan Koráb (na 4. místě kandidátky), starosta Velkých Opatovic Jiří Bělehrádek (10.), starosta Rousínova František Havíř (14.), starosta Otnic Pavel Prokop (15.), starosta Sokolnic Jiří Životný (16.), starosta Těšán Jan Husák (19.), starosta Židlochovic Jan Vitula (25.), starosta Olešnice Zdeněk Peša (26.), starosta Telnice Ladislav Šustr (28.), starosta Hodonic František Houšť (30.), starosta Vísek Stanislav Kamba (31.), starosta Sloupu Josef Mikolášek (36.), starosta Hrušovan u Brna Miroslav Rožnovský (37.), starosta Těšetic Zdeněk Nekula (41.), starosta Bzence Pavel Čejka (43.), starostka Dyjákovic Jaroslava Němcová (48.), starosta Tvarožné Lhoty Jiří Uříčář (49.), starosta Velkých Němčic František Smetana (56.), starosta Hroznové Lhoty Pavel Hanák (57.), starosta Ratíškovice Josef Uhlík (59.), starosta Šlapanic Jaroslav Klačka (63.), starosta Veverské Bítýšky Josef Mífek (64.) a starostka obce Rostěnice – Zvonovice Marie Slavíková (66.).

²⁰² Místostarosta Znojma Pavel Balík (na 8. místě kandidátky), místostarostka Hodonína Anna Matějková (11.), místostarostka Boskovic Jaromíra Vítková (21.), místostarosta Vyškova Roman Celý (27.), místostarostka Strážnice Renata Smutná (38.) a místostarostka Kuřimi Miluše Macková (58.).

²⁰³ *Navenek úsměv a klid, uvnitř boj*, MF Dnes, 24. září 2007, rubrika Brno a Jižní Morava.

od kauzy distancovalo, Venclíkovi jeho členství na popularitě u veřejnosti jistě nepřidá. Venclík byl sice jednoznačně zvolen, nicméně zejména ve vlivné brněnské ODS panují neshody mezi dvěma frakcemi. Venclík tak má v Brně poměrně silnou opozici vedenou zejména senátorem Vlastimilem Sehnalem, jihomoravská ODS také není příliš populární u celostátních struktur strany.²⁰⁴ Straně se i letos nevyhnula aféra. Na přelomu srpna a září se v médiích (TV Nova, tištěná i elektronická média) objevila 4 roky stará skandální zvuková nahrávka rozhovoru mezi senátorem Sehnalem a majitelem významné brněnské stavební firmy Veselý, Přemyslem Veselým,²⁰⁵ podle které měly zejména v letech 2003 a 2004 stavební firmy odvádět za přidělené zakázky 1,5% z ceny zakázky do kasy ODS jako černé sponzorské finance. Celým případem se začala zabývat policie. Venclík, jakožto předseda jihomoravské ODS, byl v rozhovoru označen jako člověk, který si měl nechat 820 000 korun pro vlastní potřebu. Celá nahrávka trvá 90 minut a dotýká se jak stranických rivalů Sehnala a Venclíka, tak také bývalých vrcholných brněnských komunálních politiků z ODS i některých dalších významných stavebních firem ve městě. Všichni zúčastnění se od nahrávky distancovali a označili ji za uměle vyrobenou. Podle znalců poměrů v brněnské ODS jsou však hlasy aktérů Sehnala a Veselého skutečné. To potvrdil také bývalý Sehnalův asistent, který uvedl, že si senátor rozhovor s Veselým nechal nahrát. Otázkou je, proč byla prezentována přibližně měsíc před volbami a zda jde o vnitrostranický či předvolební boj. Spekuluje se mimo jiné o tom, že nahrávku médiím poskytl bývalý rektor Masarykovy univerzity, současný brněnský radní a senátor Jiří Zlatuška, který měl zmíněnou nahrávku zveřejnit na jednání městské rady. Zlatuška bude obhajovat post senátora v podzimních volbách a jeho protikandidátem bude právě bývalý primátor města a současný europoslanec Petr Duchoň z ODS. Zlatuška je přitom znám jako silný kritik poměrů na brněnské radnici pod vedením občanských demokratů. Senátor Zlatuška ale tyto spekulace jednoznačně odmítl.²⁰⁶ Samotná ODS zahájila kampaň ke krajským volbám již 26. května tiskovou konferencí, na které byly představeny mimo jiné internetové stránky Venclíka. Heslo, se kterými půjde lídr občanských demokratů do voleb

²⁰⁴ Blíže viz tamtéž nebo *Pochopil jsem, že politika je divadlo*, rozhovor s Milanem Venclíkem, MF Dnes, 13. února 2008, Rubrika Brno a Jižní Morava

²⁰⁵ Stavební firma Veselý například prováděla celkovou rekonstrukci centrálního brněnského náměstí Svobody v hodnotě 180 milionů Kč. Rekonstrukce náměstí byla dokončena těsně před komunálními volbami v roce 2006. Firma Veselý se také podílela na stavbě nového terminálu brněnského letiště a například v letech 2004 - 2005 pracovala na zakázkách pro město i kraj v celkové ceně vyšší jak 150 milionů korun (zdroj: *Kdo hraje s ODS o moc?*, MF Dnes, 1. září 2008, Rubrika Brno)

²⁰⁶ Blížší informace k celé kauze viz Televizní noviny na TV Nova dne 30. srpna 2008, dále například regionální příloha MF Dnes – články *Další krajské volby, další aféra ODS, Kdo hraje s ODS o moc?, Venclík: Znovu dochází k ovlivňování voleb* (vše dne 1. září 2008) nebo „*Desátky*“ pro ODS, *Veselý to chtěl „spravedlivější“*, ODS: *Nahrávku vynesl Zlatuška* (vše dne 2. září 2008).

zní „Jde mi o Tvoji budoucnost, Jižní Moravo“. Priority ODS jsou opět v obecné rovině v podstatě totožné s výše uvedenými. Milan Venclík zmínil navíc například také podporu a propagaci vědy a výzkumu. ODS zvolila oproti koaličnímu partnerovi zcela opačnou podobu předvolební kampaně. Jestliže lidovci vsadili na své kandidáty, zejména pak na hejtmana Juránka, tak občanští demokraté vsadili spíše na prezentaci svého programu. Jednotlivé kapitoly programu prezentovala strana na několika tiskových konferencích. ODS tak bude prezentovat spíše fakta, než tváře svého lídra a ostatních kandidátů. Podle informací uveřejněných v médiích strana na celou kampaň vyčlení zhruba 5 milionů korun, ale přesnou částku lídr kandidátky novinářům nesdělil. Pokud se podíváme na kandidátní listinu strany, jak byla navolena počátkem února, tak mezi devatenácti kandidáty (tolik křesel občanští demokraté obhajují) se objevilo 11 stávajících zastupitelů. Na předních místech se o hlasy voličů opět ucházejí uvolnění krajští politici z ODS.²⁰⁷ Kandidovat nebude například bývalý náměstek hejtmana Igor Poledňák, který v předešlých volbách získal nejvíc preferenčních hlasů ze všech kandidátů ODS (viz výše). Občanští demokraté delegovali na kandidátku celkem 8 žen, průměrný věk je 43,4 let a všichni kandidáti jsou členy strany. O hlasy voličů se bude ucházet 19 starostů²⁰⁸ a 8 místostarostů.²⁰⁹ Ze zajímavých osobností na kandidátce bych uvedl snad jen starostu Pohořelic Josefa Svobodu, který v roce 2004 kandidoval jako nestraník za US-DEU. Podobně jako Stanislav Juránek, ani Milan Venclík nesdělil, s kým by rád vytvořil koalici. Jedním z důvodů je také situace po komunálních volbách v Brně, kdy ODS sice vyhrála volby, ale nakonec skončila v opozici. Cílem Venclíka i celé ODS je vítězství v krajských volbách. Jihomoravští občanští demokraté jsou jediní v rámci celé republiky, kteří ještě neobsadili post hejtmana. Pro vítězství strany může hovořit její relativně silná pozice v rámci kraje, zejména tedy ve větších městech. V tomhle ohledu bude důležitý výsledek ODS v Brně, kde většinu všech dosavadních voleb vyhrála. Další výhodou může být zastoupení některých komunálních

²⁰⁷ Kromě Venclíka jde o náměstkyni hejtmana Annu Procházkovou (na 2. místě kandidátky), a radní Jaroslava Pospíšila (4.), Miloše Šifaldu (5.) a Víta Blahu (13.). Na 11. místě kandiduje uvolněný předseda Finančního výboru zastupitelstva a předseda politického klubu ODS Jiří Kadrnka.

²⁰⁸ Starosta Vranova Marek Juha (na 3. místě kandidátky), starostka Blanska Jaroslava Králová (6.), starosta Únanova Vojtěch Fabík (7.), starosta Slavkova u Brna Ivan Charvát (9.), starosta Žabčic Vladimír Šmerda (12.), starosta Troubska Vladimír Ryba (16.), starosta Mikulova Rostislav Košťál (18.), starosta Moravského Krumlova Jaroslav Mokří (22.), starosta Boskovic Jaroslav Dohnálek (24.), starosta Němčiček Petr Slezák (26.), starosta Rosic Petr Klíma (31.), starosta Kunštátu Pavel Göpfert (36.), starosta Kuřimi Oldřich Štarha (37.), starostka Bučovic Šárka Šilerová (41.) starosta Pohořelic Josef Svoboda (42.), starosta Adamova Jiří Němec (43.), starosta Modřice Josef Šiška (44.), starosta brněnské městské části Líšeň Jiří Janišťin (53.) a starosta Přibic František Stankovič (55.).

²⁰⁹ Místostarosta Letovic Vladimír Stejskal (19.), místostarosta Znojma Jan Blažiček (20.), místostarosta Kyjova Miroslav Hula (27.), místostarosta Hustopečí Libor Sadílek (32.), místostarostka Mílešovic Lenka

politiků na čele stranické kandidátky. Naopak strana může tratit na nevýrazném lídrovi, Milan Venclík není širší veřejnosti příliš znám, i když vykonává post prvního náměstka hejtmána. Nevýhodou je také vůdčí role ODS ve vládě a nepopulární reformy, které společně s koaličními partnery na centrální úrovni prosazuje. Některým členům krajského zastupitelstva také neprospěly některé aféry, které s nimi byly spojeny a mediálně prezentovány, o výše uvedené aféře s nahrávkou nemluvě.²¹⁰

KSČM nominovala jako lídra do voleb stávajícího krajského zastupitele Vojtěcha Adama. Při volbě neměl žádného protikandidáta. Komunisté na rozdíl od předcházejících dvou krajských voleb vsadili sice na nestraníka, ale zároveň na poměrně známou osobnost. Vojtěch Adam je nejen starostou devítitisícových Ivančic, ale také bývalým ředitelem ivančické nemocnice. Cílem KSČM je získat minimálně tolik hlasů jako v roce 2004 (14%), chtěli by se ale vrátit k výsledkům z prvních voleb, kdy získali 20% hlasů. Cílem Vojtěcha Adama je dostat komunisty do krajské rady, i když vzhledem k odmítání spolupráce s KSČM na úrovni krajské rady je pro ostatní relevantní strany málo představitelné. Také komunisté jdou do voleb s vidinou vítězství. Pan starosta Adam mi, stejně jako ostatní lídři, nesdělil preferované koalice, je ochoten spolupracovat s kýmkoliv schopným napříč politickým spektrem, nerozlišuje politickou příslušnost, ale kvalitu předkládaných návrhů. Ideální by byla spolupráce s levicovými stranami, v podstatě tedy s ČSSD. KSČM představuje podle slov Vojtěcha Adama v zastupitelstvu konstruktivní opozici, o čemž svědčí například podpora rozpočtu na rok 2008, stejně tak podpořili řadu rozhodnutí. Ze 14 stávajících zastupitelů se bude o hlasy voličů ucházet 11 z nich. Na kandidátce je 20 žen, průměrný věk kandidátů je 50,5 let a 17 kandidátů je bez politické příslušnosti. Z vrcholných komunálních politiků je na kandidátní listině zastoupeno 6 starostů a 1 místostarosta.²¹¹ Na kandidátce se o hlasy voličů uchází také lídr z roku 2000 Ladislav Býček (na 51. místě) a lídr z roku 2004 Jan Procházka (na 11. místě). Program strany bude vycházet ze specifických potřeb jednotlivých okresů. Základní priority jsou ale

Hrazdírová (35.), místostarosta brněnské městské části Židenice Aleš Vytopil (38.) a místostarosta Babic nad Svitavou Jan Hodovský (50.).

²¹⁰ O Petru Fridrichovi byla již řeč, radního Miloše Šifalda se týkala kauza plánované půdní vestavby v historickém domě v centru města. Šifalda žádal o pronájem půdních prostor, podle bytové komise skončil v řízení až na druhém místě, nicméně radou městské části Brno-střed byl posunut na první místo (ODS má v radě městské části většinu). Proti plánovaným úpravám se však postavili jak obyvatelé domu, tak památkáři. Po 2 letech sporů se nakonec radní Šifalda půdního bytu vzdal. Blíže viz (http://zpravy.idnes.cz/radni-sifalda-vzdal-spor-o-pudni-vestavbu-byt-kvuli-sousedum-nechce-11g-/brno.asp?c=A080728_201213_brno_taj).

²¹¹ Kromě lídra kandidátky a starosty Ivančic Adama jde o starostu Miroslavi Augustina Formana (na 14. místě kandidátky), starostu Tvrđonic Zdeňka Tesařika (28.), starostu Vysočan Ludřka Škaroupku

podobné jako u všech ostatních relevantních stran kandidujících do zastupitelstva, důraz budou klást na zachování bezplatného zdravotnictví v kraji a na vybudování fungující sítě krajských nemocnic, přesným vymezením jejich funkcí a zajištění dostupné lékařské péče, ale také na dobudování stanovišť rychlé záchranné pomoci a centrálního dispečinku.²¹² Kolik přesně bude stát předvolební kampaň není prozatím zřejmé, nicméně nechystají se žádné monstrózní předvolební akce ani masivní vylepování billboardů.

ČSSD zvolila za svého lídra Michala Haška, který vykonával mandát zastupitele v letech 2000 – 2004. Hašek byl jediným kandidátem strany, získal většinu ze 140 hlasů delegátů konference. Před stranickou krajskou nominační konferencí se hovořilo jako o možném lídrovi také o předsedovi krajského výkonného výboru ČSSD a předsedovi kontrolního výboru zastupitelstva Václavu Božkovi, který má zejména mezi straníky pověst schopného politika. Ve prospěch Haška nakonec rozhodla jeho větší známost u veřejnosti, kdy se v médiích velmi často z titulu své funkce předsedy poslaneckého klubu strany pohybuje vedle vrcholných představitelů ČSSD a jeho mediální známost je tak poměrně vysoká a představuje jednoho z nejviditelnějších členů strany. Hašek tak chce konkurovat stávajícímu tandemu oblíbeného lidoveckého hejtmana Juránka a lídra v kraji poměrně silné ODS Milana Venclíka. Michal Hašek potvrdil, že ideální výsledek voleb by bylo vítězství. Pokud by uspěl a stal se uvolněným radním, respektive hejtmánem, opustil by post předsedy poslaneckého klubu. Uvedl, že naplno se dá vykonávat pouze jeden post.²¹³ Neúspěchem by pro Haška a celou sociální demokracii bylo, kdyby strana opět zůstala v opozici, a kdyby získali méně hlasů než v předcházejících volbách - v roce 2000 i 2004 získali 9 mandátů, v první devítce jsou pouze 3 stávající zastupitelé. Lídr z roku 2000 Jiří Václavek kandiduje na 26. místě, lídr z roku 2004 Zuzana Domesová v letošních krajských volbách již nekandiduje. Sociální demokraté vidí šanci na úspěch ve volbách i vzhledem k jejich postavení v opozici na celostátní úrovni, stoupajícím preferencím strany a veřejnosti odmítaným vládním reformám. Potenciálního koaličního partnera budou sociální demokraté hledat až po zveřejnění výsledků voleb. Michal Hašek se nebrání spolupráci s jakoukoliv stranou, velké výhrady má ale ke KSČM vzhledem k jejímu postoji k únoru 1948. Priority sociálních demokratů jsou opět podobné s ostatními stranami. Zdůrazňovat chtějí zejména zajištění kvalitních veřejných služeb v čele se zdravotní péčí,

(38.), starostku Lovčiček Jaroslavu Hrozkovou (47.), starostku Suchohrděl Hanu Matochovou (62.) a místostarostu Dubňan Josefa Ilčíka (46.).

²¹² Blíže viz *Únor 1948? Logické vyvrcholení*, rozhovor s Vojtěchem Adamem, MF Dnes, 28. Února 2008, Rubrika Brno a Jižní Morava.

o zrušení poplatků již byla řeč. Zaměřit se chtějí, vzhledem k Haškově pozici stínového ministra zemědělství, také na podporu zemědělců a venkova obecně, učňovské školství, výstavbu klíčových komunikací R43 a R52, dobudování integrovaného dopravního systému na celém území kraje a vybudování lázní v Pasohlávkách apod. Hašek opatrně útočí na stávající koalici, když tvrdí, že se rada programově i personálně již vyčerpala. Kritizuje také její některé kroky a nedostatečné řešení některých problémů, například zemědělství a výstavbu již zmiňovaných rychlostních komunikací, která je ale blokována kvůli připomínkám ekologických aktivistů. Sociální demokraté se před blížícími se krajskými volbami prezentovali také dvěma zajímavými projekty. Prvním z nich je vytvoření desetičlenné stínové rady, jejímž smyslem je předkládání alternativních návrhů při řízení kraje a analýza osmiletého působení stávající koalice a jejich strategických a investičních rozhodnutí. Stínovým hejtmanem je logický lídr Michal Hašek, náměstkem pak Václav Božek. Jednotliví radní mají na starosti všechny klíčové otázky týkající se krajské politiky, dopravou, zdravotnictvím, školstvím a financemi počínaje a regionálním rozvojem, cestovním ruchem a památkovou péčí konče. I když Michal Hašek prohlásil, že stínová rada není útokem na práci stávajících radních, otázka zní, proč vznikla těsně před volbami, kdy od doby jejího ustavení zbývala pouhá 4 jednání zastupitelstva, čímž na prezentování alternativních návrhů není mnoho času. Logické by bylo, kdyby taková rada vznikla na začátku volebního období, podobně jako stínové vlády v Poslanecké sněmovně. Lze ji tak chápat vyloženě jako součást předvolební kampaně ČSSD. Hejtman Juránek v reakci na vznik stínové rady uvedl, že kraj umožňuje všem stranám zastoupeným v zastupitelstvu, aby se zapojily do činnosti kraje. Své nápady mohou prosazovat pomocí stávajících komisí, v nichž jsou zastoupeny všechny strany. Juránek tak vidí tento projekt sociálních demokratů jako nadbytečný. Uvedl také, že dosavadní spolupráce s opozicí v zastupitelstvu byla dobrá. To mi nepřímo potvrdili také Václav Božek a Vojtěch Adam. Druhým projektem byl 5. června Haškem zveřejněný etický kodex pro vedení krajské předvolební kampaně. Pozváni na něj byli lídři všech stran zastoupených v zastupitelstvu plus Dymo Piškula, lídr SNK-ED. Prezentace se nezúčastnili nakonec lídři obou koaličních stran lidovec Stanislav Juránek a občanský demokrat Milan Venclík společně s lídrem KSČM Vojtěchem Adamem. Všichni víceméně shodně poznamenali, že korektní předvolební kampaň považují za samozřejmou, a podepisovat nějaký kodex je zbytečné. I když Hašek v médiích tvrdil, že nejde o předvolební kampaň, Juránek, Venclík i Adam

²¹³ Blíže viz *Kluk z Drásova chce být hejtmanem*, rozhovor s Michalem Haškem, MF Dnes, 6. března 2008, Rubrika Brno a Jižní Morava.

tvrdili přesný opak. Na celou předvolební kampaň, při níž se sociální demokraté - stejně jako ostatní strany - budou snažit oslovit potenciální voliče, vynaloží řádově několik milionů korun, přesnou částku však nespécifikovali. V průběhu srpna sdělovací prostředky informovaly o ilegálním výlepu předvolebních plakátů ČSSD v Brně. Přitom rada města, kde ČSSD obsadila 5 křesel z 11, se snaží proti těmto jevům dlouhodobě bojovat. Průměrný věk kandidátky je 48,7 let, 2 jsou bez politické příslušnosti a ze 70 kandidátů je 21 žen. Strana do voleb vyslala 12 starostů²¹⁴ a 7 místostarostů.²¹⁵

Strana zelených získala v uplynulých krajských volbách mandáty pro své straníky pouze na jižní Moravě, v Karlovarském kraji kandidovala v koalici s KDU-ČSL, ale nikdo ze zelených se do zastupitelstva kraje nedostal, na rozdíl od dvou lidovců. Obhajovat tak v Jihomoravském kraji budou tři mandáty. Lídrem kandidátky byla zvolena brněnská zastupitelka Kateřina Dubská. Ve straně zelených se debata ohledně lídra kandidátky orientovala v podstatě na dvě jména. Jedním z nich byla zmíněná Dubská, druhým Dušan Lužný. O osobě Dušana Lužného jsem se již zmínil výše. Strana zelených jde do voleb s vědomím, že nemá příliš reálnou šanci volby v kraji vyhrát, půjde jim minimálně o obhajobu stávajícího počtu mandátů. Stejně tak by se zelení rádi stali součástí krajské koalice. Kateřina Dubská by ráda získala přibližně 9% hlasů, což zhruba představuje celostátní preference strany zelených, a stejně tak zdvojnásobení počtu mandátů v zastupitelstvu. Strana zelených je na jižní Moravě silná zejména v Brně. V minulých volbách těžila zejména z tématu přesunu brněnského nádraží a v podstatě zejména díky volebnímu výsledku z krajského města mohla obsadit v zastupitelstvu zmíněná 3 křesla. Zelení ale tématu přestavby brněnského železničního uzlu nebudou moci při nadcházejících volbách plně využít. Od roku 2006 jsou součástí městské radniční koalice, která společně s opozicí - i vzhledem k odmítavému postoji zelených - odsun nádraží z centra města podpořila. Novým tématem zelených tak mohou být jiné dopravní stavby, a sice zmiňované komunikace R43 a R52. Prvně uvedenou chtějí zelení vést mimo městskou část Brno – Bystrc, druhou pak po stávající dálnici D 2 s vybudováním obchvatu Břeclavi. Z relevantních politických stran jsou ale v tomto názoru osamocení. Kromě

²¹⁴ Starosta Vyškova Petr Hájek (na 10. místě kandidátky), starosta Ráječka Vít Rajtšlégr (14.), starosta Hostěradic Marek Šeiner (29.), starostka Olšan Dana Křížová (30.), starosta Veselí nad Moravou Jaroslav Hanák (32.), starosta Heršpic Jiří Zieglrer (36.), starosta Jaroslavic Petr Zálešák (37.), starosta Nechvalína Jaromír Brančík (39.), starostka Moravan Marie Barešová (44.), starosta Nemotic Antonín Hroza (60.), starostka obce Račice – Pístovice Marlana Březovská (61.) a starosta Domanína Tibor Koóš (62.).

²¹⁵ Místostarosta Blanska Ivo Polák (na 5. místě kandidátky), místostarosta brněnské městské části Bystrc Jiří Altman (7.), místostarosta Bučovic František Šujan (19.), místostarostka Tišnova Zuzana Brzobohatá (21.), místostarosta Rousínova Jiří Petřík (24.), místostarosta Kobeřic Roman Hanák (68.) a místostarosta Veselí nad Moravou Josef Boula (69.).

podpory učňovského školství chtějí zelení obecně změnit přístup při řešení důležitých věcí týkajících se například školství, zemědělství a při kultivaci krajiny vycházející z trvalé udržitelnosti. Podporovat chtějí také ekologické zemědělství nebo veřejnou dopravu v kraji. Zelení se jako jediní vyjádřili k preferované koaliční spolupráci. Ideální by podle nich byla taková koalice jaká je v současnosti na brněnské radnici, převedeno na krajskou úroveň by to znamenalo koalici KDU-ČSL, ČSSD a právě zelených.²¹⁶ V takové koalici by ale zelení těžko prosazovali své představy o velkých dopravních stavbách v kraji, které jsou diametrálně odlišné od ostatních významnějších politických stran. A právě ty budou jedním ze stěžejních témat strany v předvolební kampani. Zelení na kandidátku delegovali 20 žen, 7 kandidátů je bez politické příslušnosti a průměrný věk celé kandidátky je 45,3 let. Na kandidátní listině jsou pouze 3 významní komunální politici.²¹⁷ Pokud se podíváme na kandidátní listinu, tak ze stávajících zastupitelů bude kandidovat ekolog Mojmír Vlašín (na 6. místě) a na 21. místě Jana Drápalová, Jiří Löw, který byl ale v minulých volbách v roce 2004 navržen stranou LiRA, kandidovat již nebude. Většina kandidátů ale širší veřejnosti není příliš známá, i když jde často o členy obecních a městských zastupitelstev. Předvolební kampaň zelených by měla stát asi 2 miliony korun.

Tabulka 38 - volby 2008 – kandidáti podle okresů

VOLBY 2008 KANDIDÁTI DLE OKRESŮ					
	KDU-ČSL	ODS	KSČM	ČSSD	SZ
Blansko	8	7	7	8	10
Brno-město	10	18	11	20	18
Brno-venkov	12	12	12	9	10
Břeclav	8	9	10	6	3
Hodonín	14	8	9	9	10
Vyškov	7	9	9	12	6
Znojmo	9	7	12	6	8

Zdroj: kandidátní listiny

²¹⁶ Blíže viz *Anketa s kandidáty na hejtmána*, Brněnský deník, 19. května 2008, str. 3

²¹⁷ Starostka Ostopovic a předsedkyně jihomoravské organizace strany Zuzana Benešová (na 2. místě kandidátky), zmíněná starostka brněnské městské části Nový Lískovec Jana Drápalová (21.) a místostarosta Modřic Ivan Doleček (40.)

Tabulka 39 - volby 2008 – profesní zaměření kandidátů podle stran

VOLBY 2008 KANDIDÁTI DLE PROFESÍ						
	Komunální politiky	Školství	Zdravotnictví	Podnikatelé a živnostníci	Dělníci	Ostatní
KDU-ČSL	29	3	4	4	0	28
ODS	27	2	1	7	0	33
KSČM	7	7	3	4	3	46
ČSSD	19	8	2	3	0	38
SZ	3	5	2	12	0	43

Zdroj: Kandidátní listiny

Z ostatních politických subjektů stojí za zmínku kandidátka SNK-ED, kterou do voleb povede známý břeclavský starosta Dymo Piškula. Stranu bude na kandidátní listině reprezentovat několik komunálních politiků.²¹⁸ Hlavní programové priority²¹⁹ jsou částečně odlišné od 5 popisovaných stran. Asi nejzajímavějšími programovými tezemi je prosazování zemského uspořádání pro Moravu nebo řešení romského problému (pomocí podpory vzdělávání a zaměstnanosti). Dalšími programovými tezemi jsou: rozvoj cestovního ruchu v kraji, sport v kraji na nejvyšší úrovni, plnohodnotný život pro seniory, udržení mladých lidí v regionu a vyplácení příspěvků na živobytí za veřejně prospěšné práce.

Několik výrazných komunálních politiků je na kandidátce hnutí Nezávislí,²²⁰ koalice Dohoda pro jižní Moravu,²²¹ nebo koalice Alternativa 2008²²² - lídrem této koalice je bývalý krajský radní za US Jiří Tomek. Nicméně převážné většině kandidujících subjektů se nedává příliš šancí, že by mohli získat více jak 5% hlasů nutných k zisku mandátu.

²¹⁸ jmenujme například starostu Strážnice Rista Ljasovského (na 11. místě kandidátky), místostarostku městské části Brno-Bystrc a senátní kandidátku SNK-ED v obvodě 60 Brno-město Elišku Kovářovou (2.), místostarostu Moravského Krumlova Tomáše Třetinu (5.) nebo místostarostu Břeclavi Pavla Dominika (10.)

²¹⁹ Blíže viz <http://www.snked.cz/jihomoravsky-kraj-nas-program.html>.

²²⁰ Jde zejména o komunální politiky z okresů Břeclav, Znojmo a Hodonín – například starostu Čejkovic Pavla Novotného (na 6. místě kandidátky), starostku Hrušovan nad Jevišovkou Alenu Loukotovou (15.), starostu Klobouk u Brna Zdeňka Bobka (20.), starostu Lanžhota Františka Hrnčíře (27.), starostku Velkých Bílovic Marii Vlkovou (33.) nebo místostarostku Mikulova Ilonu Žiškovou - Vágnerovou (17.).

²²¹ Například starosta Tvarožné František Kopecký (na 10. místě kandidátky) a místostarosta Kuřimi Ladislav Ambrož (11.).

²²² Například místostarosta Pohofelic a bývalý senátor za 4K, respektive US-DEU, Vladimír Schovánek (na 5. místě kandidátky) a místostarosta Veselí nad Moravou Vilém Reichsfeld (6.).

10. ZÁVĚR

I když je krajské zřízení poměrně nové, rychle si získalo pevnou pozici v rámci politického systému České republiky. Zavedení krajského zřízení a vůbec průběh reformy veřejné správy ale rozhodně neprobíhaly bez problémů. Po roce 1989 došlo k opětovnému vzniku samosprávy a i samotná Ústava České republiky předznamenala vznik zemí či krajů jako nových vyšších územně samosprávných celků. Jak země, tak kraje, mají v rámci dějin veřejné správy na území České republiky, potažmo Československa, své pevné místo. Země existovaly v meziválečném období, kraje zase po roce 1949. I z toho důvodu tak vznik krajů mohl vyvolávat jisté negativní konotace v souvislosti s jejich existencí za komunistického režimu. Po složitých a dlouhých debatách v Poslanecké sněmovně byl nakonec roku 1997, tedy až 4 roky po vzniku samostatné republiky, schválen ústavní zákon o vytvoření vyšších územně samosprávných celků. Na základě tohoto zákona vzniklo 14 nových krajů, které ale v době jejich vzniku rozhodně nevzbuzovaly jen pozitivní reakce, ale spíše ty negativní. A to hned z několika důvodů. Odpůrci krajského zřízení, tak jak ho v dnešní podobě známe, tvrdili – a dodnes tvrdí – že počet 14 krajů je příliš velký. Mezi příznivce současné podoby krajů s jejich nynějšími pravomocemi nepatřila například ODS. Naopak jejich zastánci byli sociální demokraté, lidovci či členové ODA a US. Nicméně například také sociálně demokratičtí poslanci v důvodové zprávě ke svému návrhu ústavního zákona (Sněmovní tisk 174, PSP 1999) uvádějí, že mezi kraji je velká nerovnoměrnost, že vznikly i velmi malé kraje. V této souvislosti zmiňují, že například Karlovarský kraj má méně obyvatel než okres Brno-město a menší počet obcí než okres Žďár nad Sázavou. Dalším problémem bylo, že sice vzniklo 14 nových krajů, ale některé oblasti státní správy (policie, státní zastupitelství, hygienické stanice apod.) nadále zůstávají rozloženy do 8 krajů na základě zákona o č. 36/1960 Sb. o územním členění státu. I 8 let po vzniku krajů nebylo přistoupeno ke změně, i když zejména v oblasti policie se plánuje vznik krajských ředitelství ve všech současných krajských městech. Další komplikací při vzniku krajů je, že jejich hranice nerespektují systém jednotek NUTS, který byl vytvořen pro čerpání strukturálních fondů EU. Kromě 14 krajů tak existuje dalších 8 NUTS jednotek, do kterých jsou kraje zařazeny. To zvyšuje nároky na financování administrativy i na kooperaci krajů v rámci těchto jednotek. Chybou při konstituování krajů byl také fakt, že hranice krajů nerespektují historické hranice mezi Čechami a Moravou – poprvé je nerespektovaly kraje z roku 1960 a ani během 90. let tak nedošlo

k nápravě. Například části okresu Svitavy tak nadále patří administrativně pod Pardubický kraj, i když historicky patří na Moravu. A takových problémů bychom mohli najít více.²²³ I přes všechny komplikace, jakými bylo a je například i nedostatečné financování krajů, si tyto substanciální jednotky vydobily pevnou pozici. Nyní jsou respektovanými partnery jak pro centrální státní orgány, tak pro obce. V praktickém politickém životě se celá řada vysoce postavených krajských politiků stala členy vedení politických stran a váhu stranických krajských organizací nelze na centrální úrovni opomíjet. Za všechny uveďme například pražského primátora Pavla Béma a středočeského hejtmana Petra Bendla (oba ODS), kteří byli zvoleni místopředsedy své strany. Stejně tak i náměstek hejtmana Pardubického kraje Roman Línek, hejtman Jihomoravského kraje Stanislav Juránek nebo jihomoravský krajský zastupitel David Macek jsou místopředsedy KDU-ČSL. 1. náměstek hejtmana Královéhradeckého kraje Helmut Dohnálek je zase předsedou SNK-ED. Mezi vlivné organizace se zařadila Asociace krajů České republiky. Kraje předložily do Poslanecké sněmovny v rámci své legislativní iniciativy několik návrhů zákonů, navázaly cenné vztahy se zahraničními partnery a svá zastoupení otevřely v Bruselu. To vše ukazuje, že se kraje i přes počáteční komplikace etablovaly jako významné složky samosprávy i státní správy a většina občanů se s kraji, ve kterých žijí, již plně ztotožnila. Krajská politika, jako taková, má blíže k politice komunální. Témata politických stran v krajích se tak zaměřují především na problémy daných regionů a v zastupitelstvech často panuje spolupráce napříč celým krajským politickým spektrem.

Podle mého názoru by byl vhodnější vznik menšího počtu krajů a to vzhledem k výše uvedenému čerpání finančních prostředků z unijních fondů, ale také vzhledem k nerovnoměrnosti jednotlivých krajů. Osobně považuji za nejlepší vznik 9 krajů. Vzniknout měly kraje v takové podobě, v jaké existovaly po roce 1960, ale v historických hranicích Čech a Moravy. Navíc se krajem měla stát Praha a vzniknout měl také Středomoravský kraj s přirozeným centrem Olomoucí. Takovou podobu krajů předpokládalo několik návrhů zákonů v 90. letech. Důvody jsou takové, jaké jsem zmínil výše. Je ale nespornou pravdou, že stávajících 14 krajů více zvýrazňuje jednotlivá regionální centra. Jasnou ukázkou jsou menší kraje Karlovarský, Liberecký, Pardubický, Zlínský a Vysočina. Tyto kraje mají jisté specifické rysy, které se díky konstituování krajů v dnešní podobě podařilo zvýraznit. Karlovarský kraj je krajem lázeňským (na rozdíl od Plzeňského kraje), Liberecký kraj se zase liší od silně industrializovaného kraje Ústeckého.

²²³ Některé problémy spojené se vznikem krajů jsou popsány například v: Mrklas, Ladislav (ed.): *Krajské volby 2000: fakta, názory, komentáře*, str. 12 – 15.

Díky vzniku Pardubického kraje se posílilo postavení Pardubic, které byly často ve stínu pár kilometrů vzdáleného Hradce Králové. Zlínský kraj je specifický vzhledem k lidovým tradicím a - podobně jako u Pardubic - byla zvýrazněna pozice města Zlína. Kraj Vysočina je specifický region, jehož rozdělení mezi případně vzniklý Jihočeský, Východočeský a Jihomoravský kraj by svým způsobem přetřhalo vazby jednotlivých oblastí k Vysočině jako celku. I přes tyto klady by ale administrativní a finanční náročnost správy byla jistě nižší a jednodušší při vzniku menšího počtu VÚSC.

Tuto práci jsem rovněž koncipoval také jako případovou studii zaměřenou na Jihomoravský kraj. Na základě osobních rozhovorů s vrcholnými krajskými politiky a na základě informací z oficiálních elektronických zdrojů a regionálních médií jsem popsal praktické fungování krajské politiky. Tento popis vychází z teoretické části zaměřené na krajské zřízení jako takové. Aby bylo možné popsat praktické fungování krajů, bylo by nutné vytvořit 12 (nepočítáme-li Prahu) dalších obdobných studií. Ty by musely prezentovat současný stav krajské politiky, fungování krajských orgánů, výsledky voleb apod. I když v poslední době vznikla celá řada odborných právnických i politologických publikací zaměřených na jisté aspekty krajské politiky (zejména na krajské volby), přece jen stále neexistují studie zabývající se současnou praxí na úrovni krajů. Práci jsem vypracovával s vědomím, že její aktuálnost bude platná pouze několik týdnů. Snahou bylo popsat vývoj krajské politiky za dvě volební období. Po říjnových volbách do krajských zastupitelstev některé části práce ztratí svoji aktuálnost. Dynamika politických procesů je stejná na všech úrovních. V obcích, v krajích i na centrální úrovni. Po volbách bude známo složení nejen Zastupitelstva Jihomoravského kraje. Proběhnou nová jednání o vytvoření krajských koalic. S nově zvolenými zastupiteli se kraje vydají do třetího funkčního období svého působení.

11. RESUMÉ

Práce pojednává o teorii a praxi krajského zřízení v České republice. Analyzuje funkci krajského zřízení tak, jak bylo koncipováno na přelomu tisíciletí. Práce se skládá ze dvou částí. První, teoretická část, je věnována obecně fungování krajské samosprávy. Po stručném popisu vývoje krajského zřízení na českém území, s důrazem zejména na diskuse ohledně vytvoření vyšších územně samosprávných celků na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky po roce 1993, je v jednotlivých kapitolách a podkapitolách blíže popsán teoretický rámec krajského zřízení. Věnuji se především problematice fungování a kompetencí krajských orgánů, tedy zastupitelstvu, radě, hejtmanovi a krajským úřadům, a vazbám mezi těmito složkami. Zdrojem pro první část práce byl zejména zákon o krajích (č. 129/2000 Sb.), ale také celá řada odborných právnických a politologických publikací. Kromě krajských orgánů je také řešena otázka krajských voleb a to z hlediska zákona o volbách do zastupitelstev krajů (č. 130/2000 Sb.), ale také z hlediska volebních výsledků v letech 2000 a 2004. Aktuálně je, v rámci kapitoly věnující se volbám, zařazena také role volební strategie jednotlivých politických stran před krajskými volbami 2008. Zabývám se pouze stranami zastoupenými v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky. V první části práce jsem zmínil také stále významnější otázku spolupráce krajů na vnitrostátní a na mezinárodní úrovni.

Druhá část práce řeší formou případové studie fungování krajské samosprávy na příkladu Jihomoravského kraje. Zde vycházím především z teorie první části s aplikací na praxi v kraji. Tato část práce je uvedena základní charakteristikou území Jihomoravského kraje. Na základě osobních rozhovorů s vrcholnými krajskými politiky a lídry kandidátek stran zastoupených v současném zastupitelstvu, a také z internetové prezentace Jihomoravského kraje, analyzuji fungování krajských orgánů. Tímto způsobem je popsána jejich činnost (zastupitelstvo, rada, hejtman, krajský úřad a jednotlivé odbory) a organizační vazby mezi nimi. Podrobně analyzuji výsledky voleb v Jihomoravském kraji v letech 2000 a 2004 s přihlédnutím k existujícím krajským specifickým. Obdobně jako v teoretické části práce je popsána předvolební strategie jednotlivých stran a jejich lídrů před krajskými volbami 2008. S ohledem na rozsah práce se však zabývám pouze těmi stranami, které jsou zastoupeny v krajském zastupitelstvu v jeho druhém funkčním období, tedy v letech 2004 – 2008.

Přínosem diplomové práce je především analýza praktického fungování krajské politiky na příkladu jednoho z českých a moravských krajů. V poslední době se sice

objevují odborné publikace, řešící problematiku veřejné správy a komunální či krajské politiky, ale pouze v obecné teoretické rovině. Podobné analýzy zaměřené na realizaci politiky na regionální či komunální úrovni jsou v současné době ojedinělé.

My graduation thesis deals with the theory and practices of regional self-government units in the Czech Republic. It analyses its functions as they were drawn up at the turn of millennium. The graduation thesis consists of two parts. The first theoretical part deals with the function of regional self-government units in general. After a brief description of the history of these units on the Czech territory – with focus on discussions on the establishment of higher self-governmental units in the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic after 1993 – a theoretical framework of the regional self-government units is described in the chapters and sub-chapters. I discuss the problems of functions and competences of regional bodies (the Regional Assembly, the Regional Committee, the President and the Regional Services) and relations among them. The information resources of the first part were especially the Law No 129/2000 Coll. on regional self-government units and a number of scientific publications of legal and political science literature. In addition, there are discussed tasks of regional elections according to the Law No 130/2000 Coll. on elections to the regional assemblies and in respect of results of regional elections in 2000 and 2004. Currently, the chapter focused on regional elections includes task of election strategy of political parties before regional elections in 2008. I deal only with political parties represented in the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic. Constantly important tasks of regional cooperation on domestic and international level are mentioned, too.

In the second part, practical functions of regional self-government units are discussed as a case study of the South Moravian Region. The application of practices is based on the first theoretical part. The introduction of the second part is presented by characteristics of the South Moravian Region. I analyse functions of regional bodies of the South Moravian Region on the basis of my interviews with important regional politicians and with leaders of candidature papers of political parties represented in the Regional Assembly. Another important source was the web site of the South Moravian Region. I describe bodies on a regional level and organisation relations among them. The results of regional elections in 2000 and 2004 in the South Moravian Region are analysed in detail with regard to certain regional specifics. Similarly the theoretical part, pre-election strategies of political parties and their leaders are mentioned. Regarding the range of the

graduation thesis, I deal only with political parties represented in the Regional Assembly of the South Moravian Region in its second election term 2004 – 2008.

The contribution of my graduation thesis especially consists in analysis of practical functions of regional policy as a case study. There have been published several scientific publications dealing with theoretical problems of public administration, recently. Analyses focused on implementation of policies on regional and municipal levels are unique at present.

12. LITERATURA A ZDROJE

Knihy a publikace:

Balík, Stanislav; Kyloušek, Jakub (ed.): *Krajské volby v České republice 2004*, 1. vydání, Brno, Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005, 235 str., ISBN 80-210-3880-2

Brožura *Asociace krajů České republiky*, vydáno Asociací krajů České republiky

Cogan, Rudolf: *Krajské zřízení*, 1. vydání, Praha, ASPI, 2004, 440 str., ISBN 80-7357-041-6

Čechák, Vladimír: *Vývoj veřejné správy v Československu a České republice (1945 – 2004)*, 1. vydání, Praha, Eupress, 2004, 262 str., ISBN 80-86754-22-7

Čmejrek, Jaromír; Bubeníček, Václav; Luhanová, Markéta: *Politika v regionálním rozvoji: Úvod do studia*, 1. vydání, Praha, Provozně ekonomická fakulta, Česká zemědělská univerzita, 2006, 162 str., ISBN 80-213-1157-6

Dočkal, Vít (ed.): *Šest let regionální politiky v ČR: šance a limity*, 1. vydání, Brno, Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2006, 115 str., ISBN 80-210-3983-3

Grospič, Jiří; Vostrá, Lenka: *Reforma veřejné správy v teorii a praxi: Problémy veřejné správy v České republice, Maďarské republice, Polské republice a Slovenské republice: sborník z mezinárodní konference, Třešť, 22 – 24. října 2003*, Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, 406 str., ISBN 80-86473-71-6

Hledíková, Zdeňka: *Dějiny správy v českých zemích: od počátku státu po současnost*, Praha, Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 2005, 568 str., ISBN 80-7106-709-1

Janková, Věra: *Postavení krajů v politickém systému České republiky (diplomová práce)*, Praha, FSV UK – IPS, 2007, 106 str.

Kol. autorů: *Veřejná správa v České republice*, 2. vydání, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, úsek veřejné správy, 2005, 118 str., ISBN 80-239-4709-5

Koudelka, Zdeněk: *Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2001: (včetně textu zákona o obcích, zákona o krajích a zákona o okresních úřadech)*, 2. vydání, Praha, Linde, 2001, 423 str., ISBN 80-7201-272-X

Koudelka, Zdeněk: *Průvodce územní samosprávou po 1.1.2003*, Praha, Linde, 2003, 237 str., ISBN 80-7201-403-X

- Koudelka, Zdeněk: *Samospráva*, Praha, Linde, 2007, 399 str., ISBN 978-80-7201-665-5
- Malý, Karel: *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*, 3. vydání, Praha, Linde, 2003, 673 str., ISBN 80-7201-433-1
- Mrklas, Ladislav (ed.): *Krajské volby 2000: fakta, názory, komentáře*, 1. vydání, Praha, CEVRO, 2001, 164 str., ISBN 80-238-6750-4
- Nunvářová, Svatava: *Veřejná politika a územní správy a samospráva*, 1. vydání, Brno, Ekonomicko správní fakulta Masarykovy univerzity, 2006, 112 str., ISBN 80-210-3958-2
- Semerád, Marek: *Obec a kraj jako součást reformy veřejné správy (diplomová práce)*, Praha, FF UK – UPOL, 2007, 129 str.
- Schelle, Karel: *Vývoj veřejné správy v letech 1848 – 1990*, 2. vydání, Praha, Eurolex Bohemia, 2005, 430 str., ISBN 80-86861-66-X
- Sládeček, Vladimír; Mikule, Vladimír; Syllová, Jindřiška: *Ústava České republiky: komentář*, 1. Vydání, Praha, C. H. Beck, 2007, 935 str., ISBN 978-80-7179-869-9
- Svoboda, Karel; Grospič, Jiří; Vedral, Josef; Kužvart Ladislav: *Zákony o územní samosprávě (texty zákonů s výkladem)*, 1. vydání, Praha, Eurounion, 2003, 507 str., ISBN 80-7317-017-5
- Šaradín, Pavel (ed.): *Krajské volby v České republice*, 1. vydání, Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, 259 str. ISBN 80-244-1555-0
- Valeš, Lukáš: *Politologické aspekty veřejné správy*, 1. vydání, Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, 246 str., ISBN 80-7380-010-1
- Vodička, Karel; Cabada, Ladislav: *Politický systém České republiky: Historie a současnost*, 2. vydání, Praha, Portál, 2007, 374 str., ISBN 978-80-7376-337-6

Zákony:

Ústavní zákon 1/1993 Sb. - Ústava České republiky

Ústavní zákon o vytvoření vyšších územně samosprávných celků 347/1997 Sb.

Zákon o obcích č. 128/2000 Sb., Zákon o krajích č. 129/2000 Sb., zákon o hlavním městě Praze č. 131/2000 Sb. in: *Obce, kraje, hl.m. Praha, Úředníci obcí a krajů, Obecní policie podle stavu k 18.2.2008*, Ostrava, Sagit, 2008, 352 str.

Zákon o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů 130/2000 Sb.

Zákon o podpoře regionálního rozvoje č. 248/2000 Sb.

Narizení vlády č. 79/2008 o odměnách za výkon funkce členům zastupitelstev, ve znění pozdějších předpisů

Elektronické zdroje:

www.psp.cz – internetové stránky Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky
www.senat.cz – internetové stránky Senátu Parlamentu České republiky
www.vlada.cz – internetové stránky Vlády České republiky
www.mvcr.cz – internetové stránky Ministerstva vnitra České republiky
www.mmr.cz – internetové stránky Ministerstva pro místní rozvoj
www.mzv.cz – internetové stránky Ministerstva zahraničí České republiky
www.czso.cz – internetové stránky Českého statistického úřadu
www.volby.cz – volební server Českého statistického úřadu
portal.gov.cz – internetové stránky portálu veřejné správy České republiky
www.asociacekrajů.cz – internetové stránky Asociace krajů České republiky
www.jihovýchod.cz – internetové stránky Rady regionu soudržnosti Jihovýchod
www.risy.cz – internetové stránky Regionálních informačních servisů
www.euroskop.cz – internetové zdroj informací o Evropské unii
www.ccre.org – internetové stránky Rady evropských obcí a regionů
www.kr-jihomoravsky.cz – internetové stránky Jihomoravského kraje
www.jizni-morava.cz – internetové stránky oficiálního portálu cestovního ruchu
www.southern-moravia.eu – internetová stránka kanceláře Zastoupení Jihomoravského kraje v Bruselu
www.rrajm.cz – internetové stránky Regionální rozvojové agentury jižní Moravy
www.kraj-jihocesky.cz – internetové stránky Jihočeského kraje
www.kr-kralovehradecky.cz – internetové stránky Královéhradeckého kraje
www.kr-karlovarsky.cz – internetové stránky Karlovarského kraje
www.kraj-lbc.cz – internetové stránky Libereckého kraje
www.kr-olomoucky.cz – internetové stránky Olomouckého kraje
www.kr-moravskoslezsky.cz – internetové stránky Moravskoslezského kraje
www.pardubickykraj.cz – internetové stránky Pardubického kraje
www.kr-plzensky.cz – internetové stránky Plzeňského kraje
www.kr-stredocesky.cz – internetové stránky Středočeského kraje
www.kr-ustecky.cz – internetové stránky Ústeckého kraje
www.kr-vysocina.cz – internetové stránky Kraje Vysočina
www.kr-zlinsky.cz – internetové stránky Zlínského kraje
www.praha-mesto.cz – internetové stránky Hlavního města Prahy

www.kdu.cz – internetové stránky Křesťanské a demokratické unie – Československé strany lidové

jmk.kdu.cz – internetové stránky Krajské organizace KDU-ČSL v Jihomoravském kraji

www.ods.cz – internetové stránky Občanské demokratické strany

www.odsjmk.cz – internetové stránky Regionálního sdružení ODS Jihomoravského kraje

www.kscm.cz – internetové stránky Komunistické strany Čech a Moravy

volby2006.kscm-jmkraj.cz – internetové stránky Krajské regionální rady KSČM Jihomoravského kraje

www.klubkscm-zjmk.cz – internetové stránky Klubu zastupitelů KSČM v Zastupitelstvu Jihomoravského kraje

www.cssd.cz – internetové stránky České strany sociálně demokratické

jihomoravsky.cssd.cz – internetové stránky Krajského výkonného výboru ČSSD v Jihomoravském kraji

www.zeleni.cz – internetové stránky Strany zelených

jihomoravsky.zeleni.cz – internetové stránky Krajské organizace SZ v Jihomoravském kraji

www.snked.cz – internetové stránky Sdružení nezávislých kandidátů – Evropských demokratů

www.juranek.cz – internetové stránky hejtmána Jihomoravského kraje Stanislava Juránka

www.milanvenclik.cz - internetová prezentace 1. náměstka hejtmána Jihomoravského kraje Milana Venclíka

www.hasekhejtmanem.cz – internetové stránky lídra ČSSD v krajských volbách 2008 Michala Haška

Rozhovory s:

Ing. Stanislavem Juránkem, hejtmánem Jihomoravského kraje a lídrem kandidátky KDU-ČSL v krajských volbách 2008 (konaný dne 7. dubna 2008 v budově krajského úřadu)

Mgr. Davidem Mackem, M.A., zastupitelem kraje, předsedou Komise pro meziregionální vztahy a místopředsedou KDU-ČSL (konaný dne 23. května 2008 v budově krajského úřadu)

Bc. Pavlem Hořavou, tajemníkem Krajské organizace KDU-ČSL v Jihomoravském kraji (konaný dne 6. června 2008 v prostorách kanceláře Krajské organizace strany v Brně)

Ing. Milanem Venclíkem, prvním náměstkem hejtmána Jihomoravského kraje a lídrem kandidátky ODS v krajských volbách 2008 (konaný dne 9. června v prostorách kavárny B2 v Brně)

Ing. Jiřím Kadrnkou, předsedou krajského klubu zastupitelů ODS a předsedou finančního výboru kraje (konaný dne 9. června 2008 v prostorách kavárny B2 v Brně)

Pavlem Zbožínkem, regionálním manažerem regionálního sdružení ODS v Jihomoravském kraji (konaný dne 30. května 2008 v prostorách kanceláře Regionálního sdružení strany v Brně)

MUDr. Vojtěchem Adamem, starostou města Ivančic a lídrem kandidátky KSČM v krajských volbách 2008 (konaný dne 11. dubna 2008 v budově Městského úřadu Ivančice)

Vladimírem Sáckým, tajemníkem Jihomoravské krajské rady KSČM (konaný dne 6. června 2008 v prostorách kanceláře Krajské rady strany v Brně)

Mgr. Michalem Haškem, předsedou poslaneckého klubu ČSSD a lídrem kandidátky ČSSD v krajských volbách 2008 (konaný dne 19. června 2008 v Praze v prostorách Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky)

Ing. Karlem Krausem, tajemníkem Krajského výkonného výboru ČSSD v Jihomoravském kraji (konaný dne 23. května 2008 v prostorách kanceláře Krajského výkonného výboru strany v Brně)

Petrou Špotákovou, manažerkou Krajské organizace SZ v Jihomoravském kraji (konaný dne 30. května 2008 v prostorách kanceláře Krajské organizace SZ v Brně)

Mgr. Jiřím Kolmanem, zástupcem Jihomoravského kraje při Evropské unii (konaný dne 11. ledna 2008 v prostorách brněnského výstaviště během veletrhů cestovního ruchu GO a Regiontour 2008)

RNDr. Jiřím Maškem, CSc., ředitelem Asociace krajů České republiky (konaný dne 2. června 2008 v prostorách Kanceláře Asociace krajů České republiky v Praze)

Ostatní materiály v tištěné či elektronické podobě:

Stanovy Asociace krajů České republiky

Jednací řád Rady Asociace krajů České republiky

Jednací řád Zastupitelstva Jihomoravského kraje

Jednací řád Rady Jihomoravského kraje

Soubor hlasovacích lístků pro Kraj Brněnský, volby do zastupitelstev krajů v roce 2000

Soubor hlasovacích lístků pro Kraj Jihomoravský, volby do zastupitelstev krajů v roce 2004

Volební programy vybraných politických stran pro krajské volby v roce 2000, 2004 a 2008

Strategie rozvoje Jihomoravského kraje

Program rozvoje Jihomoravského kraje

Informační a propagační materiály Jihomoravského kraje a Krajského úřadu Jihomoravského kraje

články v denním tisku (Mladá fronta DNES, Brněnský deník)

POUŽITÉ ZKRATKY

BEZ PP	Bez politické příslušnosti
ČMUS	Českomoravská unie středu
ČSNS	Česká strana národně sociální/socialistická
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
ČR	Česká republika
DEU	Demokratická unie
EU	Evropská unie
CHKO	Chráněná krajinná oblast
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KrU	Krajský úřad Jihomoravského kraje
KSČM	Komunistická strana Československa
LiRA	Liberální reformní strana
MF Dnes	Mladá fronta Dnes
NP	Národní park
NpM	Nestraníci pro Moravu
ODA	Občanská demokratická aliance
ODS	Občanská demokratická strana
PSP	Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
SNK	Sdružení nezávislých kandidátů
SNK-ED	Sdružení nezávislých kandidátů – Evropští demokraté
SPR-RSČ	Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa
SZ	Strana zelených
US	Unie svobody
US-DEU	Unie svobody – Demokratická unie
VÚSC	Vyšší územně samosprávný celek
ZpM	Zelená pro Moravu
4K	Čtyřkoalice

13. PŘÍLOHY

1. Mapa krajů České republiky
2. Mapa Jihomoravského kraje
3. Symboly Jihomoravského kraje
4. Obce s rozšířenou působností v Jihomoravském kraji
5. Výsledky krajských voleb v Brněnském kraji v roce 2000
6. Výsledky krajských voleb v Jihomoravském kraji v roce 2004
7. Seznam krajských zastupitelů v letech 2000 - 2008
8. Výsledky voleb v „mikroregionech“ Jihomoravského kraje v roce 2000
9. Výsledky voleb v „mikroregionech“ Jihomoravského kraje v roce 2004
10. Seznam politických stran, hnutí a koalic kandidujících v krajských volbách v roce 2008

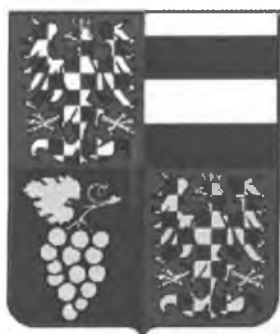
1. Mapa krajů České republiky

2. Mapa Jihomoravského kraje

3. Symboly Jihomoravského kraje

ZNAK Jihomoravského kraje

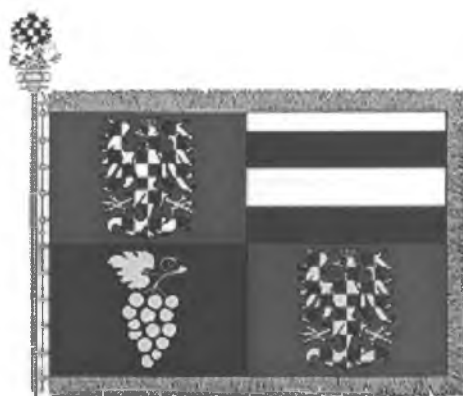
Popis:

Modro-červeně čtvrcený štít, v prvním poli moravská orlice, ve druhém poli stříbrné břevno pod stříbrným temenem, ve třetím poli zlatý vinný hrozen s listem a úponkem, ve čtvrtém poli zlato-červeně šachovaná korunovaná orlice se zlatou zbrojí.

VLAJKA Jihomoravského kraje

Popis:

Čtvrcený list. Horní žerďové pole modré s moravskou orlicí. Dolní žerďové pole červené se žlutým vinným hroznem s listem a úponkem. Horní vlající pole tvoří čtyři vodorovné pruhy, střídavě bílé a červené, v poměru 1:2:2:2. Dolní vlající pole modré se žluto-červeně šachovanou korunovanou orlicí se žlutou zbrojí. Poměr šířky k délce listu je 2:3

4. Obce s rozšířenou působností v Jihomoravském kraji

OBCE S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ V JIHMORAVSKÉM KRAJI			
Správní obvod	Počet obyvatel	Rozloha v km²	Počet obcí
Blansko	54 354	351	43
Boskovice	50 171	511	73
Brno	366 757	230	1
Břeclav	58 664	439	18
Bučovice	15 713	171	20
Hodonín	61 862	286	18
Hustopeče	34 593	355	28
Ivančice	23 434	172	17
Kuřim	19 494	77	10
Kyjov	56 080	470	42
Mikulov	19 663	245	17
Moravský Krumlov	22 297	348	33
Pohořelice	12 588	195	13
Rosice	23 220	174	24
Slavkov u Brna	20 414	158	18
Šlapanice	55 107	343	40
Tišnov	27 520	343	59
Veselí nad Moravou	39 769	343	22
Vyškov	50 636	547	42
Znojmo	90 162	1 243	111
Židlochovice	27 860	194	24

5. Výsledky krajských voleb v Brněnském kraji v roce 2000

VÝSLEDKY KRAJSKÝCH VOLEB 2000 V BRNĚNSKÉM KRAJI			
Název strany	Platné hlasy		Počet mandátů
	celk.	v %	
Čtyřkoalice	98 290	31,64%	23
KSČM	64 620	20,80%	15
ODS	56 630	18,22%	13
ČSSD	41 803	13,45%	9
NpM	21 005	6,76%	5
Moravská koalice	6 735	2,16%	-
Koalice ČSNS a Nezávislí	5 676	1,82%	-
SZ	4 830	1,55%	-
Republikáni Miroslava Sládka	4 474	1,44%	-
Strana za životní jistoty	4 320	1,39%	-
Strana konzervativní smlouvy	969	0,31%	-
České sociálně demokratické hnutí	840	0,28%	-
Koalice Pravý blok - Klub angažovaných nestraníků	456	0,14%	-

6. Výsledky krajských voleb v Jihomoravském kraji v roce 2004

VÝSLEDKY KRAJSKÝCH VOLEB 2004 V JIHMORAVSKÉM KRAJI			
Název strany	Platné hlasy		Počet mandátů
	celk.	v %	
KDU-ČSL	70 549	26,18%	20
ODS	69 524	25,80%	19
KSČM	51 580	19,14%	14
ČSSD	32 143	11,93%	9
ZpM	13 699	5,08%	3
Sdružení nezávislých kandidátů	10 155	3,76%	-
Nezávislí	6 286	2,33%	-
US-DEU	5 073	1,88%	-
Evropští demokraté	4 116	1,52%	-
Moravská demokratická strana	1 890	0,70%	-
Pravý Blok	1 591	0,59%	-
Koalice jižní Morava	1 574	0,58%	-
Koruna Česká (monarchistická strana)	505	0,18%	-
Konzervativní strana	319	0,11%	-
České hnutí za národní jednotu	219	0,08%	-
Národní sjednocení	199	0,07%	-

7. Seznam krajských zastupitelů v letech 2000 - 2008

ZVOLENÍ ZASTUPITELÉ 2000	ZVOLENÍ ZASTUPITELÉ 2004
<u>Čtvřkoalice</u>	<u>KDU-ČSL</u>
František Adamec (KDU-ČSL)	František Adamec
Jiří Bělehrádek (KDU-ČSL)	Pavel Balík
Marie Cacková (KDU-ČSL)	Martin Bedrava
Lýdie Filipová (US)	Jiří Bělehrádek
Antonín Filouš (US)	Marie Cacková
Jiří Galamboš (DEU)	František Havíř
Rudolf Holz (DEU)	Václav Horák
Martin Hovorka (US)	František Houšť
Stanislav Juránek (KDU-ČSL)	Jan Husák
Ilja Kašík (US)	Stanislav Juránek
Antonín Kment (US)	Jan Koráb
Ladislav Korbel (US)	Jan Letocha (BEZ PP)
Jan Letocha (BEZ PP)	David Macek
Jiří Lōw (ODA)	Anna Matějková
Petr Nezveda (US)	Miloš Petřů
Hana Ondrušková (KDU-ČSL)	Pavel Prokop
Rostislav Slavotínek (KDU-ČSL)	Lubomír Šmíd
Milan Špaček (KDU-ČSL)	Zdeněk Vích
Antonín Tesařík (KDU-ČSL)	Alois Vybíral
Jiří Tomek (US)	Jiří Životský
Jan Vitula (ODA)	
Jiří Životský (KDU-ČSL)	

<u>ODS</u>	<u>ODS</u>
Dušan Jakoubek	Vít Blaha
Jiří Kadrnka	Petr Fridrich
Libor Kosour	Igor Fučík
Václav Košacký	Dušan Jakoubek
Marie Marková	Jiří Kadrnka
František Polách	Libor Kosour
Igor Poledňák	Rostislav Košťál
Jaroslav Pospíšil	Jaroslava Králová
František Sívera	Igor Poledňák
Richard Svoboda	Jaroslav Pospíšil
Jiří Šimeček	Anna Procházková
Lubor Šimeček	Vladimír Ryba
Milan Venclík	Ilona Sokolová
	Miloš Šifalda
	Jiří Šimeček
	Lubor Šimeček
	Vladimír Šmerda
	Milan Venclík
	Jaroslav Zoubek

ZVOLENÍ ZASTUPITELÉ 2000	ZVOLENÍ ZASTUPITELÉ 2004
<u>KSČM</u>	<u>KSČM</u>
Jaroslava Baštařová	Vojtěch Adam (BEZ PP)
Peter Brázda	Jaroslav Baštařová
Pavel Březa	Pavel Březa
Ladislav Býček	Augustin Forman (BEZ PP)
Augustin Forman (BEZ PP)	Josef Fuska
Ludvík Hekrlé	Ludvík Hekrlé
Vincencia Kaděřová	Vincencia Kaděřová
Zdeněk Koudelka	Zdeněk Koudelka
Stanislav Navrkal	Jan Navrátil
Ivo Pojezný	Stanislav Navrkal
Jan Procházka	Ivo Pojezný
Jan Satoria	Jan Procházka
Dušan Sušil (BEZ PP)	Helena Sýkorová
Petr Zelinka	Ludmila Živná
Ludmila Živná	

<u>ČSSD</u>	<u>ČSSD</u>
Václav Božek	Michal Bortel
Zuzana Domesová	Václav Božek
Michal Hašek	David Dallago
Miloš Havránek	Zuzana Domesová
Ivan Ohlídal	Zdeněk Pavlík
Zdeněk Pavlík	Jiří Růžička
Oldřich Ryšavý	Aleš Ryšánek
Jan Šinogl	Oldřich Ryšavý
Jiří Václavek	Radmila Vondráková

<u>NpM</u>	<u>ZpM</u>
Josef Burian (BEZ PP)	Jana Drápalová (SZ)
Jan Kryčer (BEZ PP)	Jiří Lów (BEZ PP)
Luděk Mikulecký (BEZ PP)	Mojmír Vlašín (SZ)
Zdeněk Peša (BEZ PP)	
Alena Štětková (BEZ PP)	

8. Výsledky voleb v „mikroregionech“ Jihomoravského kraje v roce 2000

VÝSLEDKY KRAJSKÝCH VOLEB 2000 PODLE "MIKROREGIONŮ"								
okres	mikroregion	subjekt					volební účast (%)	velikost (počet voličů)
		4K (%)	KSČM (%)	ODS (%)	ČSSD (%)	NpM (%)		
Blansko		29,21	23,68	14,46	12,97	10,98	35,67	85 072
	Adamov	24,05	27,14	15,82	14,64	7,74	34,92	5 890
	Blansko	25,98	27,80	15,61	12,86	9,37	36,17	39 735
	Boskovice	33,39	18,29	12,63	12,18	13,95	34,53	31 655
	Letovice	33,07	21,19	14,72	15,30	10,08	38,33	7 792
Brno - město		32,32	15,28	22,68	14,35	5,21	36,68	312 803
Brno - venkov		32,81	21,49	17,62	11,94	6,35	37,44	126 452
	Ivančice	24,05	32,30	16,45	11,36	4,96	35,09	21 061
	Kuřim	28,95	19,03	24,59	14,93	4,57	36,32	14 731
	Rosice	27,19	27,37	17,89	11,63	6,92	36,45	22 411
	Šlapanice	42,22	14,91	14,22	8,88	8,36	44,04	26 075
	Tišnov	30,83	19,64	19,88	18,00	5,16	36,03	14 041
	Zidlochovice	36,13	18,51	17,31	11,45	6,12	35,15	28 133
Břeclav		28,96	23,35	17,49	12,80	8,37	32,09	97 670
	Břeclav	27,57	24,95	18,66	14,01	8,19	30,50	47 618
	Hustopeče	35,17	17,20	16,89	10,62	10,83	36,10	21 301
	Klobouky u Brna	36,90	19,93	15,59	12,74	7,46	35,72	5 437
	Mikulov	21,53	30,26	17,46	15,40	7,51	28,70	15 451
	Pohořelice	25,46	23,27	14,32	8,44	4,60	35,06	7 863
Hodonín		39,57	21,37	15,14	11,66	5,47	32,80	126 342
	Bzenec	29,91	21,26	15,26	15,64	11,62	29,15	11 158
	Hodonín	33,34	23,11	16,30	13,51	5,58	30,76	48 074
	Kyjov	46,67	23,51	12,83	8,46	2,87	37,90	28 002
	Strážnice	45,74	17,18	16,85	9,99	5,10	33,21	8 155
	Velká nad Veličkou	42,19	19,44	13,75	11,02	7,40	33,50	6 814
	Veselí nad Moravou	42,00	16,33	17,62	11,11	6,47	32,28	17 529
	Ždánice	45,02	19,42	11,12	13,01	4,05	32,42	6 610
Vyškov		28,03	26,42	14,08	16,97	5,71	36,46	68 355
	Bučovice	24,91	29,78	13,08	18,81	4,48	35,15	11 958
	Ivanovice na Hané	32,70	26,71	10,96	19,20	4,11	38,04	4 385
	Rousínov	29,85	24,25	13,60	15,10	7,80	38,85	6 577
	Slavkov u Brna	33,72	21,43	15,71	15,82	5,62	40,66	15 764
	Vyškov	24,41	28,76	14,09	17,03	6,01	33,99	29 671
Znojmo		24,16	29,42	14,82	13,20	9,99	33,00	88 765
	Hrušovany n. Jev.	18,51	34,97	10,72	13,57	9,98	25,58	10 823
	Miroslav	21,19	39,81	14,87	10,88	5,65	39,92	6 110
	Moravský Krumlov	31,34	25,00	15,02	10,38	6,35	38,57	13 848
	Vranov nad Dyjí	18,14	34,90	13,62	14,88	10,48	37,28	4 533
	Znojmo	23,83	27,83	15,54	14,20	11,71	31,90	53 451
JIHOMORAVSKÝ KRAJ		31,64	20,80	18,22	13,45	6,76	34,94	905 459

9. Výsledky voleb v „mikroregionech“ Jihomoravského kraje v roce 2004

VÝSLEDKY KRAJSKÝCH VOLEB 2004 PODLE "MIKROREGIONŮ"								
okres	mikroregion	subjekt					volební účast (%)	velikost (počet voličů)
		KDU-ČSL (%)	ODS (%)	KSČM (%)	ČSSD (%)	ZpM (%)		
Blansko		25,09	20,38	22,42	11,96	2,10	32,70	84 446
	Adamov	13,11	21,88	26,76	12,20	2,89	30,15	3 947
	Blansko	20,20	23,57	25,42	12,88	2,43	32,82	39 915
	Boskovice	29,67	18,58	18,23	12,64	1,88	32,34	26 825
	Letovice	25,40	13,93	19,49	8,05	1,37	37,05	8 046
	Velké Opatovice	49,08	13,26	22,63	7,14	1,19	27,74	4 812
Brno - město		25,45	28,69	13,81	12,42	8,73	31,72	318 037
Brno - venkov		28,69	26,00	19,25	10,69	3,87	32,85	137 265
	Ivančice	18,31	26,52	36,05	9,17	2,40	28,00	18 463
	Kuřim	21,94	31,60	17,21	10,88	4,05	33,54	15 310
	Rosice	20,34	25,38	26,95	11,29	6,63	30,29	18 744
	Šlapanice	35,80	23,98	13,77	9,24	3,81	36,46	42 950
	Tišnov	30,22	22,57	18,45	13,63	3,67	34,91	22 056
	Židlochovice	30,49	29,90	16,02	11,35	2,76	29,89	22 190
			23,60	26,41	22,97	11,06	2,08	25,81
Břeclav	Břeclav	20,20	28,89	23,63	12,30	1,73	25,06	48 528
	Hustopeče	34,17	23,94	19,32	9,31	2,07	28,46	21 990
	Klobouky u Brna	35,97	21,22	18,82	8,57	2,51	29,94	5 594
	Mikulov	14,62	26,05	29,95	11,46	2,67	22,47	15 774
	Pohořelice	16,38	23,63	23,51	11,70	2,69	25,81	10 000
			29,71	24,18	19,72	11,80	4,11	27,14
Hodonín	Bzenec	24,17	26,87	20,86	13,18	3,00	21,42	9 759
	Hodonín	21,61	26,94	20,57	12,65	5,40	27,37	50 866
	Kyjov	36,32	21,69	21,41	8,95	4,39	30,29	28 906
	Strážnice	38,73	22,39	16,15	10,04	1,51	26,42	6 113
	Velká nad Veličkou	35,22	21,57	19,50	13,02	2,52	25,68	6 838
	Veselí nad Moravou	35,28	22,85	17,51	13,97	2,43	26,05	19 329
	Ždánice	36,57	19,15	17,93	11,21	2,81	25,29	6 735
			24,89	22,07	25,86	15,58	2,61	29,84
Vyškov	Bučovice	27,01	18,84	26,79	18,12	1,69	29,00	12 612
	Ivanovice na Hané	28,36	20,27	29,04	14,22	1,76	27,85	4 466
	Rousínov	29,83	22,18	24,01	14,58	3,38	29,86	6 088
	Slavkov u Brna	26,94	20,98	20,94	15,31	2,34	35,05	16 316
	Vyškov	21,01	24,54	28,66	15,16	3,13	27,71	30 238
			24,65	24,15	27,81	9,73	1,75	22,90
Znojmo	Hrušovany n. Jev.	17,54	17,61	28,32	12,07	1,86	16,59	8 443
	Míroslav	19,25	21,68	43,44	7,36	2,02	26,68	5 570
	Moravský Krumlov	28,44	22,84	25,92	7,48	2,31	28,17	12 162
	Vranov nad Dyjí	20,67	23,17	32,62	10,42	1,51	26,21	4 307
	Znojmo	25,67	25,70	25,90	10,08	1,57	22,13	58 815
			26,18	25,80	19,14	11,93	5,08	29,71

**10. Seznam politických stran, hnutí a koalic kandidujících v krajských volbách
v roce 2008**

KANDIDÁTNÍ LISTINY DO KRAJSKÝCH VOLEB 2008					
Politická strana, hnutí či	Lidr kandidátky	Věk	Povolání	Okres	Počet kandidátů
Pravý blok...	Josef Konečný	59	soukromý zemědělec	Hodonín	7
KSČM	Vojtěch Adam	58	starosta Ivančic	Brno-venkov	70
ODS	Milan Venclík	50	náměstek hejtmána	Brno-město	70
Strana zdravého rozumu	Jiří Stanislav	61	starosta Horních Dubňan	Znojmo	70
KDU-ČSL	Stanislav Juránek	52	hejtman	Brno-město	68
ČSSD	Michal Hašek	32	předseda poslaneckého klubu ČSSD	Brno-venkov	70
Strana důstojného	Patrik Reichl	32	ředitel divize Czech investu	Znojmo	65
SPR - RSC	Miroslav Mrkvička	59	živnostník	Brno-venkov	12
SNK ED	Dymo Piškula	42	starosta Břeclavi	Břeclav	65
SZ	Kateřina Dubská	43	vydavatelka	Brno-město	65
Moravané	Jiří Pernes	60	historik	Brno-město	66
ČSNS	Tomáš Foral	43	zahradní architekt	Brno-město	67
Nezávislí	Zdeněk Juračka	35	starosta Ladané	Břeclav	66
Folklor i	Jan Privarčák	34	místostarosta Brno-Nový	Brno-město	28
Alternativa 2008	Jiří Tomek	60	energetický auditor	Brno-venkov	66
Dělnická strana - za zrušení poplatků ve	Simona Skoumalová	23	studentka vysoké školy	Brno-město	15
Konzervativní koalice	Vojtěch Fila	56	soukromý zemědělec	Brno-město	65
Dohoda pro jižní Moravu	Anna Haisová	53	advokátka	Brno-město	70